

Katja Mero/ 71062

**Luonnon arvot ja taloudelliset arvot vastakkain
suomalaisessa ympäristöpolitiikassa**

-Tapaustutkimus Konikalliosta

Tampereen yliopisto/

Politiikan tutkimuksen laitos /

Valtio-oppi

Pro gradu - tutkielma

17.10.2005

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen laitos

MERO, KATJA: Luonnon arvot ja taloudelliset arvot vastakkain suomalaisessa ympäristöpolitiikassa. Tapaustutkimus Konikalliosta

Pro gradu –tutkielma, 120 s., 3 liites.

Valtio-oppi

Lokakuu 2005

Tutkin Pro gradu –tutkielmassani suomalaista ympäristöpolitiikkaa paikallisella tasolla ja keskityn tarkastelemaan EU:n ympäristöpolitiikan vaikutuksia suomalaiseen paikallisen tason ympäristöpolitiikkaan. Tarkastelukohteenani on esimerkkitapaus Konikallion luonnonalueesta, jonka suojelemisesta on kiistelty kahdeksan vuotta. Tapaustutkimuksen avulla pyrin tuomaan esille, millaisia ongelmia EU:n ympäristölainsäädännön- ja politiikan toteuttamisessa ilmenee paikallisella tasolla ja millaisia argumentteja Konikallion kiistaan osallistuvat toimijat ovat käyttäneet oman asiansa ilmaisemiseksi ja edistämiseksi.

Tutkimuskysymykseni on kaksiosainen: keskityn toisaalta tutkimaan sitä, **miten** eri toimijat vastustavat ja puolustavat Konikallion luonnonalueen suojelemista ja toisaalta tutkin sitä, **miksi** Konikallion luonnonaluetta halutaan suojella ja olla suojelematta. Tutkimusmetodinani käytän argumentaatioanalyysiä eli retoriikkaa. Käytän tutkielmassani Perelmanin retoriikkateoriaa.

Aineistoni koostuu pääasiassa eri sanoma- ja aikakauslehdissä julkaistuista uutisista, kolumneista, haastatteluista ja mielipidekirjoituksista koskien Konikallion luonnonalueen suojelemisesta käytyä kiistaa. Teoreettisen viitekehyksen tutkielmalleni olen ottanut ympäristöpolitiikkaa sekä ympäristöongelmaa määrittelevistä teoksista sekä ympäristöfilosofiaa valottavista teoksista. Käytän tutkielmassani Yrjö Hailan ja Pekka Jokisen (2001) määritelmää ympäristölle.

Erilaisten toimijoiden henkilökohtaisten mielipiteiden ja oman arvomaailman lisäksi Konikallion kiista ilmentää myöskin laajempaa yhteiskunnallis-kulttuurista prosessia, jolla on omat materiaaliset ehtonsa. Kiista Konikalliolla elävistä liito-oravista ja niiden arvosta ja merkityksestä kuvastavat yhtä viitekehystä yhteiskunnassamme olevista erilaisista

arvoihin liittyvistä kamppailuista. Kiista liito-oravista on tuonut uusia ideologioita, arvoja ja kysymyksiä julkiseen keskusteluun ja yhteiskuntaamme ja muut yhteiskunnassa jo esillä olevat arvot ja toimintamallit myös muokkaavat ja ehdollistavat näitä uusia kysymyksiä.

Konikallion kiistan asiakenttä on rakentunut niin, että eri asiakysymyksiä edustavat toimijat ovat löytäneet toisensa saadakseen liittoutumisen voimaan ja laajuuteen liittyvät hyödyt. Esimerkiksi Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry. on perustettu Konikallion kiistan johdosta ja sen kautta puolustajat ovat voineet jatkaa omaa kamppailuaan Konikallion luonnonarvojen tunnustamiseksi. Yhdistystä on käytetty sosiaalisten, taloudellisten ja kulttuuristen resurssien kokoamiseen.

Vastustajat eivät puolestaan ole muodostaneet niinkään yhtenäistä joukkoa kuin puolustajat. Vastustajia on ilmennyt hyvin erilaisia ja vastustuksen voima on vaihdellut huomattavasti. Voisi sanoa, että vastustajat eivät ole yhtä yhtenäinen joukko kuin puolustajat ovat. Vastustajien toiminta on ollut enemmän itsenäisten toimijoiden varassa ja yksittäisten toimijoiden argumentointia sanomalehtien sivuilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vastustajat olisivat olleet ns. heikommassa asemassa Konikallion kiistassa. Media on vahva foorumi, jonka kautta voidaan ohjailta yleistä mielipidettä, ja media on toiminut vastustajilla sekä puolustajilla tehokkaana foorumina. Konikallion kiista on ollut paljolti yksilötoimijoiden moniasialiikettä median välityksellä.

Puolustajat ovat argumentoinnin kautta pyrkineet kyseenalaistamaan modernin yhteiskunnan arvorakennetta ja tavoitteita. Puolustajien mielestä moderni yhteiskunta on uhka itse ihmiselle itselleen. Kritiikki modernia yhteiskuntaa ja sen tehokkuustavoitteita kohtaan sekä uusi ristiriita-asetelma Euroopan unionin kanssa ovat uusia tasoja, jotka ovat tulleet esille Konikallion kiistan kautta. Konikallion kiistasta voi myös tehdä laajemman havainnon, jonka mukaan nämä uuden osallistumisen tendenssit (yksilön moniasiatoiminta) voisivat viestiä muutoksesta siinä tavassa, jolla ympäristöongelmissa tullaan toimimaan tulevaisuudessa.

Ympäristöön liittyvien kiistojen merkitykset ja asiakysymykset 1990-luvulla ja 2000-luvulla muuttuneet yhä monisyisimmiksi ja päällekkäisiksi. Yksi kiista voi samalla politisoida monta asiaa. Joidenkin tutkijoiden mukaan aiemmin melko säännöllinen aaltoliike ympäristökiistojen muodostumisessa ja kehitymisessä voi olla muuttumassa ilmiöksi, jota voisi kutsua pistemäiseksi ja projektiluontoiseksi toiminnaksi. Konikallion kiista on ollut juuri tällainen projektiluontoinen kiista, jossa yksilöt ovat toimineet erilaisten asiakysymysten pohjalta enemmän kuin ideologian pohjalta.

Sisällysluettelo:

1. Johdanto	6
1.1. Ympäristöpolitiikan tarve	8
1.2. Työn rakenne.....	10
2. Mitä on politiikka?	13
2.1. Ympäristöpolitiikan määritelmä.....	13
2.1.1. Ympäristökysymys.....	16
2.1.2. Ympäristön politiikka.....	17
2.2. Ympäristöongelman määrittely	18
2.3. Tulevaisuuden ympäristöpolitiikka	20
2.3.1. Refleksiivinen modernisaatio	20
2.3.2. Ekologinen modernisaatio	22
3. Ympäristöfilosofia	24
3.1. Individualismi ja utilismi	24
3.2. Biosentrismi ja mystismi.....	26
3.3. Luonnontieteen merkitys ympäristöfilosofiassa.....	28
3.4. Kolme mallia ihmisten suhteesta luontoon	30
3.3.1. Luonnon arvot.....	31
3.5. Ekologinen feminismi.....	33
4. Euroopan unionin ympäristöpolitiikka	35
4.1. EU:n ympäristöpolitiikan toimintaohjelma ja peruspilarit	36
4.2. EU:n uhanalaisten lajien lista	38
4.3. Mikä liito-orava on?	39
5. Tutkimusmetodi	41
5.1. Retoriikan ulottuvuudet	42
5.2. Identiteetti argumenteissa	44
5.3. Perelmanin retoriikkateoria.....	45
5.3.1. Puhuja ja yleisö.....	47
5.3.2. Arvot ja retoriikka.....	48
5.3.3. Totuus ja retoriikka	49
6. Konikallio	52
6.1. Kahdeksan vuoden kiista	52
6.1.1. Vuosi 1998.....	53
6.1.2. Vuosi 1999.....	56
6.1.3. Vuodet 2000-2002.....	56
6.1.4. KHO:n päätös	57
6.1.5. Syksy 2003	58
6.1.6. Syksy 2004	60
7. Toimijoiden erottelua	61
7.1. Puolustajien argumentit	61
7.1.1. Erilaisia määritelmiä luonnon merkityksestä	62

7.1.2. Talous ja luonto tiukasti vastakkain.....	65
7.1.3. Tiede puolustajien valtaresurssina	67
7.2. Mitä puolustajat tahtovat Konikallion kautta sanoa?.....	70
7.3. Vastustajien argumentit	86
7.3.1. Tutkijat kiistelevät keskenään.....	90
7.3.2. Vastustajat puhuvat metsäteollisuuden puolesta	92
7.4. Miksi suojelua vastustetaan?.....	94
8. EU:n kanta Konikallion kiistaan	102
8.1. Ristiriitaiset ympäristölainsäädännöt.....	102
8.2. EU:n tiukka linja	104
9. Johtopäätökset.....	108
9.1. Konikallion kiista prosessina	113
9.2. Konfliktista konfliktiin?.....	116
Lähdeluettelo:	121
Liite I	132

1. Johdanto

Pro -gradussani tutkin Suomen ympäristöpolitiikkaa paikallisella tasolla ja keskityn erityisesti tarkastelemaan Euroopan unionin ympäristöpolitiikan ja lainsäädännön vaikutuksia suomalaiseen ympäristöpolitiikkaan. Esimerkitapauksenani on Forssan Linikkalan kylässä sijaitseva Konikallio, jonka tulevaisuudesta on kiistely kahdeksan vuotta. Tämän tapauksen kautta pyrin tuomaan esille millaisia ongelmia Euroopan unionin ympäristölainsäädännön- ja politiikan toteuttamisessa ilmenee paikallisella tasolla ja millaisia argumentteja Konikallion kiistan eri osapuolet käyttävät oman asiansa ilmaisemiseksi ja edistämiseksi. Työssäni keskityn tutkimaan toisaalta sitä, **miten** eri toimijat vastustavat ja puolustavat Konikallion suojelua ja toisaalta sitä, **miksi** Konikalliota halutaan suojella tai olla suojelematta.

Viime vuosikymmenellä alkanut kiista pienen Konikallion luonnonalueen tulevaisuudesta on yksi mielenkiintoisimmista ympäristöpoliittisista kiistoista nyky-Suomessa. Konikallion vanhojen metsien hakkuita ja alueen maa-ainesten louhimisen tiukka vastustus herätti julkisuudessa epäluuloisia kysymyksiä Konikallion suojelua kannattavista ihmisistä: ovatko he yhteiskuntaan suivaantuneita kansalaisia vai luonnosta vieraantuneita kaupunkilaisia, jotka eivät ymmärrä metsien ja maa-ainesten taloudellista arvoa?

Pyrin pureutumaan monitahoisen aineistoni avulla Konikallio-kiistan eri puoliin. Tarkoitukseni on kertoa kuinka kiista sai alkunsa, sen vastustajien ja puolustajien aatemaailmaa, liito-oravakysymyksen kytkeytymistä muihin ympäristönsuojeluvaatimuksiin, toimijoiden liikehdinnän organisoitumista ja ryhmittymistä sekä radikaalienkin toimintamuotojen kannatusta Konikallion suojelua kannattavien aktivistien keskuudessa.

Tutkielman teemana on Suomen ympäristöpolitiikan paikallisen tason ongelmat ja haasteet. Erityistä huomiota annan Euroopan unionin

ympäristöpolitiikan Suomen ympäristöpolitiikalle aiheuttamien muutosten arvioimiseen esimerkkitapaukseni valossa. Esimerkkitapaus on tehokas tapa havainnollistaa, millaisia ongelmia ja ristiriitauttuvuuksia ympäristöpolitiikan saralla Suomessa on ja miten näihin ulottuvuuksiin vaikuttaa EU:n ylikansallinen ympäristöpolitiikka ja ympäristölainsäädäntö.

Yritän työssäni selvittää, millaisia argumentteja on Konikallion kiistan eri osapuolilla ja erityisesti paneudun tarkastelemaan sitä, miten eri argumentein ovat erilaiset toimijat omia intressejään pyrkineet edistämään. Toimijoihin olen tässä yhteydessä lukenut eri ministeriöiden virkamiehet, Euroopan unionin edustajat, eri talouselämän edustajat joilla on omat intressinsä Konikallioon, eri tieteenaloja edustavat tutkijat ja asiantuntijat, Hämeen Ympäristökeskuksen edustajat ja eri luonnonsuojelujärjestöjen edustajat.

Toimijoiden argumenttien tarkasteluun keskittymistä perustelen sillä, että argumenteista on selkeästi nähtävissä erot Konikallio-kiistan kannattajien ja vastustajien välillä. Argumentointia on käytetty Konikallion kiistassa politiikan teon välineenä ja sen avulla on pyritty muokkaamaan kansalaisten ja virkamiesten mielipiteitä ja päätöksiä mieleisiksi. Varsinkin luonnonsuojelijat ovat pyrkineet käyttämään mediaa tärkeänä valtaresurssina omassa kamppailussaan Konikallion luonnonalueen suojelemiseksi. Ympäristöpolitiikkaa on pyritty vahvistamaan metsätaloudessa ja ympäristöpoliittisia kantoja on pyritty markkinoimaan kielellisen vakuuttelun keinoin.

Työni aineisto koostuu pääasiassa eri lehdissä julkaistuista kolumneista, haastatteluista ja artikkeleista. Lisäksi olen tarkastellut lukuisan määrän viranomaisten, ministeriöiden, asiantuntijoiden, EU:n ja oikeusistuinten kirjeenvaihtoa, päätöksiä, lausuntoja ja työryhmäraportteja koskien Konikallion tapausta. Teoreettista viitekehystä olen hakenut lukuisista politiikan teoriaa ja ympäristöpolitiikkaa käsittelevistä teoksista.

Teoreettinen viitekehysesni koostuu kolmesta eri osa-alueesta. Pyrin analysoimaan aineistoani kolmen eri näkökulman kautta: Ympäristö-

käsitteen määrittelyn kautta, ympäristöongelman määrittelyn kautta ja ympäristöfilosofian kautta. Nämä kolme asiaa yhdessä muodostavat mielestäni hyvän määritelmän ympäristöpolitiikalle. Ympäristöpolitiikkaa ei voida analysoida ilman, että näihin kolmeen eri näkökulmaan ei otettaisi kantaa. Ympäristö politisoituu kun jokin alue on määritelty ympäristöksi, joka koskettaa jotakin toimijajoukkoa ja tämä joukko näkee jonkin toiminnan ympäristössä ongelmalliseksi. He siis pitävät jotakin prosessia tai toimintaa uhkana ympäristölleen ja sen tulevaisuudelle. Poliitiikka liittyy aina arvoihin ja merkitysrakenteisiin. Ympäristöfilosofia on siis keskeinen asia ympäristöpolitiikkaa määriteltäessä. Kaikki ympäröivässä maailmassa on viime kädessä arvoihin sidottua ja siis myös luonnon merkitys ja arvo määrittyvät eri kulttuureissa eläville ihmisille erilaisena ja eri arvoisena. Ympäristön arvostus perustuu pitkälti ihmisten arvostamiin asioihin, arvoihin ja ympäristön ihmisille antamiin merkityksiin.

1.1. Ympäristöpolitiikan tarve

Ympäristöpolitiikka Suomessa sellaisena kun sen nykyään käsitämme, on saanut alkunsa kolme vuosikymmentä sitten. Suomessa syntyi ”ympäristöherätys” joka tarkoittaa sitä, että ympäristöongelmat laajamittaisesti tiedostettiin ensimmäisen kerran. Yhteiskuntaamme syntyi käsitys, että hajanaisilta vaikuttaneet ympäristöongelmat liittyivätkin jollakin tapaa toisiinsa kertoen siitä, että modernien yhteiskuntien ympäristösuhteessa oli jotakin mennyt pieleen¹. Ympäristö käsitteenä ei nykyisessä kielenkäytössä merkitse enää vain tietyssä paikassa olevia asioita ja olosuhteita, vaan käsite ympäristö kattaa koko yhteiskuntaamme määrittävät asiat. On selvää, että olennaisin tekijä muutoksessa on luonnon politisoituminen. Poliittisen kamppailun kohteeksi ovat nousseet erilaiset ympäristökiistat ja ympäristöpolitiikka on vakiinnuttanut asemansa osaksi valtionhallintoa 1980- luvulta lähtien. Ympäristöongelmien uudenlainen luonne on jo muuttanut ympäristöpolitiikkaa. Ympäristövaikutusten arviointia on kehitetty, yritysten ympäristöasioiden hallintajärjestelmät ovat

¹ Haila, Jokinen, 2001,309.

yleistymässä, tuotteisiin liitetään ympäristömerkintöjä ja tuotannon koko elinkaaren vaikutuksia arvioidaan.²

Saksalainen sosiologi Ulrich Beck³ puhuu teollisuusyhteiskunnan muotoutumisesta riskiyhteiskunnaksi, jossa ennen hyvinä pidetyt asiat muuttuvat itse uhkakuviksi yhteiskunnalle. Ympäristö on yksi tällainen uhkakuva. Beckin mukaan modernin yhteiskunnan ekologiset perustukset ovat pettämässä. Tämän väitteen perustana Ilmo Massan⁴ mukaan on ryöstötalous. Ryöstötaloudella hän tarkoittaa teollisissa yhteiskunnissa harjoitettua luonnon ja luonnonvarojen liiallista käyttöä välittämättä jälkikasvun ja jatkuvan saatavuuden turvaamisesta. Tällainen kritiikki nyky-yhteiskuntaa kohtaan on osaltaan johtanut ympäristön aseman muuttumiseen ja politisoitumiseen.

Yksi ympäristökiistojen aiheuttaja Suomessa on metsä ja erityisesti metsätalous. Suomi on ollut historiallisesti⁵ metsätalousmaa ja Suomessa on aina kasvanut runsaasti metsää. Suomalaisen metsäsektorin nousu ja laajeneminen alkoi 1870-luvulta eteenpäin vetää Suomen taloutta ja sementoida taloudellista vallankäyttöä. Sen huonona puolena on ollut hajauttaa työntekijäkunta toisaalta takametsiin puun korjuuseen ja toisaalta tehdasyhdyskuntiin, joista muodostui aikanaan teollisia keskuksia. Metsätaloudella on ollut historiallisesti suuri merkitys siihen, että Suomi nousi yhdestä Euroopan köyhimmästä maasta sadassa vuodessa hyvinvointiyhteiskunnaksi 1900-luvulla. Maailmansotien välisenä aikana metsäteollisuus lopullisesti vakiinnutti vahvan aseman Suomalaisessa yhteiskunnassa ja metsäteollisuudesta tuli tavallaan Suomen kansallisteollisuutta.⁶

1990-luvulla on Suomessa metsätalous kokenut kuitenkin suuria muutoksia. Metsätalous ja metsäpolitiikka ovat uudessa tilanteessa, joka johtuu voimakkaasta kansainvälisestä ympäristökeskustelusta, jonka sanoma on

² Sairinen et. al. 1999. 5.

³ Beck, 1997.

⁴ Massa, 1994, 13.

⁵ Massa. 1994. 93-104.

⁶ Massa. 1994. 97.

ollut selkeästi ympäristön hyvää tilaa ja tulevaisuutta kyseenalaistava. Metsät ovat politisoituneet, kun niiden merkitys ja arvo on kyseenalaistettu. Ympäristön eettisestä ja moraalaisesta arvosta on muodostunut tärkeä tekijä arvioitaessa erilaisia taloudellisia toimenpiteitä, joilla on vaikutusta ympäröivään luontoon. Metsätalous on joutunut voimakkaan ekologisen ja poliittisen uudistuksen pyörteeseen⁷.

Kansainvälisten paineiden vaikutuksesta suomalainen poliittinen - ja talouselämä käy eräänlaista ekologista modernisaatiota. Yhtenäinen ja vakaa kuva jälkiteollisen yhteiskunnan tulevaisuudesta on järkkynyt useiden ongelmien ja uhkakuvien kärjistyksen vuoksi. Ympäristökriisi, hyvinvointivaltion kriisi ja monet muut tekijät murentavat luottamusta yhteiskunnan perusrakenteisiin ja perinteisiin toimintamalleihin. Tästä ilmentymänä ovat juuri ympäristökiistat sekä eri toimijoiden argumentit luonnon säilyttämisen ja suojelemisen puolesta - ja vastaan⁸. Esimerkkitapaukseni, Konikallio, kuvastaa nähdäkseni hyvin juuri tätä tilannetta, jossa entiset totuudet eivät enää päde tilanteessa, jossa ollaan perinteisesti toimittu metsäteollisuutta ja talouselämää kannattavin tavoin - nämä opit ovat muuttuneet itse ongelmiksi. Nyt on päätöksiä tehtäessä yhä vahvemmin otettava harkintaan mukaan ekologiset perusteet ja Euroopan Unionin ylikansallinen ympäristölainsäädäntö.

1.2. Työn rakenne

Pro-gradu tutkielmani jakautuu yhdeksään kappaleeseen ja nämä jakautuvat aihepiireittäin kuuteen osa-alueeseen. Ensimmäisessä osassa (luvut 1,2) käsittelen yleisesti ympäristöpolitiikan käsitettä ja esitän muutamia määritelmiä termille politiikka. Esittelen myös erilaisia ympäristöpolitiikan peruskäsitteitä ja ympäristöfilosofian keskeisimmät ongelma-alueet, jotka ovat nähdäkseni keskeisiä ympäristöpolitiikan kenttää havainnollistettaessa. Työni toisessa osassa (luku 3) esittelen lyhyesti Euroopan unionin ympäristöpolitiikan peruseriaatteet ja toimintatavat. EU-ulottuvuus on keskeinen työssäni, sillä Suomen liittyttyä unioniin 1995 on kansallinen

⁷ Jokinen. 2001. 168

⁸ Massa. 1995. 7.

ympäristöpolitiikkamme siirtynyt kansainväliselle toimintakentälle ja siihen on kohdistunut paljon muutospainetta ja haasteita vuoden 1995 jälkeen.

Kolmas osa (luvut 4,5) esittelee tutkielmani keskeisen tutkimusongelman. Esittelen ensiksi tutkielmani tutkimusmetodin, joka on argumentaatioanalyysi eli retoriikka. Esittelen argumentaatioanalyysin periaatteet ja toimintatavat yleisesti. Tässä osassa esittelen tutkimusongelmani esittelemällä aluksi esimerkkitapaukseni, Konikallion historian. Selvitän Konikallioon kohdistuvan kiistan keskeiset tapahtumat seitsemän vuoden ajalta ja tuon esille kiistan ristiriitaisuudet ja tapaukseen liittyvät toimijat. Neljännessä osassa (luvut 6 ja 7) erottelen Konikallion toimijat ”vastustajiin” ja ”puolustajiin” ja kerron, millaisia argumentteja heillä on Konikallion suojelusta.

Toimijoiden jakamista karkeasti ”puolustajiin” ja ”vastustajiin” perustelen sillä, että Konikallion kiista on jakanut toimijat kahteen vastakkaiseen leiriin sen mukaan, haluavatko he suojella Konikallion aluetta vai eivät. Tahdon huomauttaa, että kutsumalla näitä kahta erilaista ryhmittymää yksinkertaisesti ”puolustajiksi ja vastustajiksi”, en tahdo luoda sellaista mielikuvaa, että kaikki vastustajat vastustavat yleisesti luonnonsuojelutoimia Suomessa ja, että kaikki puolustajat kannattaisivat sokeasti kaikkia luonnonsuojelutoimia maassamme. Käytän näitä nimikkeitä koskemaan vain Konikallion kiistaan liittyvien argumenttien pohjalta muodostuneiden ryhmittymien kuvausta. Mielestäni kutsumalla kollektiivisesti näitä kahta ryhmittymää vastustajiksi ja puolustajiksi on helpompi kirjoittaa sujuvaa tekstiä ja voin välttää turhat lisäsanat lauseissa.

Neljännän osan keskeisin teema on Konikalliosta käydyn argumentoinnin analysointi. Keskustelua Konikalliosta on käyty eri medioissa, keskeisimpinä sanoma- ja aikakauslehdet ja viralliset dokumentit virkamieskirjeenvaihdosta. Tarkastelen tässä osiossa argumenttien käyttöä politiikan tekemisessä. Erittelen eri toimijoiden (vastustajat ja puolustajat) argumentteja ja pohdin erityisesti sitä miten ja millaisilla argumenteilla Konikallion suojelua vastustetaan ja puolustetaan. Retoriikkaa hyväksi käyttäen pyrin myös analysoimaan Konikallion kiistaan osallistuneiden

toimijoiden argumentteja ja esittämään erilaisia vastauksia siihen, miksi Konikalliota halutaan niin kovasti suojella tai olla suojelematta. Tässä osiossa erottelen myös toimintatapoja ja pohdin sitä mitä erilaisella poliittisella toiminnalla tahdotaan Konikalliosta ja ympäristöpolitiikasta kertoa.

Viidennessä osassa (luku 8) esittelen Suomen valtion ja Euroopan unionin välistä kirjeenvaihtoa koskien Suomen luonnonsuojelulain ristiriitaista asemaa suhteessa EU:n luontodirektiivin määräyksiin. Tässä osiossa tuon esille Euroopan unionin kannan Konikallion kiistaan.

Kuudennessa osassa (luku 9) esitän omat johtopäätökseni ja näkemyksiäni Suomen ympäristöpolitiikasta, Konikallion merkityksestä siinä ja EU:n asemasta ja tehtävästä kansainvälisenä ympäristöpoliittisena instituutiona. Viimeisessä osassa pyrin myös tuomaan esille oman argumentaatioanalyysini johtopäätökset. Tässä luvussa pohdin myös Suomalaisen ympäristöpolitiikan tulevaisuuden näkymiä ja haasteita ja sitä, millaista merkitystä Konikalliolla on Suomalaisen ympäristöpolitiikan määrittelykamppailussa ja uudelleenmuotoilussa.

2. Mitä on politiikka?

Kaikki ihmiset käsittävät termin politiikka omalla tavallaan. Poliitiikkaa pidetään usein vain poliitikkojen puuhana, irrallisena osana muusta yhteiskunnasta. Se nähdään virkamiesten ja päätöksentekijöiden toimintana jota tavalliset ihmiset eivät voi harjoittaa. Tämän suppean poliittikamääritelmän mukaan politiikka on lähinnä hallituksen toimintaa kuten esimerkiksi päätöksentekoa ja hallintoa. Poliittisena toimintana pidetään tämän määritelmän mukaan vain vaaleja, poliittisten puolueiden toimintaa ja erilaisten eturyhmien lobbausta⁹. Poliitiikkaa pidetään usein myös likaisena pelinä. Poliitiikkaan liittyy usein ajatus kähminnästä, poliitikkojen saivartelusta ja tyhjäntoimittamisesta. Näkemys, että politiikka olisi korruptoitunutta ja elitististä, liittyy ajatukseen jonka mukaan poliittiset päätökset tehtäisiin tosiasiaassa salassa pienien piirien kesken ja piirien jäsenet ajaisivat vain omaa etuaan. Asioiden politisoituminen kuitenkin muodostaa niistä julkisia ja tuo päivänvaloon yhteiskunnallisia ristiriitoja. Poliittisten päätösten ydin onkin siinä, että toimijoiden on tehtävä päätöksiä ja valintoja toistensa poissulkevien vaihtoehtojen välillä¹⁰. Termillä politiikka on useita ulottuvuuksia ja juuri nämä tekevät jostakin ristiriitaulottuvuudesta poliittisen. Ristiriidat ja konfliktit ovat energiaa politiikalle sillä muuten sitä ei tarvittaisi¹¹.

2.1. Ympäristöpolitiikan määritelmä

Ympäristöpolitiikkaa ei voida selkeästi määritellä ilman sanan ympäristö määrittämistä. Yleensä se, mitä määritellään ympäristöongelmaksi riippuu siitä kuinka toiminnan tai kehityksen ekologisia seurauksia määritellään ja arvotetaan¹². Ympäristö-termi määritellään usein eri kulttuureissa eri tavoin ja siitä puhutaan eri tavoin eri alojen edustajille. Toisistaan voidaan erottaa ekologiset ongelmat, jotka ovat häiriöitä joista ekosysteemi pystyy hyvin

⁹ Doyle, McEachern. 1998. 12.

¹⁰ Laine, Jokinen. 2001. 47.

¹¹ Paloheimo, Wiberg. 1996. 15.

¹² Doyle, McEachern. 1998. 2.

selviytymään, ja ekologinen kriisi, joka tarkoittaa häiriöitä, jotka uhkaavat ekosysteemin tulevaisuutta ja ekologinen katastrofi, joka tarkoittaa elämän tuhoutumista ekosysteemissä¹³. Nämä kolme erilaista ekologista ongelmaa muodostavat ympäristöpolitiikan keskeisimmät ongelma-alueet.

Käytän työssäni Yrjö Hailan määritelmää ympäristöstä. Hänen mukaansa nykyisessä kielenkäytössä ympäristö ei enää paikannu selkeästi käsittämään vain tietyn paikan ympäröimää aluetta vaan ”ympäröitynä” on koko yhteiskunta ja sitä määrittävät asiat¹⁴. Tämä määritelmä ympäristöstä muodostuu ympäristökysymykseen jolla viitataan pelkoon siitä, että elämän perustana oleva ympäristö ei säily itsestään selvästi samanlaisena. Nykyajan teollistuneessa maailmassa ympäristöön kohdistuu uhkia, joiden seurauksena inhimillisen elämän edellytykset voivat hävitä. Yhteiskunnassamme ei vallitse varmuutta edes siitä, että kaikkein vakavimmat ympäristöuhat olisivat tiedossa. Ympäristöongelmien määrittelyn ongelmaa lisää myös se, että ongelmat ovat yleensä vaikeasti havaittavissa ja saattavat tulla ilmi vasta kun on liian myöhäistä.

Haila ja Levins(1992) määrittelevät ympäristöongelmaa myös ekologisena ongelmana, joka on sellainen ympäristön tila,

*”joka ehkäisee miellyttäviä tai tarpeellisia toimintoja tai uhkaa joko inhimillistä terveyttä ja hyvinvointia tai luonnon tuottokykyä”*¹⁵.

Ongelma on kuitenkin aina yhteiskunnallinen kategoria – se on jotakin, mistä ollaan huolestuneita ja minkä ratkaisemisen tarpeesta ollaan tietoisia. Hailan ja Levinsin (1992) mukaan tähän liittyy kuitenkin paradoksi: luettelo ekologisista ongelmista on samalla välttämättä kuvaus ongelmia koskevasta tietoisuudesta! Tämä tarkoittaa mielestäni sitä, että aineellisia ja ideologisia määritelmiä ei voida erottaa toisistaan. Haila ja Levins esittävätkin kysymyksen siitä, että ovatko ne kysymykset, joista ihmiset ovat huolestuneita, kaikkein vakavimpia ongelmia? Puhutaanko todellisuudessa kaikkein vakavimmista ongelmista? Mikä voisi olla sellainen vakava

¹³ Jokinen. Järvikoski. 1997. 47.

¹⁴ Haila. 2001. 14-15.

¹⁵ Haila. Levins. 1992. 294.

ongelma, josta kukaan ei tiedä mitään¹⁶? Tämän vuoksi kaikki määritelmät ympäristöongelmalle, tai ekologiselle ongelmalle ovat aivan liian yleisluonteisia. Nähdäkseni määrittely on aina pyrittävä sitomaan tarkasti rajattuihin historiallisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiin. Tämä puolestaan nostaa yhteiskunnassa kytevät ympäristökonfliktit esiin. Tämän takia täsmälliset yritykset määritellä ongelmia sisältävät yleensä myös suuntaviivat sille, mistä ja miten ratkaisuja noihin ongelmiin tulisi etsiä¹⁷.

Ilmo Massa¹⁸ määrittelee ympäristöpolitiikan ryöstötalouden kriteerien kautta. Tämä tarkoittaa sitä, että politisoitunut ympäristö on ryöstötalouden kohteeksi joutunut osa luonnonympäristöä. Tätä Massa kutsuu ensimmäiseksi luonnoksi, erotuksena kulttuuriympäristöstä, joka käsittää teknologisen ympäristön, kaupunkiympäristön ja rakennetun ympäristön, jota hän kutsuu toiseksi luonnoksi. Ryöstötaloudella Massa tarkoittaa puolestaan

”teollistuneissa yhteiskunnissa harjoitettua luonnon ja luonnonvarojen liiallista käyttöä välittämättä jälkikasvun ja jatkuvan saatavuuden turvaamisesta”¹⁹.

Ryöstötalouden vastakohtana on puolestaan sellainen taloudenpito, jossa talous ylläpitäisi elämän orgaanista perustaa, eikä vahingoittaisi luonnontaloutta pysyvästi tai korjaamattomasti vaan tarjoaisi puolestaan mahdollisuuksia myös tuleville sukupolville saada luonnosta toimeentuloa ja hyvinvointia. Tällaista talousmallia Massa kutsuu kestäväksi taloudeksi ja mielestäni tämä on sama asia kuin kestävä kehityksen periaate.

Määritelmän mukaan kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Kestävä kehityksen ajatuksen on perinteisesti kuvattu rakentuvan "kolmen pilarin" eli ympäristöön liittyvien,

¹⁶ Haila, Levins. 1992. 294-295.

¹⁷ Haila, Levins. 1992. 294.

¹⁸ Massa, 1994, 14-23.

¹⁹ Massa, 1994, 16.

taloudellisten ja sosiaalisten kysymysten tasapuoliseen kehittämiseen. Jatkossa entistä painokkaammin korostetaan myös kestävän kehityksen kulttuurista merkitystä.²⁰

Yhteiskunnallisesti kestävän kehityksen on katsottu turvaavan ihmisille yhdenvertaiset mahdollisuudet oman hyvinvointinsa luomiseen, perusoikeuksien toteutumiseen ja elämän perusedellytysten hankkimiseen sekä mahdollisuuden tasa-arvoiseen osallistumiseen ja vastuunottoon päätöksenteossa. Tämä puolestaan edellyttää perustaitoja mm. perinteisestä lukutaidosta digitaaliseen lukutaitoon sekä muita koulutuksen avulla saatavia tietoja.²⁰

Kulttuuri ilmenee mm. yhteiskunnan arvoissa, tavoissa ja toiminnassa ja kulttuurisen moninaisuuden kunnioitus onkin edellytys kestävään kehitykseen sitoutumiselle. Kulttuurisesti kestävän kehityksen on katsottu mahdollistavan ihmisten vapaan henkisen toiminnan, eettisen kasvun sekä kulttuurien moninaisuuden säilymisen ja kehittymisen sukupolvesta toiseen. Esimerkiksi perinteisten tietojen ja taitojen yhdistäminen tieteelliseen tutkimukseen voi toimia pohjana alueelliselle sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävälle kehitykselle, jolla on paikallisesti myös huomattavaa taloudellista merkitystä.²⁰

2.1.1. Ympäristökysymys

Ympäristökysymys on yhteiskunnan uudenlaisen epävarmuuden tuottama shokki. Ympäristökysymyksen perustana on pelko, että nykyisenlainen yhteiskunnan kehitys tuottaa ennalta varoittamatta yhteiskuntaa ja sen tulevaisuutta uhkaavia vaaroja, joita ei pystytä ennalta varmasti havaitsemaan. Yhteiskunnan nykyisenlaisella kehityksellä viitataan tässä yhteydessä teollistuneen, globalisoituvan ja markkinaorientoituneen yhteiskunnan kehitykseen. Kun tietoisuus ympäristöongelmista kasvaa riittävän suureksi, niistä muodostuu yksittäisiä ongelmia laajempi kokonaisuus; ympäristökysymys. Kantavana voimana on ajatus, että

²⁰ Opetusministeriö. Kestävä kehitys. 12.9.2002.

inhimillisen elämän perustana oleva ympäristö on vaarantunut. Nykyään on enää mahdotonta saavuttaa täydellistä varmuutta, siitä että täysin viattomilta näyttävät toimet eivät pitkällä aikavälillä tuhoa inhimillisen olemassaolon ekologista pohjaa.²¹

Ympäristökysymys on ympäristöpoliittisen prosessin alulle paneva voima. Kun jokin ympäristökonflikti politisoituu, se tuo yhteiskunnalle ja poliittiselle agendalle kysymyksiä ympäristön merkityksestä ja arvosta. Ympäristökysymys kyseenalaistaa totuttuja käsityksiä ympäristöstä ja kritisoii ihmisten tapoja kohdella ympäristöä. Poliittiseksi ongelma muodostuu kun ympäristökysymykseen pyritään vastaamaan ehdottamalla joitain parannuskeinoja ympäristön tilan parantamiseksi. Ympäristöongelmat nousevat esiin ja rakentuvat yhteiskunnallisessa tietoisuudessa ihmisten keskinäisen kommunikaation tuloksena. Sellaista yhteiskunnallista ongelmaa ei voi olla, josta kukaan ei tiedä mitään²². Ympäristökysymys on siis tärkeä osa ympäristöpolitiikkaa. Ympäristökysymys perustuu sellaiselle ympäristö-termin määritelmälle, jonka mukaan inhimillinen maailma, todellisuus ei ole irrallinen inhimilliselle elämälle välttämättömästä ympäristöstä.²³ Ympäristökysymyksen muodostumisen pohjalla on siis ihmisen ja luonnon suhteen muuttuminen sekä teknologinen kehitys.

2.1.2. Ympäristön politiikka

Ympäristöpolitiikka tarvitsee mahdollistuakseen ympäristön politiikkaa, johon liittyvät ympäristöön kiteytyvät vaatimukset ja ajan kuluessa rakentunut ympäristökysymys. Markus Laine ja Lasse Peltonen määrittelevät ympäristön politiikan poliittisten kiistojen ja politisoitumisen prosesseiksi, joissa ympäristöongelmat tulevat esille ja ympäristöön liittyvistä asenteista ja vaatimuksista syntyy ympäristökysymyksiä poliittisen päätöksenteon kentille. Ympäristöpolitiikan (environmental policy) ja ympäristön politiikan (politics of the environment) käsitteiden ero

²¹ Haila.Jokinen. 2001. 309.

²² Haila. 2001. 13.

²³ Doyle.McEachern. 1998. 15.

tuo myös esille eron politiikan eri osa-alueiden välillä. Ympäristöpolitiikka on enemmän toimintapolitiikkaa (policy) ja ympäristön politiikka on puolestaan poliittisen toiminnan (politics) muoto. Keskeistä erottelussa ympäristöpolitiikan ja ympäristön politiikan käsitteiden välillä on laajentaa ympäristöpolitiikan tarkastelu politiikan eri rajalinjojen yli. Kun ympäristön politiikka erotetaan ympäristöpolitiikasta, asettuu ympäristöpolitiikan yhteiskunnallinen asema ja merkitys paljon laajempaan sosio-kulttuuriseen viitekehykseen. Ympäristöpolitiikassa on kyse toisaalta ympäristöön liittyvien kokemusten muokkaamisesta vaatimuksiksi poliittisen päätöksenteon areenoille, ja toisaalta ympäristökysymysten kulttuurisesta artikuloinnista ja niiden merkityksestä osana vallitsevaa kulttuuria.²⁴

2.2. Ympäristöongelman määrittely

Ympäristöajattelun yksi keskeisimmistä ongelmista on yksittäisten ihmisten ja ihmisryhmien erityisten ympäristöjen ja koko ihmiskunnan yhteisen ja tieteellisin kriteerein arvioidun ympäristön yhteensovittaminen. Ongelma piilee siinä, että ympäristö ei ole yksi ja sama kaikille ihmisille, eikä se näyttäytyä samanlaisena ja samanarvoisena kaikille. Ympäristöongelmat asettavat ihmisille kuitenkin suuren haasteen harmonisoida ongelmien määrittelyä. Ympäristöongelmia ei voida ratkaista vain sektorikohtaisen spesiaalitiedon perusteella, sillä juuri tällainen tapa löytää ratkaisuja ympäristöongelmiin luo konflikteja eri toimijoiden välille.²⁵ Eri koulukunnat kiistelevät keskenään ympäristöongelman määrittelyn kriteereistä, valitettavasti luonnon kustannuksella. Luonto määritellään kaikkialla hieman eritavalla, ja luonnolla on erilaisia merkityksiä eri ihmisille. Useat ympäristöpolitiikan tutkijat²⁶, ovat todenneet tämän seikan paikkaansapitävyyden tutkiessaan eri maissa eri aikoina tapahtuneita ympäristöongelmia ja niiden politisoitumista.

Keskeistä olisi määritellä ne kriteerit, joiden avulla ympäristön tilaa ja laatua arvioidaan. Ympäristöongelmat ilmenevät usein paikallisesti, vaikka

²⁴ Laine. Peltonen. 2003. 17-26.

²⁵ Willamo. 1993. 99.

²⁶ mm. Macnaghten. Urry.1998, Passmore.1980,Worster.1988.

ne yleensä aiheutuvat laaja-alaisen yhteiskunnallisen toiminnan tuloksena. Tietyistä ympäristöongelmista kärsivät vain tietyt ihmisryhmät vaikka ongelmat johtuvat koko yhteiskunnan kattavista toiminnoista, joiden korjaamiseen tarvitaan laajojen ihmisjoukkojen yhteistyötä. Yrjö Hailan mukaan yksi ympäristöongelmien keskeisimpiä kysymyksiä on se, voidaanko uskoa, että ihmisten keskinäinen solidaarisuus voisi voimistua niin suureksi, että se vaikuttaisi poliittiseen päätöksentekoon?²⁷ Mielestäni tämä on ympäristöpolitiikan yksi suurimmista vaikeuksista, sillä kaikki eivät arvosta luontoa samalla tavalla ja yhtä paljon.

Ongelmien määrittely on ympäristöpolitiikan keskeisin ja samalla tärkein kysymys.²⁸ Ongelman selkeä määrittely muodostaa samalla perustan ratkaisujen etsimiselle. Määrittely myös sulkee joitakin mahdollisia ratkaisukeinoja ja ympäristöongelmia ympäristöpoliittisen päätöksenteon ulkopuolelle. Erilaisiin ympäristöongelmiin myös tarvitaan erilaista luonnontieteellistä tietämystä sillä esimerkiksi metsäluonnon monimuotoisuuden suojeluun ja yläilmakehän otsonikadon hidastamiseen ei voida soveltaa samanlaista ympäristöpoliittisen ajattelun kaavaa²⁹. Ongelmien määrittely tapahtuu yleisimmin ympäristöä koskevissa poliittisissa konflikteissa. Kiistoihin osallistuvien toimijoiden argumenttien ja toiminnan pohjalta voidaan tulkita erilaisia määritelmiä ympäristöongelmalle. Sama ongelma voidaan esittää useasta eri näkökulmasta, jolloin ongelman ratkaisemiseksi tehtävän työn luonne myös muuttuu.

Ympäristöongelmien määrittelyssä kilpailevat keskenään erilaiset arvot ja normit. Eri toimijat edustavat erilaisia etuja, joita pyritään edistämään vetoamalla erilaisiin arvoihin retorisia keinoja hyväksi käyttäen. Päätöksien tekeminen ja erilaisten merkitysten ja arvojen välillä valitseminen on ympäristöä koskevissa asioissa vaikeaa. Ympäristöpolitiikan lähtökohtana onkin ongelmakeskeisyys, jonka avulla pyritään korostamaan sitä, että ympäristöongelmien määrittelyssä ei voida toimia yleisesti määritellyillä

²⁷ Haila. 2001. 16-17.

²⁸ Doyle. McEachern.1998.29.

²⁹ Haila. 2001. 16-18.

pelisäännöillä, sillä ympäristöongelmilla on paljon erilaisia vaikutuksia yhteiskuntaan. Tällä tarkoitan sitä, että toimimalla jollakin tietyllä tavalla aiheutetaan taloudellisia kustannuksia jollekin yhteiskunnan sektorille, jonka takia kysymys on siis arvovalinnoista ja eri asioiden merkityksestä yhteiskunnalle ja kansalaisille. Keskeisin ristiriitailottuvuus ympäristöpolitiikassa onkin talouden toimijoiden ja luonnon eettisen merkityksellisyyden välillä.³⁰ Ympäristöongelmia aiheuttaa eniten teollisuuden tuotantolaitokset ja myös suuria kustannuksia aiheuttavat ympäristönsuojelulliset toimet, joita tuotantolaitoksilta vaaditaan ympäristöongelmien vähentämiseksi. Tilanne ei ole sama kaikilla politiikan osa-alueilla mutta ympäristöpolitiikassa taloudelliset diskurssit ovat olleet hyvin yleisiä ja ne ovat vaikuttaneet voimakkaasti päätöksentekoon.

2.3. Tulevaisuuden ympäristöpolitiikka

2.3.1. Refleksiivinen modernisaatio

Beckin mukaan globalisoituminen johtaa uudenlaiseen moderniin aikaan, jota hän kutsuu refleksiiviseksi modernisaatioksi.³¹ Refleksiivinen modernisaatio tarkoittaa sellaista globalisoitunutta maailmaa, jossa kulttuuriset identiteetit elävät rinta rinnan. Tämänlainen kehitys on nyt myös nähtävissä kansainvälisten ympäristösopimusten- ja konferenssien kautta. Ympäristöongelmat vaikuttavat globaalisti vaikka ne tapahtuvatkin lokaalisti. Tätä Beck kutsuu ekologiseksi shokiksi.³² Kyseessä on inhimillisen sivilisaation toteuttama itsensä vaarantaminen, minkä syynä ei ole Jumala tai luonto vaan inhimilliset päätökset ja teollistumisen voittokulku. Globaalit ympäristöriskit luovat kokemuksen yhteisestä ”kohtalosta”³³ sillä riski valtavasta ympäristökatastrofista on kaikille yhteinen. Beckin mielestä on toisaalta virheellistä puhua kohtalosta sillä uhkaavat vaarat ovat ihmisten omien ratkaisujen tulosta. Enää ei voida ulkoistaa korkealle kehittyneiden teollisuusyhteiskuntien sivuvaikutuksia ja vaaroja. Metsäteollisuus on yksi esimerkki siitä, mitä metsien riistohakkaus

³⁰ katso esim. Massa.1995.

³¹ Beck. 1997.

³² Beck. 1997. 86-87.

³³ Beck. 1997. 87.

on maapallolle aiheuttanut. Tyypillisimpänä esimerkkinä on trooppisten sademetsien hakkuu ja myrkkijätteet.

Beck erottelee kolmenlaisia globaalisia vaaroja. Ensiksi rikkauden määrittämä ekologinen tuho ja teknis-teolliset vaarat maapallolle. Toiseksi on olemassa köyhyyden määrittämiä ekologisia tuhoja ja teknis-teollisia vaaroja. Tällä Beck tarkoittaa sitä, että ympäristön tuhoutuminen ei ole ainoataan modernia kasvua seuraava varjo, vaan aivan päinvastaisesti köyhyys ja ympäristön tuhoutuminen kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa. Tämä seikka todistaa sen, että väestö, ravitsemustapa, energia ja ihmisasutus ovat johdonmukaisesti yhteydessä keskenään eikä niitä voida käsitellä toisistaan riippumatta. Rikkauden määrittämät ympäristötuhot ovat yleensä kapasiteetiltaan suurempia ja siksi jakautuvat tasaisesti maapallolle kun taas puolestaan köyhyyden määrittämät ympäristötuhot ovat paikallisia. Kolmantena globaalina vaarana Beck pitää joukkotuhoaseiden synnyttämiä vaaroja. Rikkauden ja köyhyyden muodostamien vaarojen yhteydessä on yleensä kyse normaaleista vaaroista, jotka aiheutuvat suurimmaksi osaksi ylläpito- ja turvallisuusnormien joko puutteellisuudesta tai puuttumisesta, ja juuri sen vuoksi niitä syntyy koko ajan lisää maapallolla.³⁴ Kolmannen vaaran uhka puolestaan muodostuu siitä, että aseita voidaan mahdollisesti käyttää ja niitä käytetään vaarallisena pelotteena erilaisissa konfliktitilanteissa. Beck kysyykin lukijaltaan millaisia ovat vuorovaikutukset ekologisen tuhon, sotien ja katkenneen modernisoitumisen välillä? Yksi kysymys on se, voivatko ekologiset tuhot edistää sotia? (esim. viljelysmaasta, vedestä tai puusta) Voisiko esimerkiksi käydä niin, että lännen ekologiset fundamentalistit turvautuisivat sotilaalliseen voimankäyttöön estääkseen ympäristön tuhoamisen?³⁵

Refleksiivinen modernisaatio selittää millaisia uhkakuvia ja tulevaisuusskenaarioita on olemassa ja mitä voi tapahtua pahimmassa tapauksessa. Refleksiivinen modernisaatio myös nostaa ympäristön arvon ja merkityksen korkealle sijalle yhteiskunnassa ja tuo esille sellaista maailmankuvaa, että tulevaisuudessa ihmiset olisivat yhä kiinnostuneempia

³⁴ Beck. 1997. 89-91.

³⁵ Beck. 1997. 91.

suojelemaan ympäristöään tuhoilta. Toisaalta tulevaisuudenkuvat ovat hyvinkin lannistavia sillä niiden mukaan ympäristöongelmiin havahdutaan vasta, kun vahinko on jo sattunut ja luonto on saastunut. Valitettavasti silloin ei enää voida estää ympäristötuhoja vaan voidaan pyrkiä minimoimaan ympäristötuhojen vaikutuksia elollisiin yksilöihin ja tehdä parannuksia tulevaisuutta varten.

2.3.2. Ekologinen modernisaatio

Ekologinen modernisaatio liittyy ympäristökysymyksen modernisaation projektiin. Tämä tarkoittaa sitä, että ekologinen modernisaatio ymmärretään teoreettisena käsitteenä, joka yhdistää ympäristökysymykset keskusteluun jälkiteollisesta yhteiskunnasta ja sen uudistumisen mahdollisuuksista. Ekologinen modernisaatio on myös poliittinen strategia, jolla pyritään korjaamaan yhteiskunnan vääristynyttä luontosuhdetta.³⁶ Ekologinen modernisaatio on siis ideologia, jonka mukaan ympäristöongelmia voidaan pyrkiä voittamaan jo vallitsevin institutionaalisin toimenpitein. Tämä ideologia myös hyväksyy sen ajatuksen, että taloudellinen kasvu ja ympäristöongelmien ratkaisut nähdään yhdistettävänä.³⁷ 1980-luvulta alkaen ekologisen modernisaation ideologia on vahvistanut asemaansa ympäristöpoliittisessa keskustelussa.

Järvikoski & Jokinen esittävät tähän kolme syytä: Ensimmäkin ekologinen modernisaatio on vastaus aiemmin epäonnistuneille ympäristöpolitiikan strategioille. Tämä johtuu siitä, että ekologisen modernisaation kantavana ideana on pyrkiä paremmin hyödyntämään jo olemassa olevia institutionaalisia voimavaroja. Toiseksi, ideologia on toimiva, koska se näkee ympäristöpolitiikan positiivisen-summan pelinä ja välttelee yhteiskunnallisia ristiriitaisuuksia, joka tarkoittaa sitä, että ideologia nauttii ainakin periaatteessa teollisuuden luottamusta. Kolmanneksi, ekologinen modernisaatio voidaan nähdä myös poliittisesti soveliaana vastauksena ympäristöliikkeistä kantautuneelle radikaalille ympäristökritiikille.³⁸

³⁶ Massa. 1995. 12-22.

³⁷ Jokinen&Järvikoski. 1997. 67.

³⁸ Jokinen&Järvikoski. 1997. 68-69.

Mielestäni ekologinen modernisaatio on edesauttanut kestävän kehityksen periaatteiden muodostumista ja vahvistumista ympäristöpoliittisessa ajattelussa. Ympäristöongelmia voidaan pyrkiä ratkaisemaan vain yhdistämällä yhteiskunnan eri toimijat yhteen, eli sovittamalla ympäristön ja talouden intressejä paremmin yhteen, jotta voitaisiin tehokkaasti toimia kaikilla yhteiskunnan tasoilla ympäristöongelmien ratkaisemiseksi.

3. Ympäristöfilosofia

Ympäristöfilosofia tarkastelee ihmisen paikkaa luonnossa ja se on käytännössä yhtä vanha filosofian ala kuin itse filosofinen pohdintakin. Oksanen mukaan filosofiassa on kysymys ihmisen paikasta luonnossa ja luonnon tarkoituksiperistä. Hän määrittelee tämän metafyyksiseksi kysymykseksi. Tällaisia kysymyksiä voivat olla esimerkiksi: Onko luonto kaikkine raaka-aineineen tarkoitettu ihmiselle ja millaiset valtaoikeudet ihmisellä on toimia luonnossa? Pitääkö ihmisten puuttua luonnon tapahtumiin ja käyttää luontoa hyväkseen parhaaksi näkemällään tavalla? Tai jos ihminen jättää käyttämättä hyväkseen luonnon resursseja, onko se puhdasta tuhlausta, käyttökelpoisten raaka-aineiden hukkaan heittämistä? Näiden kysymysten taustalla on antroposentrinen eli ihmiskeskeinen ajattelumalli, jonka mukaan luonnon arvoa ja merkitystä selitetään tarkastelemalla ihmisiä ja heidän arvostuksiaan. Monet ympäristöfilosofit pitävät juuri tätä ihmiskeskeistä ajattelutapaa ympäristökriisin historiallisena lähtökohtana. Naturalistien mielestä on perusteetonta nähdä inhimillisen toiminnan muotoja jollakin tavalla ei-luonnollisina, koska ihminen, ihmisen teot ja saavutukset ovat aina luonteeltaan luonnollisia ja kuuluvat luonnonhistoriaan siinä missä muutkin luonnon ilmiöt³⁹. Tämä näkemys kyseenalaistaa metafyyksisen tarkastelutavan ja sanoo, että ihmisen toiminnat ovat luonteeltaan luonnollisia ja eivät pyri luonnon tuhoamiseen.

3.1. Individualismi ja utilismi

*”Uuden ajan ihmisen tunnusomaisin ja merkittävin piirre on ollut pyrkimys, jota kutsutaan possessiiviseksi individualismiksi – yksilökeskeisyys ja pyrkimys omistamiseen”.*⁴⁰

Utilismi ja individualismi ovat ympäristöfilosofisia aatesuuntauksia muiden aatteiden joukossa. Eurooppalainen kulttuurin historia on aina ollut hyvin ihmiskeskeistä. Perinteisesti eurooppalaiset ovat pitäneet itsestään selvänä sitä, että ihminen on parempi kuin muu luonto ja että ihmisellä on oikeus

³⁹ Oksanen. 1997. 7-9.

⁴⁰ Pietarinen. 1997. 9.

muokata luontoa oman halunsa mukaisesti. Tarkoituksena on ollut luonnon jalostaminen, täydellistäminen ja hyödyntäminen. Uuden ajan alkupuolella (1500-) tapahtunut tieteellisen käsitystavan muutos herätti ihmismielissä uudenlaisen pyrkimyksen: tahdon saavuttaa luonnon täydellinen herruus. Tieteen ja teknologian kehitys myös lopulta johti luonnon täydelliseen voittamiseen ja alistamiseen.⁴¹ Worster ilmaisee saman asian sanomalla, että ”Eurooppalainen ihminen” kuvittelee tekevänsä maailmasta täydellisen hakkaamalla metsät, kuivattamalla suot ja saastuttamalla joet.⁴² Tämän voisi tulkita niin, että ihminen siis luulee, että muokkaamalla luontoa mieleiseksi ihminen saavuttaa luonnon herruuden, joka on aina kuulunutkin yksin ihmiselle. Worster väittääkin, että historiallisesti tarkasteltuna eurooppalaiset ovat aina uskoneet siihen, että Jumala oli luonut maailman yksin heille ja mikään teko, joka kajoaa luonnon normaaliin toimintaan, ei todellisuudessa vahingoita luontoa, sillä kaikki mitä ihminen luonnolle tekikin, oli Jumalan tahdon toteuttamista.

Pietarisen mukaan utilismi tarkoittaa selkeää hyötyajattelua. Tämän ajattelutavan mukaisesti kaikki asiat nähdään vain tuotannon ja kulutuksen näkökulmasta, ja luonto on utilismin mukaisesti vain yksi suuri energia- ja raaka-aineväara. Tuotantoa suunnataan kysynnän mukaisesti, ja siten kysyntä määrittelee viime kädessä luonnon arvon. Tämän ajatusmallin mukaan luonnolle voidaan määrittää taloudellinen arvo, joka voi muuttua kysynnän mukaisesti. Ajatusmallin mukaan kulutusta kannattaa alkaa rajoittaa vasta, kun jokin taloudellinen hyödyke uhkaa ehtyä. Tästä syystä lajejakin saatetaan ryhtyä suojelemaan, perustetaan esimerkiksi suojelualueita. Toisaalta, jos jollakin lajilla ei näytä olevan tuotannollista merkitystä, sen häviäminen ei suuresti kosketa utilistia.⁴³

”taloudellinen kasvu on yksi universaalisti tarkasteltuna suosituin tavoite maailmassa. Systeemi, joka kasvaa ja menestyy nopeiten, on yleisesti pidetty parhaana. Taloudellisen

⁴¹ Pietarinen. 1997. 8.

⁴² Worster. 1988.7-20.

⁴³ Pietarinen. 1997.

kasvun houkutus on siinä, että se toimii kansallisen vallan pohjana ja se tarjoaa vaurautta aina vain enemmän kaikille ilman, että kenenkään tarvitsee uhrata mitään sen eteen”.⁴⁴

Utilismi ja luonnon arvot ovat nopeasti tarkasteltuina ristiriidassa keskenään. Mutta todellisuudessa näin ei välttämättä ole. Yksi luonnon peruseriaatteista on, että monimuotoisuus pyrkii lisäämään monimuotoisuutta.⁴⁵ Mitä enemmän jollakin tietyllä alueella on eri lajeja, sitä paremmat mahdollisuudet niillä on vallata uusia ekologisia alueita. Vastaavasti monimuotoisuuden väheneminen on myös jatkuva kierre. Pietarisen mukaan jokaisen kasvilajin häviämisestä seuraa noin viidentoista eläinlajin häviäminen. Monimuotoiset järjestelmät siis ovat paljon vähemmän stabiileja kuin yksinkertaiset järjestelmät. Tämän näkökulman mukaan monimuotoisuus on siis tavoiteltavaa utilistille.

Brian Norton esittää perusteluja sille, että monimuotoisuuden edistäminen tuo myös enemmän tuottoja utilistisessa mielessä. Esimerkiksi, mitä suuremmaksi monimuotoisuus kasvaa, sitä todennäköisemmin lajien joukosta löytyy meille hyödyllisiä lajeja. Tästä myös seuraa, että monimuotoisuuden väheneminen lisää todennäköisyyttä, että meille hyödyllisiä lajeja kuolee sukupuuttoon. Norton tuo myös esille näkökulman, jonka mukaan vain monimuotoiset ekosysteemit pystyvät palauttamaan luonnollisen ravinnekierron köyhtyneeseen maahan, ja tämän takia niiden säilymisestä huolehtiminen on elintärkeää.⁴⁶ Esittämäni näkökohdat osoittavat, että lajien suojelemisella ja ekosysteemien monimuotoisuuden säilyttämisellä on taloudellista merkitystä. Markkina-arvot pitkällä tähtäimellä ovat suuresti riippuvaisia lajien tuhoutumisesta aiheutuvista seurauksista ja niiden taloudellisista kustannuksista.

3.2. Biosentrismi ja mystismi

Biosentrismi on aatesuuntaus, joka on täysin vastakkainen utilismin ja individualismin lähtökohtien kanssa. Biosentrinen ajattelu pyrkii murtamaan ihmisen etuoikeutettua asemaa muuhun luontoon nähden. Biosentrismi

⁴⁴ Daly. 1977. 8.

⁴⁵ Pietarinen. 1997. 11.

⁴⁶ Pietarinen. 1997. 12-13. Katso lisää Norton. 1987.

haluaa osoittaa, että muillakin lajeilla ja ympäröivällä luonnolla, kuin meillä ihmisillä on moraalista arvoa. Biosentristit haluavat myöntää kaikille elämän erilaisille ilmenemismuodoille saman olemassaolon oikeuden, eivätkä näe niitä vain ihmisen päämäärien välineinä. Tätä aatesuuntausta kutsutaan biosentriseksi ympäristöetiikaksi. Tämä tarkoittaa sitä, että ihmisellä ei ole oikeutta käyttää luontoa pelkkänä välineenä omien päämääriensä edistämiseksi. Luonto nähdään siis kokonaisuutena toimivana ekologisenä järjestelmänä, johon ihminen kuuluu yhtenä osana. Biosentristit hyväksyvät vain sellaisen tekniikan, joka ei häiritse luonnon ekosysteemiä eikä tuota vahinkoa itseisarvoisille eläville olennoille.⁴⁷

Biosentrismen ongelmana on kuitenkin tietynlainen epäkäytännöllisyys ja epärealistisuus. Se vaatii ihmisiä muuttamaan elämäänsä hyvin perusteellisesti ja luopumaan monista toiminnoista ja saavutuksista, joihin on totuttu ja suurin ponnisteluin päästy. Pietarisen mukaan biosentrinen ajattelu on kuitenkin lisääntymässä yhteiskunnassa. Pietarinen kuitenkin huomauttaa, että ihmiskunnan eettinen tietoisuus muuttuu todella hitaasti. Hän näkee ympäristöeettisen keskustelun oireena ihmiskunnan moraalitajun laajenemisesta. Hänen mielestään kiinnostus ympäristöetiikkaan kertoo siitä, että suhde luontoon ja luonnon perimmäinen arvo aletaan ymmärtää toisella tavalla kuin voimakkaasti ihmiskeskeisessä eurooppalaisessa perinteessä on ollut tapana. Toivoa asenteiden nopeaan muuttumiseen Pietarisen mukaan on, sillä nopea kehitys pakottaa siihen, sillä perinteisen luonnon tuhoutuminen nostaa luonnon arvoa joka päivä.⁴⁸

Mystiikka on astetta epärationaalisempi näkökulma luontoon kuin biosentrismi. Mystiikka etsii totuutta järjen tavoittamattomasta, irrationaalisuudesta. Mystiikan mukaisesti ihmisen tavoitteena on ykseyden kokeminen luonnon kanssa. Tiede ja tekniikka hylätään, sillä ne tekevät luonnolle väkivaltaa ja turmelevat ihmisen mahdollisuudet saavuttaa ykseyden kokemus. Mystismi siis edellyttää luonnon säästämistä ja suojelua. Mutta tässäkin aatesuuntauksessa on ongelmana se, miten sovitetaan yhteen ihmisten toimeentulo ja luonnon kunnioittaminen?

⁴⁷ Pietarinen. 1997. 30-32.

⁴⁸ Pietarinen. 1997. 40-43.

Ongelma on jyrkempi kuin biosentrismissä, sillä mystismi edellyttää mahdollisimman koskematonta luontoa, jolloin tuotantotoiminnan on väistyttävä. Tämä edellyttäisi sitä, että yhteiskunta siirtyisi takaisin alkukantaiseen luontaistalouteen, joka tuskin onnistuu nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Tieteen ja rationaalisen ajattelun hylkääminen merkitsisi tekniikan pysähtymistä, joka muuttaisi kokonaan ihmiskunnan nykyisen elämäntavan. Mystismi on yksi ympäristöfilosofian aatesuuntauksista, joka kuvastaa hyvin selkeästi periaatteellista ristiriitaa tieteen ja tekniikan sekä mietiskelyn ja luonnon koskemattomuuden kunnioittamisen välillä. Tuotanto ja tekniikka ovat väistämättä ristiriidassa mystismin periaatteiden kanssa.⁴⁹

3.3. Luonnontieteen merkitys ympäristöfilosofiassa

Tieteellä on ollut jo vuosisatojen ajan ylivoimainen merkitys ja painoarvo määriteltäessä luonnon merkitystä ihmiselle länsimaisissa yhteiskunnissa. Tieteellä tarkoitetaan niitä havaitsemiseen perustuvia menetelmiä ja toimintatapoja, joilla hankitaan tietoa ”tosiasioista”, sekä uskomusjärjestelmää, joka meillä on muodostunut ”tosiasioista”. Tieteen tehtävänä on ollut kuvata luonnon ilmiöitä ja pyrkiä selittämään niitä ihmisille. Esimerkiksi kysymys siitä, miten ympäristötekijät muokkaavat ihmisen ja inhimillisen kulttuurin ilmenemismuotoja ja miten ihminen vaikuttaa elinympäristönsä luonteeseen ovat tieteen keinoin selitettävissä olevia kysymyksiä.

Tiede pyrkii muodostamaan havaintoihin perustuvia selityksiä edellä mainitsemilleni kysymyksille. Ihanteellisimmillaan tiede on kaikista harjoittajiensa intresseistä vapaata toimintaa, jossa kerätään tietoa ilmiöistä. Todellisuudessa ihmiset ovat kuitenkin kovin erimielisiä siitä, mikä asioiden todellinen luonne on ja ihmiset ovat halukkaita korostamaan valikoivasti tutkimustuloksia omien etujensa mukaisesti. Nykyisten filosofisen ympäristötutkimuksen taustalla on vahvasti luonnontutkimuksen 1800-luvulla syntyneet uudet suuntaukset, erityisesti evoluutioteoria ja

⁴⁹ Pietarinen. 1997. 26-29.

ekologiatiede. Näissä suuntauksissa ihmisen asema luonnossa ensimmäisen kerran ymmärrettiin uudella tavalla⁵⁰. Nähdäkseni ekologiatiede pystyi vakuuttavasti kertomaan ihmisille, kuinka he vaikuttivat luonnon kiertokulkuun ja kuinka luonnossa tapahtuneet muutokset vaikuttivat ihmisiin. Tieteellä on siis merkittävä rooli ympäristöpolitiikan muodostamisessa ja politisoinnissa.

Ihmisten suhteesta luontoon on useita erilaisia kantoja. Ihmisillä on tapana ryhmittää yhteiseksi yhtenäiseksi eettiseksi näkökannaksi sellaisia arvojärjestelmiä, joiden välillä ei ole keskeisiä tai perustavia eroja. Länsimaisissa yhteiskunnissa ovat ympäristöfilosofit pyrkineet luomaan uutta ympäristöeettistä järjestelmää, jonka kautta ihmisten asemaa luonnossa voitaisiin tarkastella. Tämä ei välttämättä ole mahdollinen muutos, sillä se vaatisi laajaa arvo- ja eettisten ajattelutapojen muutosta länsimaisissa yhteiskunnissa. Sen sijaan vallitsevaa eettistä näkökantaa voitaisiin muuttaa sitä laajentamalla tai vallitsevaan eettiseen näkökantaan sisältyviä periaatteita voitaisiin kehittää, esimerkiksi ympäristökasvatuksen keinoin⁵¹.

Toinen mahdollisuus on, että ympäristöllinen arvottaminen otettaisiin vallitsevan länsimaisen eettisen järjestelmän osaksi ja ekologiset ongelmat pyrittäisiin ratkaisemaan tämän systeemin sisällä.⁵² Tämä jälkimmäinen vaihtoehto voi olla tosin ongelmallinen, sillä länsimaisessa kulttuurissa ei ole olemassa yhtä ainoaa eettistä järjestelmää, vaan monia kiistakysymyksiä, kuten vanhojen metsien suojelu ja erilaisten lajien suojelu, joihin on olemassa erilaisia keskenään ristiriitaisia näkemyksiä. Tässä valossa puheet länsimaisten yhteiskuntien vihertymisestä ja ympäristöeettisestä kehityksestä joutuvat kyseenalaiseen valoon, sillä missään yksittäisessä eettisessä näkökannassa ei ole yhtenäistä, eheää rakennetta.

⁵⁰ Oksanen. 1997. 8-10.

⁵¹ Katso esim. Kajanto, 1992.

⁵² Routley. 1997. 145-146.

3.4. Kolme mallia ihmisten suhteesta luontoon

On olemassa kolme erilaista ja tärkeää länsimaista eettistä kantaa ihmisen suhteesta luontoon: Hallitsevan perinteen mukaan ihmisellä on despoottisen itsevaltiaan asema suhteessa ympäröivään luontoon. Tämän lisäksi on kaksi muuta, harvemmin havaittavaa ihmisen toiminnan perinnettä: Ihminen voi toimia tilanhoitajana tai vartijana luontoa kohtaan tai ihminen voi olla luonnon kanssa yhteistyötä tekevä luonnon monimuotoisuuden täydentäjä.

Hallitseva länsimainen näkemys on kuitenkin ristiriidassa ympäristöeettisen kannan kanssa, sillä sen mukaan luonto on ihmisen valtakunta, jossa ihminen saa toimia haluamallaan tavalla, kun taas ympäristöetiikan mukaan ihminen ei olekaan vapaa tekemään luonnolle mitä haluaa. Tilanhoitajan mallin ongelmana on, että se on ristiriidassa ympäristöeettisen kannan kanssa. Tilanhoitajan asemassa ihmisellä kuitenkin on oikeus tehdä muutoksia luontoon ja hän vartioi sitä eikä toisinpäin. Luonnon vartijan tehtävänä on muokata luonnosta tuottava käyttämättä kuitenkaan keinoja, joilla tietoisesti tuhoetaan sen voimavaroja. Yhteistyömallin mukaan puolestaan ihmisen asianmukainen rooli on kehittää, viljellä ja täydentää luontoa, mutta luonnon täydellisyyden mittapuuna käytetään ainoastaan sen soveltuvuutta ihmisen käyttöön sopivaksi.⁵³

Nämä kaksi erilaista kantaa ihmisen suhteesta luontoon eivät ole riittäviä säilyttämään luonnon monimuotoisuutta ja hyvinvointia tulevaisuudessa. Kun jatkuvasti kasvava väestö käyttää luonnon rajallisia alueita, nämä näkemykset velvoittavat kaikkien luonnollisten alueiden kehittämiseen, viljelyyn ja hyödyntämiseen. Näin nämä näkemykset johtaisivat lopulta totaalisen käytön periaatteeseen, joka merkitsisi, että jokaista luonnon aluetta viljeltäisiin tai se otettaisiin muulla tavalla käyttöön ihmisten hyväksi, toisin sanoen alueet ”humanisoitaisiin”⁵⁴.

⁵³ Routley. 1997. 145-146.

⁵⁴ Routley. 1997. 146-147.

3.3.1. Luonnon arvot

Arvo on universaali yleisnimike myönteisille predikaateille, joita käytetään määriteltäessä asioita joita ihmiset tavoittelevat tai pyrkivät toteuttamaan. Arvot ovat henkisiä ja ideaalisia, eivät todellisia ja konkreettisia. Arvot tulevat vain esille ihmisten reaktioissa maailmaan. Olisi siis väärin ottaa puheeksi luonnossa olevat arvot, sillä arvoja on vain ihmisissä, heidän omien päätöstensä luomina. Luontoarvot ovat arvoja, jotka tulevat esille luonnon yhteydessä, koska ne perustuvat luonnossa oleviin fysikaalisiin ja biologisiin ominaisuuksiin, erityisesti niihin, jotka tiede on tuonut julkiseen tietoon. Arvot toteutuvat realistisissa asioissa, usein luonnollisissa asioissa, joka tarkoittaa sitä, että arvottaminen on osittain sen tietämistä, missä näemme tiettyjä ominaisuuksia, esimerkiksi luonnon raaka-aineiden taloudellinen arvo tai metsien esteettiset ominaisuudet sitä arvostavan henkilön mielessä.⁵⁵

Arvokkuudella on useita muotoja ja vivahteita ja kaikki kohteet eivät ole välttämättä samalla tavalla laadullisesti tai määrällisesti arvokkaita. Luettelen seuraavassa muutamia keskeisimpiä arvoja, joita ihmiset pyrkivät luonnosta löytämään:

1. Taloudellinen arvo. Suuri osa ihmisistä on sitä mieltä, että luonnolla on taloudellista arvoa. Mutta, esimerkiksi ihmistyövoiman käyttö metsäteollisuudessa pienentää puusta saatavien voittojen määrää, joka todistaa sen, että luonnon resurssien saamisessa hyötykäyttöön, lisäkustannuksia luonnon raaka-aineille aiheuttaa palkkauskustannukset. Tämä kyseenalaistaa puun taloudellista arvoa. Arvostaminen on työstämistä enemmän kuin tietämistä. Luonto saa arvoa antamalla ihmisille työtä.⁵⁶ Esimerkiksi raaka-öljy ei ole arvokasta, mutta insinööri voi jalostaa sen. Luonnonvaroilla ei siis ole taloudellista arvoa sinänsä, mutta niitä yhdistelemällä ja muokkaamalla luonnonvaroista voidaan saada taloudellisia arvoja.

⁵⁵ Rolston. 1997. 205-207.

⁵⁶ Rolston. 1997. 207-208.

2. Elämän arvo. Eri lajien suojeluun pyrkivä lainsäädäntö on hyvä esimerkki siitä, että luonnolla on arvoa elämän mahdollistajana ja ylläpitäjänä. Ihmiset voivat omilla toimillaan vaikuttaa eri lajien säilymiseen maapallolla ja koska yleisesti ihmiset ovat sitä mieltä, että ihmiskunnalla ei ole oikeutta hävittää muita lajeja sukupuuttoon, on luonnolla elämän antamisen arvo.⁵⁷ Ihmisten luoma kulttuuri on keinotekoisista, mutta elämä on aina seurausta luonnollisesta prosessista, joten elämällä on epämätön luonnollinen arvo.

3. Luonnon monimuotoisuuden arvo. Kun ihminen tarkastelee luontoa, se voi arvostaa sekä monille yksityiskohdille että universaaleille ja maailmanlaajuisille säännönmukaisuuksille, jotka ovat näiden yksityiskohtien pohjana. Luonnon monipuolisuus, biodiversiteetti joutuu merkittävän uhanalaisuuden alaiseksi, jos nykyaikainen ihmisten väliintulon tuhatkertaistama lajikato jatkuu keskeyttämättä. Luonnon monipuolisuus kuvastaa myös sen yhtenäisyyttä ja keskinäisriippuvuutta jossa ihminenkin on osana.⁵⁸

Ympäristöfilosofia on monimutkaista ja mitään yksiselitteisiä vastauksia ympäristöeettisiin kysymyksiin ei voida antaa. Ympäristöön liittyvät ongelmat ovat aina arvoihin sidoksissa olevia kysymyksiä joihin voidaan pyrkiä löytämään ratkaisuja monesta eri näkökulmasta. Jos ihmiset hyväksyvät biosentrisen katsomuksen ja sen mukaisesti he omaksuvat luonnon kunnioittamisen asenteen perustavana moraaliasenteenaan, miten voidaan ratkaista ne konfliktit, jotka syntyvät persoonien kunnioittamisesta ihmisiikassa ja luonnon kunnioittamisesta ympäristöetiikassa? Kaikissa konfliktitilanteissa ihmiset eivät voi vain aloittaa siitä lähtöolettamuksesta, joka suosii oman lajimme intressejä. Moraalisina olentoina ihmisillä on vastuu ja mahdollisuus asettaa rajoja ihmisväestölle, taloudelle ja teknologialle, että voisimme harkitusti jakaa luonnon resursseja muiden lajien kanssa ja keskenämme.⁵⁹ Tällainen jako on nähdäkseni tulevaisuuden ihanne, eikä tällaista luonnon ja ihmiskunnan välistä tasapaino-tilannetta

⁵⁷ Rolston. 1997. 215-217.

⁵⁸ Rolston. 1997. 217-218.

⁵⁹ Taylor. 1997.250.

voida koskaan täydellisesti saavuttaa mutta tämä fakta ei silti heikennä tämän jaon välttämättömyyttä ihmiskunnan tulevaisuudelle.

3.5. Ekologinen feminismi

Useat ympäristöfilosofit ovat pyrkineet selittämään ympäristön tuhoutumista feminismin teorioiden avulla. Naiseus on perinteisesti liitetty luontoon ja sopeutuvaisen toimijan rooliin kun taas mies on perinteisesti liitetty hallitsemiseen, taltuttamiseen ja tekemiseen. Feministien argumenttina onkin, että luontoa on aina kohdeltu huonosti sen vuoksi, koska miehet hallitsevat perinteisesti maailmaa ja miehet eivät arvosta heikompia tekijöitä vaan pyrkivät alistamaan kaiken omaan hallintaansa.⁶⁰ Ympäristöongelmien perimmäisenä taustatekijänä on Plumwoodin mukaan maskuliinisten piirteiden ja arvojen arvostaminen. Maskuliinisten piirteiden keskiössä on rationaalisuuden arvostus. Rationaalisuus on Plumwoodin mukaan ristiriidassa luonnon ja heikompien lajien säilymisen kanssa. Rationaalisuuden mukaan luonto on instrumentti, jota tulee hyödyntää ja käyttää tehokkaasti hyväksi.⁶¹ Rationaalisuus ja maskuliinisuus aatteina eivät siis ole yhteydessä luontoon ja heikompien lajien suojeluun. Rationaalisuus on kaikkein tuhoisinta luonnolle, sillä ei ole rationaalisesti järkevää suojella jotakin aluetta tai lajia vain sen itsensä vuoksi, sillä silloin kuvioon tulee mukaan etiikka ja arvot, jotka eivät ole rationaalisesti määriteltävissä ja perusteltavissa olevia asioita.

Ekologinen feminismi haluaa kumota vakiintuneita länsimaalaisia näkökulmia luontoon ja luonnon arvoihin. Rationaalisuudesta ja luonnon kohtelemisesta instrumenttina olisi päästävä pois ja ekologisen feminismin mukaan näin voidaan tehdä kun luovutaan maskuliinisten arvojen kannattamisesta. Maskuliiniseen ajatusmaailmaan on perinteisesti kuulunut heikompien lajien dominointi ja sen pitäminen oikeutettuna, mutta ekologisen feminismin kannattajat haluavat kritisoida tätä näkökulmaa ja herättää kysymyksiä siitä, kuin ”järkevää” rationaalisuus todella on.

⁶⁰ Plumwood. 1993. 20.

⁶¹ Katso Macnaghten&Urry, 1998.

Plumwood haluaa herättää kysymyksiä nykyisenlaisesta ympäristön kohtelusta ja tuoda esille toisenlaisen maailman mahdollisuuksia.

Hänen mukaansa maailma, jossa etiikka, feminiinisyytys ja kaikkien lajien kunnioittaminen tasavertaisina olisi mahdollinen, jos rationaalisesta päätöksenteosta luovuttaisiin. Hänen mukaansa tämä on mahdollista nykymaailmassa vasta sitten, kun feministit pystyvät kyseenalaistamaan vallitsevan näkemyksen inhimillisyydestä ja täten kyseenalaistamaan nykyisenlaisen ihmiskulttuurin ja rationaalisen yksilön oikeudet.⁶² Mielestäni todellisuuden kieltämiseen perustuvat rationaalisuuden perusaatteet ovat yksi syy siihen, miksi vallitseva kulttuuri ei kykene riittävän tehokkaasti reagoimaan maapallon luonnon ekosysteemien tuhoutumiseen. Näkökulmaa olisi siis Plumwoodin mukaan muutettava radikaalisti materiaalisesta immateriaalisempaan suuntaan jos tahdotaan säilyttää luonnon biodiversiteetti myös tuleville sukupolville.

⁶² Plumwood. 1993. 28-29.

4. Euroopan unionin ympäristöpolitiikka

Euroopan unionin ympäristöpolitiikka on kehittynyt kahden viime vuosikymmenen aikana pelkästä tiettyjen aineiden ja tuotteiden käytön valvonnasta kokonaisvaltaisemmaksi toiminnaksi. Se on saanut poliittisen aseman Euroopan unionin perustamissopimuksessa vuonna 1992. Korkeatasoisesta ympäristönsuojelusta on muodostunut yksi yhteisön toiminnan tärkeimmistä painopistealueista. EU:n ympäristöpolitiikka perustuu toimintaohjelmiin, jotka kestävät nykyään kahdeksan vuotta. Monivuotisia toimintaohjelmia on tehty vuodesta 1973. Nyt on meneillään kuudes toimintaohjelma *Ympäristö 2010: Tulevaisuutemme valinta* joka kattaa ajanjakson 2001-2010.⁶³

Ympäristöpolitiikan pääpaino on ohjelmien toteutuksessa ja valvonnassa. Sen sijaan, että yrityksiltä vaadittaisiin vain yksittäisten kemikaalien käytön rajoittamista, niitä pyritään innostamaan etsiä ja kehittää vaihtoehtoisia toimintamuotoja ja myös turvallisempia kemikaaleja. Viidennen ja kuudennen toimintaohjelman tarkoituksena on ollut painottaa erityisesti kestävän kehityksen mukaisen talouden merkitystä, mikä merkitsee sitä, että ympäristöongelmat on otettava huomioon talouspolitiikassa. Kestävä kehitys otettiin vuonna 1997 Amsterdamissa uudistetussa perussopimuksessa yhdeksi Euroopan yhteisön ja unionin päätavoitteeksi. EU:n virallinen kanta on, että talouskasvu ei saa johtaa tulevaa kasvua jarruttavaan luonnonvarojen köyhtymiseen. EU:n haasteena on yhdistää ympäristönsuojelu pitkäaikaiseen talouskasvuun niin, että voidaan varmistaa kestävän kehityksen onnistuminen pitkällä aikavälillä. Unionin ympäristöpolitiikka perustuu näkemykseen siitä, että tiukat ympäristövaatimukset edistävät liiketoimintamahdollisuuksia ja uusien innovaatioiden syntymistä.⁶³ Mielestäni EU:n ympäristöpolitiikka voisi tuoda uusia mahdollisuuksia ja uutta toimintatilaa unionin poliittiselle toimintakentälle.

⁶³ EU On-Line: Ympäristö. 14.10.2005.

4.1. EU:n ympäristöpolitiikan toimintaohjelma ja peruspilarit

EU:n ympäristöpolitiikan keskeisin painopiste on kuudennen toimintaohjelman toteutuksessa ja ohjauksessa. Ympäristö 2010: Tulevaisuutemme valinta -ohjelma perustuu aikaisemmista toimintaohjelmista saatuihin kokemuksiin ja tuloksiin ja ympäristölainsäädännön asettamisesta 30 vuoden ajanjaksolta. Yksi tärkeimmistä kuudennen toimintaohjelman tavoitteista on edistää lainsäädännöllä luonnonvaraisten eläinten ja kasvien sekä luontotyyppien tehokkaampaa suojelua. EU:lla on käytössään laaja ja kattava valvontajärjestelmä, jonka avulla pyritään estämään ympäristön pilaantumista ja luonnon monimuotoisuuden häviämistä.⁶³ Mielestäni suojelu on joustavaa ja paikalliset olosuhteet pyritään ottamaan huomioon subsidiariteetti -periaatetta hyväksikäyttäen. Ongelmien paikallisuutta korostetaan ja pyritään antamaan jäsenmaille suhteellisen joustavat ”raamit” joiden puitteissa jokainen jäsenmaa voi omaa ympäristöpolitiikkaansa toteuttaa. Se, miten jäsenmaat itse ottavat nämä uudet toiminnan muodot vastaan, on mielestäni vaihdellut huomattavasti eri jäsenmaiden välillä.

Mielestäni EU:n keskeisin valtaresurssi on unionin ympäristölainsäädäntö. Korostamalla ympäristönsuojelun tärkeyttä EU vaikuttaa 25 maan luonnonsuojelutoimintaan ja pystyy laajentamaan tietoutta kestävän kehityksen periaatteista ja luonnon monimuotoisuuden merkityksestä maapallolle.⁶⁴ Ympäristöhaitat ovat usein ennemminkin potentiaalisia kuin todistetusti aiheutuvia. Lainsäädännöllä voidaan turvata lajien säilymistä ja luonnon monimuotoisuuden jatkuvuutta. EU:n komissio noudattaa niin sanottua ennalta varautumisen periaatetta vaikeasti havaittavien ympäristöongelmien ratkomisessa. Jos ympäristöuhka vaikuttaa todelliselta, komissio ehdottaa toimenpiteitä suojelulle siinäkin tapauksessa, että täyttä tieteellistä varmuutta ympäristöuhasta ei ole.⁶³

⁶⁴ Järvinen 2004. 10.

Euroopan unionin ympäristöpolitiikan peruspilarit määrittävät minkälaista politiikkaa ja millaisilla toiminnan tasoilla EU:ssa ympäristöpolitiikkaa harjoitetaan. Peruspilareita on viisi:

1. Perussopimukset
2. Ympäristölainsäädäntö
3. Poliitiikan laaja-alaiset linjaukset, kuten Agenda 2000 -esitykset ja NATURA 2000 -ohjelma
4. Kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun tavoitteet ympäristöohjelmissa ja
5. strategia ympäristöasioiden yhdentämisestä muille politiikan sektoreille ja etenkin talouspolitiikkaan.⁶⁵

Euroopan komission tehtävänä on edellä mainittujen peruspilarien lisäksi valvoa, että lakeja ei ainoastaan anneta, vaan ne pannaan myös täytäntöön. Ympäristöpolitiikan tarkoituksena on myöskin ollut integroida mahdollisimman tiiviisti yhteen elinkeinoelämä ja kuluttajat mukaan ympäristöongelmien ratkaisuun ja huolehtia siitä, että kansalaisilla on ympäristöä säästävien valintojen tekemistä varten tarvittavaa informaatiota. Komissio on korostanut, että unionin politiikkojen valmistelussa otetaan huomioon myös päätösten ympäristövaikutukset.⁶³

2000-luvun alussa ympäristöasiat ovat säilyttäneet keskeisen asemansa unionin politiikassa, mutta Järvisen mukaan haasteita on runsaasti. Järvinen väittää, että EU:n ympäristölainsäädännön lisääntymisestä huolimatta ympäristön tila jäsenmaissa ei ole merkittävästi parantunut. Järvisen mukaan yksi syy tähän on unionin institutionaalinen tehottomuus.⁶⁶ Tämä tarkoittaa mielestäni käytännössä sitä, että lakien läpivientiin kuluva aika on pidentynyt huomattavasti viime vuosikymmeninä. Toinen ongelma Järvisen mukaan on unionin ympäristöpolitiikan toimeenpanovaje. Tällä hän

⁶⁵ Ympäristöministeriön tiedotuslehti, 2003-10.11.

⁶⁶ Järvinen. 2004. 14.

tarkoittaa sitä, että jäsenvaltioiden ympäristölainsäädännön toimeenpano on usein hyvin hidasta. Aina ei kuitenkaan vika ole jäsenmaissa, sillä EU:n ympäristölainsäädäntö on usein liian sektorikohtaista ja liian yksityiskohtaista. Tämä aiheuttaa kustannuksia jäsenmaille ja siksi hidastaa uusien ympäristölakien täytäntöönpanoa paikallisella tasolla.⁶⁷ Unionin uskottavuus kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa on nähdäkseni riippuvainen kuitenkin siitä, miten jäsenmaat täyttävät kansainvälisten ympäristösopimusten velvoitteet.

4.2. EU:n uhanalaisten lajien lista

Vuonna 1992 EY antoi luontodirektiivin, joka on nykyisen EU:n tärkein väline luonnon monimuotoisuuden suojelussa. Direktiivi velvoittaa kaikki jäsenmaat suojelemaan EU:n tärkeänä pitämiä luontotyyppejä ja lajeja. Kunkin jäsenmaan on osoitettava ja tunnistettava alueellaan erityisen suojelutoimen alueita, jotka ovat direktiivin lajien ja luontotyyppien kannalta tärkeitä. Luontodirektiiviin kuuluu liitteenä lista EU:n alueella elävistä uhanalaisista lajeista (katso liite I), joiden elinolosuhteiden vaarantaminen on luontodirektiivin 12 artiklan mukaan kiellettyä. Liito-orava on yksi listalla olevista lajeista. Nämä alueet hyötyvät lainsäädäntöön tai vapaaehtoiseen sopimukseen perustuvista teoista. Jäsenvaltioiden nimeämät erityisen suojelutoimen alueet muodostavat EU:n kattavan suojelualueiden verkoston, jota kutsutaan NATURA-2000-ohjelmaksi.⁶⁸ Uhanalaisten lajien listan tarkoituksena on antaa erityinen asema EU:ssa niille lajeille joiden kanta on hälyttävästi laskenut viime vuosina. Lista antaa selkeän erityisaseman siinä oleville lajeille ja luontodirektiivi erikseen kieltää kaiken uhanalaisten lajien listalla olevien lajien elinolosuhteiden heikentämisen.

Liito-orava kuuluu uhanalaisten lajien listalla vaarantuneiden lajien joukkoon. Eliölajit on jaettu luokkiin sen perusteella, miten todennäköistä niiden häviäminen luonnosta on. Suomen vastuulla EU:n jäsenmaana on, että liito-oravan kanta säilyy ja suojelutaso pysyy suotuisana. Suotuisaa

⁶⁷ Järvinen. 2004. 15.

⁶⁸ EU-On-Line: Ympäristö, 26.1.2005.

suojelutasoa ei kukaan pysty tarkkaan sanomaan. Siksi Suomi laati luonnonsuojelulakiin pykälän, jonka mukaan liito-oravan ”selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. Tämä sanamuoto on kuitenkin ristiriidassa EU:n luontodirektiivin 12 artiklan kanssa, jossa sanotaan selkeästi, että kaikki liito-oravan elinalueiden hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.⁶⁹

4.3. Mikä liito-orava on?

Liito-orava (*Pteromys volans*) on pohjoisen havumetsävyöhykkeen laji, joka esiintyy Japanin pohjoisosista Siperian läpi Suomeen, Viroon ja Latviaan saakka. Tosin, Virossa elää enää vain pieni kanta ja Latviasta lajista on tehty enää yksittäishavaintoja. Suurimmat orava kannat ovat Suomessa ja Venäjällä. Suomessa liito-oravia on runsaiten etelässä, mutta kannan runsaus vaihtelee alueittain suuresti. Alueellisten 5-17 vuoden seuranta-aikaselvitysten mukaan liito-oravayksilöiden määrä on vähentynyt 20-38 %.⁷⁰ Professori Heikki Hokkasen tutkimusten mukaan laji on Suomessa vähentynyt tasaisesti noin kahden prosenttiyksikön vuosivauhtia 1950-luvulta lähtien, mutta hänen mielestään kantojen hupeneminen on kiihtynyt entisestään viimeisten 10-15 vuoden aikana jopa viiteen prosenttiyksikköön vuodessa.⁷¹

Toisaalta liito-oravakantojen kehityksestä Suomessa on esitetty muitakin arvioita. Pääsyyinä liito-oravakannan alenemiseen on metsätalouden aiheuttama puuston ikä- ja lajirakenteen muutos sekä yhtenäisten metsäalueiden pirstoutuminen. Tulevaisuudessa kannan kehittymiseen vaikuttavat sopivien elinympäristöjen saatavuus, nykyisen kannan suuruus ja esiintymisalueen muutokset. Liito-oravakantaa voidaan pyrkiä suojelemaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdysalueiden lakisääteisellä suojalla, luonnonsuojelualueilla, metsälain erityisen merkittävillä elinympäristöillä sekä metsänhoitosuosituksilla.⁷²

⁶⁹ Helsingin Sanomat. 21.1.2001.

⁷⁰ Siekkinen.4.1.2005.

⁷¹ Konikallion kotisivut, 11.3.2005. WWF Suomi, 1996. Hokkanen. 6-11.

⁷² Siekkinen, 4.1.2005.

Liito-orava on vanhan metsän indikaattorilaji, joka tarkoittaa sitä, että laji elää vanhassa kuusimetsässä, joka on ollut koskematon vähintään 50 vuotta. Liito-orava siis viestii paljon muustakin kuin vain omasta olemassaolostaan. Liito-orava lisääntyy ja rakentaa pesänsä yleensä vanhoihin metsiin, joissa on runsaasti kolopuita. Vanhat metsät ovat huimasti vähentyneet Etelä-Suomessa ja se on vaikuttanut siihen, miksi liito-oravakanta on pienentynyt niin huimaa vauhtia.⁷³ Indikaattorilajiksi kutsutaan sellaista lajia, joka ilmentää tiettyä luontotyyppiä ja muita sille luontotyyppille tyypillisiä lajeja. Vanhat metsät ovat harvassa Etelä-Suomessa, joten myös liito-oravat ja muut vanhan metsän lajit ovat vaarassa hävitä Etelä-Suomesta. Tämä tekee liito-oravan suojelusta merkittävän asian. Ilpo Hanskin mukaan sillä ei todellisuudessa ole paljonkaan merkitystä, kuinka paljon liito-oravayksilöitä on tällä hetkellä, vaan tärkeää on tarkastella sitä, miten kanta on kehittynyt viimeisen 5-17 vuoden aikana.⁷³ Koska liito-oravakanta on huimasti vähentynyt tänä aikana, on pohdittava sitä, mitkä tekijät ovat vaikuttaneet siihen, että laji on taantunut. Ratkaisu liito-oravien tulevaisuuteen löytyy niistä tekijöistä, jotka ovat aiheuttaneet lajin vähenemisen.

⁷³ Kauppalehti Extra. 3.11.2003.

5. Tutkimusmetodi

Retoriikka on metodi, jonka avulla voidaan havainnollistaa interaktiokonteksti, jonka puhuja tai kirjoittaja on muodostanut tekstiin. Kuinka kirjoittaja esittää oman asiansa? Mistä asemasta ja kenelle teksti on osoitettu? Nämä ovat keskeisiä kysymyksiä joihin etsitään vastauksia retoriikan tutkimuksen avulla. Retoriikan analysoinnin lähtökohtana on idea siitä, että teksti tai puhe muodostuu aina jossain sosiaalisessa kontekstissa, jossa tavalla tai toisella on osoitettavissa ”puhujan” tai ”lukijan” roolit. Argumentaatio on keskeistä retoriikantutkimuksessa.⁷⁴ Argumentaation tutkimisella viitataan niihin strategioihin, joilla kuulija tai lukija tahdotaan vakuuttaa.

Retoriikan tutkimuksessa on käytetty runsaasti huomiota yleisökonstruktioon, joka voidaan löytää puheesta tai tekstistä. Esimerkiksi jos puhuja puhuu jollekin tietylle yleisölle, hän voi käyttää eräänlaisia yksityisintressejä, kun taas universaalille yleisölle puhuttaessa tai kirjoitettaessa on vedottava yleisesti totena pidettyihin ja hyväksytyihin perusteisiin. Argumentaatio siis rakentuu julkilausumattomien perusteiden varaan, joita voidaan argumentaatiota tutkittaessa pitää vihjeinä siitä, millaiselle yleisölle teksti on suunnattu, sekä siitä, kenelle ”kertojan” ääni tekstissä kuuluu. Argumentoijan ja yleisön välillä on eräänlaisia esisopimuksia, sellaisia yksimielisyyden alueita, joihin puheen tai tekstin todistelussa ja vakuuttelussa yleisölle nojaututaan. Puhuja siis valitsee ja samaistuu sellaisiin teeseihin, joita yleisö jo valmiiksi pitää argumentaation perustana. Yksimielisyyden alueet koskevat joko ”järkevyyden” tai arvostamisen perusteita. Arvostamista koskevat esisopimukset koskevat arvoja, niiden keskinäisiä periaatteita sekä niihin liittyvien olettamusten oikeuttamisen yleisiä perusteita.⁷⁵

⁷⁴ Alasuutari.1999.157-158.

⁷⁵ Alasuutari. 1999. 158-161.

5.1. Retoriikan ulottuvuudet

Retoriikkaa luokitellaan sen mukaan, mihin kielenkäytön tasoon mielenkiinto suunnataan. Näin voidaan erottaa toisistaan puheiden tai esitysten retoriikka, argumentoinnin retoriikka ja kielikuvien retoriikka. Ensimmäisessä retoriikan muodossa tutkitaan puheita, tekstejä ja kuvia ja arvioidaan niiden vaikuttavuutta suhteessa yleisöön. Esitystaidon retoriikan tutkimuksen avulla voidaan analysoida esimerkiksi poliitikkojen vaalikampanjoita ja heidän suhdettaan yleisöön. Argumentointi keskittyy tutkimaan esityksen niitä puolia, joilla pyritään muuttamaan tai vahvistamaan yleisön käsityksiä ja asenteita asioista. Argumentoinnin tutkimus yleensä painottuu johonkin tiettyyn retoriseen suuntaan, jolloin tarkastellaan esimerkiksi kielikuvien ja muiden retoristen tyylien merkitystä vaikuttavuuden lähteenä tai formaalisemmin, tutkitaan ja arvioidaan argumenttien pätevyyttä. Kielikuvien retoriikka tutkii kirjoittajien ja eri aikakausien kielten tyypillisiä tai yksilöllisiä ajatusmuotoja ja tyyliä. Tyyli tai esitystapa on olennainen osa tekstiä, muutokysymykset eivät siis ole vain pelkkiä koristeita tekstissä tai puheessa.⁷⁶

Politiikassa on myös olemassa erilaisia retoriikan tasoja ja tyyppisiä. Kari Palonen on eritellyt neljä erilaista poliittista toimintaa analysoivaa retoriikan tyyppiä. Niitä kutsutaan *policy*-, *polity*-, *politikointi*- ja *politisointi*retoriikoiksi. Poliitikalle on monenlaisia merkityksiä retoriikan näkökulmasta.⁷⁷

Policy-retoriikkaa käytetään tilanteissa, joissa useista tietyä kysymystä koskevista vaihtoehdoista olisi valittava yksi yhtenäinen linja. Tällaisesta valinnasta seuraa monenlaisia ongelmia: Millaista linjaa toimijan tulisi seurata? Miten toimijat valitsevat tietyn linjan? Miten toiset toimijat saataisiin muuttamaan linjaansa? Tässä on siis kysymys valintatilanteista, joissa *poliicin* valinta koetaan pysyväksi ja ajatellaan, että sitä olisi vaikea muotoilla erilaiseksi. Esimerkkinä Kari Palonen käyttää kansanäänestyksiä,

⁷⁶ Palonen, Summa. 1996. 10-11.

⁷⁷ Palonen, Summa. 1996.

joita voi tarkastella *policy* -näkökulmasta, jolloin politikointi nähdään vain valmistelevana tasona ja *polityn* puitteet valmiiksi annettuina.⁷⁸

Politikointiretoriikan näkökulma on, että toimijoiden välinen kamppailu kohoa sen tulosten yläpuolelle, joka tarkoittaa sitä, että *polityn* lukkoonlyönti on vain uusi taso kamppailussa, osa sen asetelmien tai osapuolten uudelleenryhmittymistä. Koska politiikassa tulokset ja tuotokset ovat aina ennakoimattomia, suhteellisia ja tulkittavissa monella eri tavalla, voidaan ymmärtää, että taito toimia poliittisesti muuttuvissa tilanteissa on asiakysymysten selvittämistä merkittävämpää.⁷⁸ Politikoinnin retoristen tyylien tutkiminen poliitikkojen tyyppien ja poliittisten strategioiden kautta on siis keskeistä. Myös kamppailu- ja kampanjatilanteiden retoriikan erityispiirteiden tutkiminen on tärkeää, sillä niiden kautta voidaan valottaa *politikointi*-käsitteen verhoa.

Polity -retoriikka viittaa sellaisiin tilanteisiin, joissa poliittisuus ilmenee vakiintuneiden toimintatapojen, normien ja rakenteiden merkityskenttänä. Esimerkiksi sanastojen, symboliikkojen ja diskurssien vakiinnuttaminen ja voimassaolo liittyvät *polity* -retoriikan kenttään ja tarjoavat tätä vastaavia tutkimuskohteita. Tämän retoriikkatyypin klassisia teemoja ovat Palosen mukaan poliittiset oikeudet ja parlamenttien ja puolueiden säännöt, ohjelmat ja puhekäytännöt. *Polity* -retoriikka tutkii siis valtarakennelmien pysyviä osia.

Politisointiretoriikka suuntaa mielenkiintonsa toiminnan pelivaran näyttämiseen ja avaamiseen. Tämä ilmenee esimerkiksi uusien kysymysten tematisointina, vakiintuneen politiikan purkamisena tai sen potentiaalinen uudelleen tulkittamisena. Tämä retoriikkatyypin sisältää aina historiallisen, ajallisen ja katkoksellisen ulottuvuuden. Poliitiikan toimintatilaa tehdään pelattavaksi ja politikoinnin kohteeksi nimien, käsitteiden ja luokitusten tutkimisen kautta. Politisoivan retoriikan käytännöistä ovat esimerkkeinä puheet politiikan muodoista ja mies- nainen -jaottelun luonnollisuuden kiistäminen.⁷⁹ Politisointi on ”pelinavausliike”, joka luo uusia

⁷⁸ Palonen. Summa. 1996.11-12.

⁷⁹ Palonen. Summa. 1996.12-13.

mahdollisuuksia esittävälle toiminnalle. *Politisointiretoriikka* tutkii siis vallan sisältämiä mahdollisuuksia ja tilaisuuksia.

Retoriikan tutkimisen lähtökohtana on eritellä, miten kielellisten valintojen ja käytäntöjen kautta synnytetään todellisuutta, rajataan ratkaisuvaihtoehtoja ja luodaan sitoutumista tiettyihin ajatusmalleihin. Retoriikan analyysin avulla voidaan tutkia laadullista aineistoa kiinnittämällä huomio siihen, mitä se kertoo vuorovaikutustilanteesta. Siinä korostetaan merkityksen tilannesidonnaisuutta, ja samalla tilanteiden ja interaktion merkitystä. Retoriikan avulla voidaan siis eritellä laadullisia aineistoja vuorovaikutustilanteiden kautta.⁸⁰

5.2. Identiteetti argumenteissa

Puhujan identiteetillä on suuri merkitys argumentoinnissa. Kieltä käytetään paljon yhteiskunnallisessa keskustelussa ja kielellä on suuri merkitys asioiden identiteetin muotoutumisessa. Argumentoijan identiteetti tulee näkyville vuorovaikutustilanteessa, jossa puhuja tarkoitusperät ja sanoma tulevat esille. Kielen käytön ja kielellisen vuorovaikutuksen tutkimusta kutsutaan myös termillä pragmatiikka.⁸¹ Pragmatiikan painopiste on puhutussa ja kirjoitetussa, monologisessa tai dialogisessa tekstissä. Pragmatiikka ei oletta kielen ensisijaisuutta kuvauksessa, vaan ottaa huomioon myös verbaalisen sekä nonverbaalisen viestinnän, esimerkiksi eleet, ilmeet, katseen kohdistukset ja äänenpainot. Tarkastelun kohteena on siis vuorovaikutustilanne, eivät pelkästään lauseet. Tutkielmassani en suoranaisesti käytä pragmatiikkaa ensisijaisena tutkimusmetodinani, mutta näen tärkeäksi tuoda esille myös tämän näkökulman tärkeyden retoriikan tutkimuksessa.

Leiwon ja Pietikäisen mukaan pragmatiikka teoriana olettaa, että keskustelutilanteessa noudatetaan joitakin yleisiä periaatteita, jotka organisoivat ja ohjaavat keskustelua.⁸² Ilman näitä periaatteita viestintä olisi kaoottista. Jotta keskustelu onnistuisi, on keskustelijoiden noudatettava

⁸⁰ Alasuutari. 1999. 164.

⁸¹ Leiwo & Pietikäinen. 1996. 85.

⁸² Leiwo & Pietikäinen. 1996. 89-90.

tietyjä periaatteita. Grice on formalisoinut keskustelun sääntöjä eräänlaisiksi keskustelumaksiimeiksi. Nämä keskustelumaksiimit kuvaavat niitä periaatteita, joita kuulija olettaa puhujan noudattavan, ja implikaatit kuvaavat päätelmiä, joita kuulija maksimien pohjalta tekee.⁸³ Leiwon ja Pietikäisen mukaan tärkein keskustelun periaatteista on yhteistyön periaate, jonka mukaan kuulija olettaa puhujan toimivan rationaalisesti ja olevan yhteistyössä kuulijan kanssa. Heidän tulkintansa Gricen keskustelumaksiimista on, että kuulemansa perusteella kuulija tekee informaation määrää, laatua, totuudenmukaisuutta ja selvyttä koskevia johtopäätöksiä.

Keskustelumaksiimit eivät kuitenkaan ole mitään ohjeita tai moraalisia periaatteita, vaan ne kuvastavat sitä, miten kuulija suhtautuu rationaalisesti puhujan argumentteihin. Nähdäkseni kuulija siis olettaa, että puhuja antaa juuri oikean ja riittävän määrän informaatiota. Keskustelumaksiimilla siis kuvataan sitä, miten vastaanottaja (yleisö) taustatietoa ja puhujan identiteettiä (olemus, karisma) käyttäen ymmärtää puheenvuoron. On tärkeää kuitenkin muistaa se, että keskustelumaksiimit eivät kerro mitään puheenvuoroista, vaan ne osoittavat selitettäviä ongelmia, eli sitä, miten informaatio tulkitaan tietyssä vuorovaikutustilanteessa, milloin tietoa on kuulijan mielestä liikaa tai liian vähän ja miten tällaiset ”rikkomukset” tulkitaan.⁸⁴

5.3. Perelmanin retoriikkateoria

Perelmanin mukaan argumentaatio edellyttää aina tiettyä yhteisymmärrystä, jota yhteiskunnalliset ja poliittiset laitokset voivat joko edistää tai ehkäistä. Esimerkkinä tästä Perelman mainitsee diktatuurit, jotka omalla viestintämonopolillaan pyrkivät tällaista yhteisymmärrystä joko suosimaan tai vaikeuttamaan. Argumentaatiolla ei tavoitella pelkästään älyllistä hyväksyntää vaan varsin usein retoriikan tavoitteena on toiminta tai toiminta-alttiuden luominen. Perelmanin mukaan siis argumentaatiolla tähdätään alttiuteen tai valmiuteen hyväksyä tietty väite tai johdattaa yleisö

⁸³ Grice. 1975.

⁸⁴ Leiwo & Pietikäinen. 1996. 89-90.

joko välittömään tai myöhempään toimintaan. Argumentaation halutut tulokset kuitenkin vaihtelevat, sillä argumentaation keinot sovitetaan aina keskustelukohteen ja kuulijakunnan luonteen mukaan.⁸⁵ Suuren paperiyhtiön toimitusjohtaja haluaa luoda julkisuudessa yrityksestään sellaisen kuvan, että yrityksen toiminta on ympäristöystävällistä ja ekologiset resurssit huomioon ottavaa, eikä tahdo tuoda julki yrityksen toiminnan mahdollisia ympäristöhaittoja. Samaan aikaan ympäristöaktivistit kritisoivat paperiyhtiötä epäekologisena luonnonvarojen tuhlaajana, joka suorastaan valehtelee ihmisille omasta toiminnastaan. Ympäristöaktivistit pyrkivät siis argumentoimaan omalle yleisölleen olettaen, että heidän välillään on sopimus, jonka pohjalta he uskovat saavansa kannatusta ajatuksilleen ja nostattavan vasta-argumentteja paperiyhtiötä kohtaan.

Retoriikka on psykologinen tekniikka, jolla yleisön tahtoon vaikuttaen pyritään hankkimaan sen hyväksyntä. Jokainen väite on kiistanalainen, koska voimme aina esittää perusteluja joko väitteen puolesta tai sitä vastaan. Ratkaisu jää riippumaan puhujista eli reettoreista. Retoriikan avulla puhuja hakee hyväksyntää totuuksille eikä vain mielipiteille. Puhuja siis uskoo tietävänsä totuuden jostakin asiasta ja pyrkii viestimään sen muille ja saamaan yleisönsä omaksumaan sen. Perelmanin mielestä retoriikka, joka sivuuttaen totuuden tyytyy vain yleisön hyväksynnän hankkimiseen ja ylläpitämiseen kielellisin tehokeinoin, sanamaalailuilla ja mielistelyllä, edustaa ilmeisyyden tekniikkaa. Tämä poikkeaa ”oikeasta” retoriikasta siinä, että todellista rehellistä puhujaa kiinnostaa vain toden tunteminen ja sitä kuvastavan hyvän harjoittaminen. Retoriikka on puheen ja tekstin avulla totuuden välittämistä eteenpäin ihmisten keskuudessa. Retoriikalla voidaan vaikuttaa ihmisten arviointeihin ja ohjata heitä järkeviin kannanottoihin. Yleisö toimii puhujien argumenttien tuomarina, joka viime kädessä ratkaisee vastakkaisten väittämien väliltä paremman tai vakuuttavamman.⁸⁶

⁸⁵ Perelman. 1996.18-20.

⁸⁶ Perelman. 1996. 171-174.

5.3.1. Puhuja ja yleisö

Perelman määrittelee argumentaation yleisön käsitteen sisältämään *kaikki ne, joihin puhuja haluaa argumentaatiolla vaikuttaa*. Yleisö ei välttämättä koostu pelkästään niistä, joiden puoleen puhuja selkeästi kääntyy. Sen joukon rajaaminen, joihin argumentaatio on tehnyt vaikutuksen, on vaikea määritellä. Perelman erotteleekin yleisön universaaliyleisöksi ja erityisyleisöiksi. Universaaliyleisö käsittää koko ihmiskunnan pätevät ja järjestelliset jäsenet ja puolestaan erityisyleisöt koostuvat pienemmistä viiteryhmistä, esimerkiksi poliittisen puolueen jäsenet tai tietyn kylän asukkaat muodostavat pienemmän erityisyleisön. Universaaliyleisölle puhuva henkilö pyrkii löytämään yleispäteviä tosiseikkoja, totuuksia ja arvoja, jotka jokaisen normaalin ihmisen oletetaan hyväksyvän. Väitteiden tueksi puhuja viittaa terveeseen järkeen tai yleiseen mielipiteeseen, intuitioon tai itsestäänselvyyksiin, olettaen tällöin puhuvansa universaaliyleisölle, jonka kaikki jäsenet jakavat samat intuitiot ja uskovat samoihin arvoihin ja periaatteisiin. Kritiikin julkittuomiseen ei tällöin riitä Perelmanin mielestä pelkkä argumentin kiistäminen, vaan kriitikon on pystyttävä osoittamaan, että vastustava kanta ei edusta ”järjettömyyttä”, vaan hänellä on perusteltua aihetta epäillä vallitsevaa mielipidettä universaaliyleisön joukossa. Perinpohjaista keskustelua tarvitaan siis myös universaaliyleisöä vakuutuksessa.⁸⁷

Retoriikan lähtökohtana on, että yleisö hyväksyy puhujan argumentit. Jotta yleisön hyväksyntä on mahdollinen, on argumenttien oltava sellaisia, että ne yhdistävät yleisöä ja puhujaa toisiinsa. Puhuja pyrkii löytämään yhdistäviä tekijöitä tuomalla puheessaan esille todellisuutta koskevia asioita, kuten esimerkiksi tosiseikkoja, totuuksia ja yleisiä mielipiteitä, ja toisaalta suotavuutta koskevia tekijöitä, kuten arvot, hierarkiat ja erilaiset päättelysäännöt. Totuuden asema ei kuitenkaan ole annettu. Jos joku kuulijakunnassa kiistää tietyn tosiseikan tai totuuden, puhuja ei enää voi käyttää sitä, ellei hän osoita, että kriitikko on erehtynyt tai ettei häntä voi ottaa vakavasti. Kaikkia rationaalisia olentoja sitovaa ehdotonta takuuta ei

⁸⁷ Perelman. 1996. 20-24.

ole, joten yhtä hyvin yleisen kuin asiantuntijamielipiteenkin hyväksymät päätelmät ja totuudet voidaan aina kyseenalaistaa.⁸⁸

5.3.2. Arvot ja retoriikka

Arvoilla on retoriikassa suuri merkitys. Arvot yhdistävät ja erottavat ihmisiä toisistaan ja arvoja puolustukseen ihmiset tekevät mitä moninaisempia tekoja. Arvot eivät kuitenkaan ole yleispäteviä ja kaikkien hyväksymiä. Emme voi riidattomasti olettaa, että kaikilla arvoilla olisi universaaliyleisön hyväksyntä. Perelmanin mukaan arvoilla on universaali hyväksyntä vain niin kauan kuin niitä ei pyritä määrittelemään. Heti kun arvoja, kuten totuus, hyvyys, kauneus, oikeus, pyritään täsmentämään soveltamalla niitä konkreettiseen toimintaan, syntyy erimielisyyksiä ja erityisryhmien vastakkainasettelua. Arvoja voidaan luokitella eri ryhmiin niiden sisällön perusteella. Abstraktit arvot (kauneus, oikeus, kunnia) vetoavat ihmisten henkiseen maailmaan ja mielikuvitukseen ja konkreettiset arvot (isänmaa, metsä, kirkko) liittyvät aina johonkin erityiseen oloon, esineeseen, ryhmään tai laitokseen, jotka ymmärretään ainutkertaisina. Ainutkertaisuuden korostaminen merkitsee konkreettisten arvojen arvottamista paremmiksi kuin abstraktit arvot. Kautta historian ovat filosofit ja kirjailijat antaneet keskeisen aseman yksilölle, joka on perinteisesti ymmärretty konkreettisten arvojen tihentymäksi.⁸⁹

Puhujan on aina poimittava argumentaationsa lähtökohdat kokonaisuudesta eli yleisön jo hyväksymien väitteiden joukosta. Tämä merkitsee sitä, että puhuja joutuu välttämättä valitsemaan eri väitteiden kesken. Jokainen argumentti edellyttää tiettyjen tosiasioiden ja arvojen valitsemista ja niiden tietynlaista kuvaamista annetulla kielellä ja itse kunkin merkitystä kuvaavalla painolla. Tällainen valitseminen eri lähtökohtien välillä sekä niiden arvon ja merkityksen arviointi on kannanotto siitä että tarjolla olisi myös muita vaihtoehtoisia ”totuuksia”. Ensisilmäyksellä puolueettoman ja aidon tuntuisen väitteen tai esityksen tahallinen pyyteellisyys paljastuu, kun se asetetaan vastakkain päinvastaisen näytön kanssa. Perelman onkin sitä

⁸⁸ Perelman. 1996. 30-31.

⁸⁹ Perelman. 1996. 34-35.

mieltä, että moniarvoisuus terävöittää kriittistä asennetta.⁹⁰ Argumentaatio liittyy siis kiinteästi ajatteluun ja valikointiin. Puhuja joutuu tekemään tiettyjä valintoja erilaisten arvojen välillä saadakseen yleisönsä kannatuksen. Argumentoijan on tukeuduttava retoriikkaan jonka kautta hän voi kytkeä omat pyrkimyksensä ja maailmankuvansa osaksi laajempaa yhteiskunnallista kontekstia, johon hän pyrkii viittaamaan puhuessaan yleisölleen. Näin argumentoinnin avulla hän on muunnellut ”puhdasta” totuutta suodattamalla sen oman maailmankuvansa ja arvomaailmansa kautta. Totuus, jonka yleisö argumentoijalta kuulee, on siis aina valikoitunutta ja osittaista.

5.3.3. Totuus ja retoriikka

Koska argumentaatiossa on kyse väitteistä, joilla on eri yleisöjen vaihteleva kannatus, siihen vaikuttavien tekijöiden asema ei ole pysyvä ja ikuinen, vaan riippuu itse asiassa juuri yleisön todellisesta tai oletetusta kannatuksesta. Tosiseikat ja totuudet voidaan aina kyseenalaistaa, joten myös tosiseikan sisältö on riippuvainen sen tulkintaa sekä erityisesti sen kuvaamisessa käytettyjen termien sisältöä ja merkitystä koskevassa keskustelusta. Argumentaatio nojaa sangen kehnosti määriteltyihin ja puutteellisesti rajattuihin premisseihin, ja sen perustana olevat väitteet voivat olla vain osittain ymmärrettyjä. Todistamisessa kuulijat voivat tehdä johtopäätöksensä premisseistä, argumentit eivät suoraan kerro puolustettavaa väitettä suoraan, vaan ne voivat olla enemmän tai vähemmän vahvoja tai heikkoja. Ihmiset valitsevat jommankumman kilpailevista väitteistä sen nojalla, hyväksyvätkö he sen puolesta tai vastaan esitetyt argumentit ja millainen arvo kyseisellä valinnalla käsiteltävien ongelmien näkökulmasta on. Perelmanin mielestä juuri tämän takia on välttämätöntä analysoida esitystä kokonaisuutena ja argumenttien järjestystä esityksessä.⁹¹

Argumentteja on kahdenlaisia. Toisinaan argumentit esitetään sidosmuotoisina, mikä mahdollistaa puheen tai tekstin väittämiä koskevan hyväksynnän siirtämisen koskemaan myös johtopäätöksiä. Argumentteja

⁹⁰ Perelman. 1996. 41-42.

⁹¹ Perelman. 1996. 57-58.

voidaan myös pitää erottelumuotoisina, jolloin niissä pyritään saamaan erilleen tekijöitä, jotka kieli tai vakiintunut traditio pitää yhdessä. Sidosmuotoisia argumentteja kutsutaan kvasiloogisiksi argumenteiksi, todellisuuden rakenteeseen perustuviksi argumenteiksi ja todellisuuden rakennetta luoviksi ja perustaviksi argumenteiksi. Kvasiloogiset argumentit ovat luonteeltaan sellaisia, että niissä edellytetään aina tiettyjen luonteeltaan ei-muodollisten väitteiden hyväksymistä, jotta argumentti voitaisiin hyväksyä. Tällaisessa argumentissa on kokonaisuutta koskevaa johtopäätöstä muodostettaessa ensin jaettava kaikki argumentin osat erillisiksi osikseen. Tällaisille argumenteille on yleistä spatiaalinen todellisuusrakenne, josta on poistettu todellisille tilanteille luonteenomainen päällekkäisyys, vuorovaikutus ja liikkuvuus. Argumentin käyttö vaatii todellisuuden pelkistämistä tiettyyn matemaattiseen kaavaan, johon päättely perustuu.⁹²

Todellisuuden rakenteeseen tukeutuvat argumentit lähtevät liikkeelle todellisuuden eri osien välisistä suhteista. Tärkeää tällaisten argumenttien tutkimisessa on huomata kuinka tärkeää on argumenttien olemassaoloa koskeva vankkumaton yksimielisyys, johon puhuja perustaa argumentaationsa. Todellisuuden rakennetta luovissa argumenteissa puolestaan jostakin annetusta tilanteesta tehdään ennakkotapaus, malli tai yleinen sääntö, johon päättely sitten nojataan. Erottelumuotoisia argumentteja ovat puolestaan sellaiset argumentit, joissa joudutaan tekemään todellisuuden osatekijöitä koskevia erotteluja ja siten jäsentämään tietoa uudella tavalla. Erityisesti arkiajattelussa syntyneitä ongelmia ihmiset joutuvat ratkomaan tekemällä edellä mainitsemiani erotteluja todellisuuden eri osatekijöiden välillä. Kun ihmiset jakavat erilaisia tekijöitä todellisiin ja näennäisiin tekijöihin, ollaan jo siirtymässä kehittelemään filosofista todellisuutta vastakohtana todellisuudelle siinä merkityksessä kun ihmiset siitä ovat perinteisesti ajatelleet.⁹³

Diskurssi, joka ei tavoittele yleispätevyyttä, kuuluu retoriikan alueeseen. Retoriikka on kaikenlaisten yleisön älyllistä tai tunteisiin vetoavaa

⁹² Perelman. 1996. 58-60.

⁹³ Perelman. 1996. 60-61.

hyväksyntää tavoittelevan suostuttelun yleistä teoriaa. Heti kun viestintä pyrkii vaikuttamaan yhteen tai useampaan henkilöön, suuntaamaan ajattelua, herättämään tai tyyntyttämään tunteita tai ohjaamaan toimintaa, se sijoittuu retoriikan alueelle. Argumentaatiolla voidaan tehokkaasti tukea puhujan valitsemia näkökulmia, sillä argumentaatiossa joudutaan aina erottamaan toisistaan merkityksellinen ja toissijainen, oleellinen ja satunnainen, konstruktii ja tieto toisistaan.⁹⁴ Tämä erottelu muodostaa kuulijalle hyvin selkeän kuvan eri vaihtoehdoista ja niiden välisistä eroista ja nopeuttaa päätöksentekoa. Näin ymmärrettynä retoriikka avaa valtavan alueen asioita retoriikan kentälle ja Perelman puhuukin tästä ilmiöstä retoriikan valtakuntana. Retoriikkaa on kaikki diskurssit, jotka mitenkään vaikuttavat kuulijan mielipiteisiin ja toimintaan. Tällaista retoriikkaa on kaikkialla ja mitä erilaisimmissa muodoissaan. Oman tutkimukseni kannalta tämä on hyvin keskeinen seikka ja valottaa eri toimijoiden premissejä huomattavasti.

⁹⁴ Perelman. 1996. 180-182.

6. Konikallio

6.1. Kahdeksan vuoden kiista

Forssan Linikkalan kylässä sijaitseva Konikallio on reunametsineen pieni, alle 20 ha:n luonnonalue, jota ympäröivät joka puolelta aikaisemmat avohakkuut, nuoret metsät, tiet ja pellot. Konikallion metsäalue on saanut olla luonnontilassa yli puoli vuosisataa ja se on alkanut muodostua vanhaksi aarniometsäksi.⁹⁵ Vuonna 1997 alkoi kiihkeä kamppailu luonnonalueen tulevaisuudesta. 3.6.1997 Forssan Lehti kertoi uutisen, jonka mukaan paikallinen kivenmurskausyrittäjä oli suunnittelemassa laajoja maa-aineksen ottoja Konikallion alueella. Kalliosta oli tarkoitus louhia 440 000 kuutiota kiveä ja sijoittaa alueelle kivenmurskaamo. Suunnitellulla murskausalueella oli kolme eri maanomistajaa, joista yksi oli Forssan kaupunki. He tekivät esisopimuksen Konikallion myynnistä. Suunnitellun louhinta-alueen lähistöllä sijaitsi runsaasti asutusta, lähimmät 350 metrin etäisyydellä kalliosta.

Paikalliset asukkaat vastustivat louhinta- ja hakkuuhanketta alusta alkaen. Paikallinen louhosyhtiö ilmoitti julkisuuteen kiertäneensä kaikkien lähialueiden asukkaiden luona puhumassa hankkeesta ja hakemassa heiltä kirjallisen suostumuksen kalliosta louhinnalle. Konikallion lähimmäiset asukkaat kuitenkin kiistivät, että heillä olisi kukaan käynyt lupaa kysymässä.⁹⁶ Lähialueiden asukkaat eivät tahtoneet tonttiensa läheisyyteen massiivista kivenmurskaamaa, joka olisi tuonut mukanaan melu- ja pölyhaittoja sekä suuria esteettisiä menetyksiä alueen ympäristöön. Paikalliset asukkaat päättivät vaatia Forssan kaupunkia perumaan esisopimukset maakaupoista, argumenttinaan se, että kaupunki myy maa-alueensa alle käyvän hintatason ja väittivät kaupungin lahjoittavan

⁹⁵ Konikallion kotisivut. 14.10. 2005.

⁹⁶ Forssan Lehti. 3.6.1997.

käytännössä omaisuuttaan.⁹⁷ Kylän asukkaat keräsivät 559:n nimen adressin Konikallion säilyttämisen puolesta ja luovuttivat sen Forssan kaupungille⁹⁸.

6.1.1. Vuosi 1998

Vuosi 1998 oli Konikallion kiistan vilkkain vuosi. Forssan kaupunginhallitus hylkäsi lähinaapureiden oikaisuvaatimukset määräalan myynnistä paikalliselle kivenmurskausyritykselle, mutta asukkaat valittivat päätöksestä eteenpäin Hämeen lääninoikeuteen.⁹⁹ Yhden maanomistajan esisopimus louhosyhtiön kanssa edellytti hakkuita Konikallion alueella ennen kuin louhosta voitaisiin alueelle rakentaa. Hakkuut tulkittiin metsäviranomaisten mielestä keinoksi toteuttaa jatkossa kallionmurskaus alueella.¹⁰⁰ Hakkuusuunnitelmat lisäsivät kiihtymystä Konikallion ympärillä ja keskustelu alueen vanhojen metsien suojelusta heräsi. Forssan saha jäädytti hakkuut kunnes käsitys hakkuualueen liito-oravista selvitetäisiin. Hämeen ympäristökeskus kuitenkin hylkäsi paikallisten asukkaiden tekemän hakemuksen, jossa pyydettiin Konikalliolle väliaikaista toimenpidekieltoa. Ympäristöministeriö ei omien maastotarkistustensa jälkeen kelpuuttanut aluetta omiin suojeleohjelmiinsa. Hämeen ympäristökeskus oli antanut keväällä 1997 louhosyhtiölle lausunnon, jonka mukaan alueella ei ollut luontoarvoja eikä liito-oravia. Paikallisten asukkaiden ja ympäristöjärjestöjen vaatimuksesta Hämeen ympäristökeskus antoi kesällä 1998 uuden lausunnon, jossa se vaati louhosalueen supistamista liito-oravan takia. Myös ympäristöjärjestö Greenpeace ilmaisi oman huolestuneisuutensa Konikallion puolesta julkisuuteen.¹⁰¹

Helmikuussa 1998 Forssan Saha aloitti kuitenkin Konikallion alueella kiistellyt hakkuut. Liito-oravien ja vanhan metsän puolesta huolestuneet hakkuiden vastustajat pyysivät viranomaisilta virka-apua töiden keskeyttämiseen, mutta tähän ei suostuttu. Hakkuualueelle kerääntyi kymmenittäin luonnonsuojelijoita kaikkialta Etelä-Suomesta. Tilanne

⁹⁷ Forssan Lehti. 13.6.1997.

⁹⁸ Forssan Lehti. 30.7. 1997.

⁹⁹ nykyinen Hämeenlinnan hallinto-oikeus.

¹⁰⁰ Kesämaa, 15.10.1997.

¹⁰¹ Forssan Lehti. 25.5.2003.

kehittyi konfliktin tasolle. Konikalliolle saapui myös uutisryhmiä ja useita lehti- ja radiotoimittajia uutisoimaan kiistaa. Hakkuiden vastustajat pysäyttivät hakkuut maksamalla monitoimikoneen kuljettajalle 500 mk tunnilta, ettei hän jatkaisi hakkuuta ennen kuin tilanne rauhoittuisi.¹⁰¹ Luonnonsuojelijat ostivat metsälle lisääaikaa omilla rahoillaan.

Hakkuut keskeytettiin ja Konikallio-aktivistit jättivät tutkimuspyynnön poliisi-viranomaisille hakkuista ja vetosivat luonnonsuojelulain pykälään 49 ja erityisesti sen ensimmäiseen momenttiin, jonka mukaan Luontodirektiivin 12 artikla edellyttää jäsenvaltioita ryhtymään toimenpiteisiin direktiivin liitteenä lueteltuja lajeja (mm. liito-orava) koskevan tiukan suojelujärjestelmän käyttöönottamiseksi. Suomen luonnonsuojelulaki on sovitettu vastaamaan kyseistä direktiiviä selkeästi sanoin:

”Luontodirektiivin liitteessä IV(a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.”¹⁰²

Konikalliolla on kyse tämän lakipykälän suojasta liito-oravalle. Hakkuukiistan jälkeen ympäristöministeriön edustajat neuvottelivat maanomistajan kanssa alueen rauhoittamisesta, kunnes liito-oravan suojeluvaateet olisi saatu tutkituiksi. Neuvottelut kuitenkin kariutuivat. Vastustajat jättivät poliisille tutkintapyyntöjä hakkuista ja väittivät niitä laittomiksi. Hämeen ympäristökeskusta moitittiin hampaattomaksi asiassa. Kaiken viranomaiskiistelyn jälkeen ympäristöministeriö päätti perustaa työryhmän uudelleen arvioimaan Suomen liito-oravapolitiikkaa.¹⁰¹

Ympäristökeskus ei suostunut kuitenkaan tutkimaan paikallisten asukkaiden jättämiä hakemuksia, joissa vaadittiin Konikallion hakkuiden keskeyttämistä. Perustelunaan ympäristökeskus ilmoitti, että hakemukset jättäneet henkilöt eivät olleet perustelleet asiaansa asianmukaisesti ja että he eivät olleet Konikallion kiistassa haittaa kärsiviä osapuolia, joilla olisi ollut oikeus vaatia hakkuuta keskeytettäväksi. Paradoksaalista ympäristökeskuksen ilmoituksessa oli se, että ympäristökeskus ilmoitti liito-

¹⁰² Konikallion kotisivut. 11.11.2003.

oravan olevan Konikallion kiistassa ainut haittaa kärsivä osapuoli! Huolimatta tästä tiedosta ympäristökeskus ei tehnyt mitään suojellakseen Liito-oravia, vaikka ympäristökeskus on lain mukaan vastuussa näiden oravien suojelun valvonnasta ja edistämisestä.¹⁰³

Valituksen tehneet henkilöt ovat Konikallion alueen pisin rajanaapuri, mutta eivät kuitenkaan Hämeen ympäristökeskuksen mielestä hakkuista ja louhinnasta haittaa kärsivä osapuoli. Ympäristökeskus ei halunnut reagoida kiistaan millään tavoin. Rajanaapurit hakivat korkeimmasta hallinto-oikeudesta päätöksen, jonka mukaan he olivat haittaa kärsivä osapuoli Konikallion kiistassa.¹⁰⁴

Maaliskuussa 1998 hakkuita Konikalliolla jatkettiin, kun Hämeen Ympäristökeskus hylkäsi toistamiseen naapurien vaatimukset toimenpidekiellosta. Tällä kerralla monitoimikoneet aloittivat hakkuut keskellä yötä (02.00) ja kaatoivat puut 3, 5 hehtaarin alalta. Hakkuut olivat saaneet ympäristökeskuksen luvan ja poliisi antoi virka-apua hakkuutoiminnalle eristämällä alueen poliisi-vartiolla ja suoja-aidoilla.¹⁰⁵ Ympäristökeskus ei ollut suorittanut alueella sellaisia tutkimuksia joilla oltaisiin voitu selvittää, pesiikö hakkuualueella uhanalainen liito-orava. Jouko Alhainen oli ilmoittanut hakkuualueella havaitsemistaan liito-oravista, mutta Ympäristökeskus ei reagoinut asiaan.¹⁰⁶ Hakkuut saivat jälleen valtavaa julkisuutta, joka sai ympäristöviranomaiset toimimaan. Ympäristöministeriö myönsi rahoituksen kaksivuotiseen liito-oravatutkimukseen. Oli selvää, että alueen luontoarvot oli selvitettävä ennen kuin alueella suoritettaisiin enää enempää hakkuita.¹⁰¹

Eduskunnan asiamies otti myös kantaa Konikallion kiistaan, sillä hän sai selvitettäväkseen, oliko metsänhakkuissa menetelty väärin. Hänen mielestään aihetta moitteisiin ei ollut. Luonnonsuojelujärjestöt ja lähialueiden asukkaat vetosivat Konikallion vanhan metsän suojelun puolesta. Forssan kaupungin ympäristölautakunnan tilaama selvitys alueen

¹⁰³ Konikallion kotisivut. KHO. 2001.

¹⁰⁴ KHO, päätös 1.12.2000.

¹⁰⁵ Konikallion kotisivut, 1998.

¹⁰⁶ Forssan Lehti, 6.2.1998.

luontoarvoista vahvisti Konikallion liito-oravan elinalueeksi. Konikallio synnytti myös uuden luonnonsuojeluyhdistyksen, Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry:n, joka julkisuudessa leimattiin yhden asian liikkeeksi negatiivisessa merkityksessä. Yhdistys teetti Konikallion alueella lukuisia selvityksiä jotka osoittivat, että siellä pesii liito-oravia. Helsingin yliopistosta Paul Stevens laati raportin 27.4.1998, jonka mukaan Konikallion alueelta löytyi useita kolopuita.¹⁰⁷ Yhdistys kanteli myös EU-komissiolle viranomaisten toiminnasta Konikallio-kiistassa. Näiden toimien perusteella voisi päätellä, että yhdistys olisi yhden asian liike, sillä tiedossani ei ole, että yhdistyksellä olisi tällä hetkellä (vuonna 2005) muita suojelukohteita kuin Konikallio.

6.1.2. Vuosi 1999

Konikallion murskausluvasta tehtiin 19 valitusta Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Ympäristökeskus myönsi louhosluvan, mutta jätti ympäristölupakäsittelyn myöhemmäksi. Forssan ympäristölautakunta käsitteli ympäristölupaa ja huolimatta itse hankkimistaan selvityksistä, myönsi Konikalliolle myös ympäristöluvan ja murskausluvan. Ympäristölautakunta oli hankkinut Helsingin yliopistosta Paul Stevensin kartoittamaan Konikallion alueen luontoarvoja. Paul Stevens ilmoitti omassa lausunnossaan, että alue on luontoarvoiltaan merkittävä ja ehdottomasti suojeltava alue. Näistä luvista tehtiin myös lukuisia valituksia hallinto-oikeuteen. Samanaikaisesti hakkuista tehtyjä tutkintapyyntöjä tutkittiin poliisitutkintana ja tutkinta siirrettiin KRP:n tehtäväksi. KRP ei löytänyt tutkinnassaan rikoksen tunnusmerkkejä, eikä asia edennyt syyteharkintaan.¹⁰⁵

6.1.3. Vuodet 2000-2002

Vuonna 2000 Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi lainvastaisena Forssan ympäristölautakunnan paikalliselle louhosyritykselle antaman maa-ainesten ottoluvan liito-oraviin vedoten. Myös Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistyksenkin vaati jälleen Hämeen ympäristökeskusta

¹⁰⁷ Konikallion kotisivut, 28.10.03.

asettamaan Konikallion väliaikaiseen toimenpidekieltoon, mutta ympäristökeskus ei nytkään suostunut tähän. Hämeen -Uudenmaan metsäkeskukselle Konikallion omistaja jätti uuden metsänkäyttöilmoituksen uudistushakkuista, johon Hämeen ympäristökeskus reagoi vain toivomalla, että hakkuista pidättäydyttäisiin toistaiseksi.¹⁰¹

Vuonna 2001 Konikallion aluetta ehdotettiin suojeltavaksi ja liitettäväksi Natura-verkostoon. Ympäristöministeriö ei kuitenkaan lämmennyt tälle ajatukselle eikä Forssan kaupunki suostunut lähtemään mukaan suojeluehdotukseen omalla metsäosuudellaan. Hämeen ympäristökeskus myöskin hylkäsi vaatimukset Konikallion määräämisestä toimenpidekieltoon. Hakkuista valitettiin hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus asetti kiistellyn metsäalueen toistaiseksi hakkuukieltoon ja KHO hylkäsi Konikallion metsänomistajan vaatimuksen metsänhakkuiden aloittamisesta. Myöhemmin samana vuonna Hallinto-oikeus kumosi väliaikaisen toimenpidekiellon ja heitti pallon takaisin Hämeen ympäristökeskukselle määräämällä sen merkitsemään Konikallion liito-oravien pesäpuut ja muut merkittävät luontoarvot. Paikalliset asukkaat ja luonnonsuojeluyhdistys kuitenkin valittivat hallinto-oikeuden pesäpaikkojen merkitsemispäätöksestä KHO:een. Valittajien näkemyksen mukaan Konikalliota ei voitu hakata lainkaan luonnonsuojelulakia rikkomatta. KHO:den oli nyt ratkaistava valitukset, joissa olivat vastakkain luonnonsuojelulain 49. pykälä, jossa määrätään lajien suojelemisesta, sekä metsälakiin perustuva maanomistajien oikeus käyttää omaisuuttaan. KHO kielsi hakkuut, kunnes valitukset olisi ratkaistu. EU:n komissio soimasi jälleen Suomea liito-oravan puutteellisesta suojelusta ja vaati Suomea toimimaan ympäristölainsäädännön määrittelemällä tavalla.¹⁰¹

6.1.4. KHO:n päätös

Konikallion alueesta tehtiin Natura-valitus KHO:een luonnonsuojeluyhdistyksen puolesta vuonna 2002. Valituskierte Konikalliosta jatkuu edelleen. Yhdistys teki myös kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle ympäristöviranomaisten toiminnasta Konikalliolla. KHO:n viisi Konikallio- päätöksistä vastaavaa tuomaria tekivät

maastokatselmuksen hankkiakseen viimeiset eväät päätöksen tekoa varten. Tässä vaiheessa Konikalliosta oltiin tapeltu jo lähes seitsemän vuotta. KHO:n tulevan päätöksen odotettiin ratkaisevan liito-oravien aseman ja merkityksen luonnonsuojelulain 49. pykälän 1. momentin ulottuvuudessa. 25.6.2003 KHO antoi päätöksensä Konikallion kiistassa.¹⁰¹ Päätöksen mukaan Konikalliota ei rauhoitettu eikä liitetty Natura-ohjelmaan, mutta maa-aineksen ottaminen ja avohakkuut alueelta kiellettiin. Konikalliolla saa kuitenkin kaataa metsää, mutta vain tarkasti rajatuilta alueilta ja kaikki metsän liito-oravapuut on merkitty selkeästi punaisilla nauhoilla.¹⁰⁸

Asianajaja Matias Wallgren on kommentaarissaan KHO:n päätöksestä todennut, että ”annettu päätös on valitettavan epäselvä jopa vireillä olleen asian käytännön ratkaisemisen kannalta”. Hänen mielestään KHO ei antanut minkäänlaista selkeää ohjeistusta siihen, kuinka liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaaminen tulisi käytännössä toteutua. Annettu päätös ei vastannut kysymykseen siitä, miten luontodirektiivin kanssa ristiriidassa oleva luonnonsuojelulain 49 pykälää tulisi käyttää tilanteissa, joissa liito-oravien elinpiirin sijainnit ovat epäselviä. Wallgren on sitä mieltä, että KHO:n itse esille nostama kysymys Suomen luonnonsuojelulain rajoittavasta sanamuodosta ”selkeästi luonnossa havaittavat” jää edelleen vaille vastausta.¹⁰⁹ KHO:n päätös ei antanut todellisuudessa lopullista päätöstä Konikallion kiistaan vaan siirsi kaiken vastuun kiistan ratkaisemisesta ja valvomisesta takaisin alueellisille ympäristöviranomaisille, joiden toiminnan seurauksena kiista oikeusasteiteisiin alun perin joutui. Politikointi Konikallion suojelusta jatkuu edelleen eikä toistaiseksi mitään lopullista ratkaisua alueen tulevaisuudesta ole löydetty.

6.1.5. Syksy 2003

Syksyllä 2003 Konikallion metsänomistaja teki uuden metsänkäyttöilmoituksen Hämeen ympäristökeskukseen, jossa hän haki

¹⁰⁸ KHO, 2003:38.

¹⁰⁹ Wallgren, 2003. 5-6.

lupaa metsänhakkuille Konikallion alueella.¹¹⁰ Hämeen ympäristökeskus antoi myönteisen vastauksen lupahakemukseen. Konikallion suojelua kannattaneet henkilöt ja Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry tekivät valituksen Hämeenlinnan Hallinto-oikeuteen Hämeen ympäristökeskuksen päätöksestä argumenttinaan, että Hämeen ympäristökeskus ei ole tehnyt riittäviä liito-oravien kolopuiden merkintätöitä Konikallion alueella. KHO määräsi kesällä 2003 antamassaan päätöksessä Hämeen ympäristökeskuksen ja Hämeen- Uudenmaan metsäkeskuksen yhteistyössä tekemään tarvittavat merkinnät liito-oravien elinolosuhteiden kannalta merkittäviin puihin Konikallion alueella, ennen kuin uutta metsänhakkuulupaa alueelle voitaisiin myöntää.¹¹¹ Tästä huolimatta lupa kuitenkin myönnettiin.

Hämeenlinnan Hallinto-oikeus kielsi Metsäkeskuksen myöntämän metsähakkuuluvan täytäntöönpanon toistaiseksi, kunnes merkinnät on asianmukaisesti tehty Konikallion alueella. Syksyllä 2003 hallitus myös myönsi lakiesityksen luonnonsuojelulain 49 pykälän sanamuodon ”selkeästi luonnossa havaittavat” muuttamiseen. Tämä tarkoittaa myös sitä, että alueilla, joilta löydetään liito-oravia, voi maan omistaja hakea valtiolta korvauksia sitä vastaan, että kyseisestä alueesta tehdään luonnonsuojelualue.¹¹²

Konikallio vaihtoi myös omistajaa vuoden 2003 lopulla. Alueen uusi omistaja on ilmoittanut jatkavansa valitusprosessia metsänhakkuukieltoa vastaan ja suunnittelevansa hakevansa uutta luonnonvarojen hyödyntämislupaa Konikalliolle. Kiista Konikallion suojelusta jatkuu edelleen, eikä mitään lopullista ratkaisua alueen tulevaisuudesta ole tehty.

113

¹¹⁰ Metsänkäyttöilmoitus 03-513-019C-01.

¹¹¹ Hämeenlinnan Hallinto-oikeus, välipäätös 17.12.03.

¹¹² Maaseudun Tulevaisuus. 24.9.2003.

¹¹³ Häme-Uusimaa Metsäkeskus, tiedote. 2003.

6.1.6. Syksy 2004

Syksyllä 2004 EU ilmoitti lopettavansa luonnonsuojeluartikla 12 liittyvän seurantamenettelyn. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että unioni ei enää vahdi ja tarkasta jäsenmaiden toimintaa suhteessa unionin ympäristölainsäädännön noudattamiseen yhtä tiukasti. Syynä valvontamenettelyn lopettamiselle oli se, että Suomi muutti virallisesti luonnonsuojelulain 49 § sanamuotoa ”selvästi luonnossa havaittavat”. Tällä hetkellä ongelmana on se, miten alueelliset ympäristökeskukset ja metsäkeskukset aikovat turvata sen, että kaikki liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat säilyvät.¹¹⁴ Jos EU ei enää kontrolloi jäsenmaiden toimintaa Konikallion tyyppisissä kiistatilanteissa, joissa selkeästi koko konflikti perustuu unionin ja jäsenmaan traditioiden ja lainsäädännön erilaisuuksiin, on ratkaisun löytäminen kiistoihin vielä entistä systeemiä hankalampaa.

¹¹⁴ Helsingin Sanomat. 21.12.2004.

7. Toimijoiden erottelua

Konikallion tapahtumiin on päässyt osallisiksi lukuisa määrä eri alojen edustajia. EU:n komissio sekä Suomen keskeiset metsä- ja luonnonsuojeluviranomaiset kuten myös liito-oravatutkijat ja erilaiset asiantuntijat. Eduskunnan oikeusasiamies on saanut tehtäväkseen tutkia Konikallion kiistaa ja EU: n komissio on soimannut Suomea virallisella huomautuksella ja sen virallisella täydennyksellä ja on antanut lisäksi perustellun lausunnon eikä siten ole tyytynyt Suomen valtion huomautuksiin antamiin vastauksiin. Konikallio ja sen oravat ovat myös saaneet valtavasti julkisuutta niin sanomalehdissä, radiossa, televisiossa ja tieteellisissä julkaisuissa. Konikallion tapaus on Suomessa ennakkotapaus ja sillä tehdään suomalaista ympäristöpolitiikkaa ja määritellään Suomen suhtautumista EU:n ympäristöpolitiikan sitovuuteen.

Tässä kappaleessa pyrin analysoimaan tutkimusmetodini avulla, miten ja miksi Konikallion suojelua vastustetaan ja puolustetaan. Jaan argumentit kahteen osaan, puolustajien ja vastustajien argumentteihin, jonka avulla pyrin erottamaan nämä kaksi ryhmittymää toisistaan. Nämä kaksi eri ryhmää ovat hyvin laajoja mielipiteiltään ja asenteiltaan ja tarkoitukseni on tuoda tässä luvussa erille tätä asenteiden ja arvojen laajaa kenttää. Pidän tätä tärkeänä osana analyysiäni, sillä juuri erilaisten mielipiteiden kirjo tekee päätöksien tekemisen Konikallion kiistassa niin monimutkaiseksi ja hitaaksi.

7.1. Puolustajien argumentit

Konikallion kiistaa on puitu suurimmaksi osaksi medioiden kautta. Erilaisilla argumenteilla on pyritty vaikuttamaan vanhan metsän- ja liito-oravien suojeluun. Konikallion puolustajiin kuuluvat Linikkalan kylän paikalliset asukkaat ja luonnonsuojelujärjestöt, kuten Luonto -liitto ja Greenpeace, sekä liuta eri alojen asiantuntijoita ja tutkijoita. Argumentoinnin retoriikkaa tutkimalla saa hyvän kuvan siitä, millä tavalla

Konikalliota pyritään suojelemaan ja vanhan metsän arvoja perustelevaan. Kiista Konikallion tulevaisuudesta on myös hyvin poliittisesti väritynyt, kuten luvusta 6 käy ilmi. Termillä politiikka on monia ulottuvuuksia ja juuri se muodostaa jostakin ristiriitaisuudesta poliittisen.¹¹⁵ Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistys ry on myös hyvä tarkastelukohde analysoitaessa luonnonsuojelijoiden argumentteja ja tavoitteita. Luonnonsuojeluyhdistyksen avulla on osa Konikallion puolustajista voinut edistää omaa kansalaistoimintaansa alueen pelastamiseksi. Yhdistyksen kautta puolustajat ovat myös saaneet poliittista voimaa argumenteilleen.

7.1.1. Erilaisia määritelmiä luonnon merkityksestä

Puolustajat ovat argumenteissaan pyrkineet kyseenalaistamaan ympäristöviranomaisten ja muiden vastustajien väitteitä siitä, että Konikallio ei olisi luonnonsuojelullisesti merkittävä. Yleisesti puolustajat argumentoivat, että Konikallion aluetta arvioitaessa on pyrittävä tarkastelemaan aluetta vain ekologisista ja biologisista perusteista eikä poliittisista tai taloudellisista perusteista. Mitä nämä pelkäävät ekologiset ja biologiset perustelut tarkalleen ottaen ovat, on laaja-alainen käsite, jonka useat toimijat ovat määritelleet eri tavoin. Luonto-liiton tiedotteessa Konikallion suojelua perusteltiin näin:

*”Konikallion metsäjupakassa ei kuitenkaan ole kyse ”vain” liito-oravasta tai pohjantikasta tai muustakaan yksittäisestä lajista, vaan luontoalueesta, jonka harvinaisuutta kyseisten eläinlajien esiintyminen todistaa. Ei luontoa suojella vain yksittäisten eläinten tähden, vaan luonnon monimuotoisuuden kokonaisuuden säilyttämiseksi ja ihmistenkin iloksi”.*¹¹⁶

Puolustajat pyrkivät kyseenalaistamaan väitteet, joiden mukaan liito-oravan uhanalaisuus on vähätelty. ”Vain” on tehokas sanamuoto, joka antaa lukijalleen heti mielikuvan siitä, että Konikallio on monella eri tavalla merkittävä luonnonalue joka tuo niin fyysisistä kuin henkistäkin hyvinvointia paikallisille ihmisille. Tämä edellä esitelty virke on esimerkki kielikuvien retoriikasta, jonka avulla kirjoittaja pyrkii tekemään omasta argumentistaan

¹¹⁵ Katso lisää kpl. 2, Mitä on politiikka?

¹¹⁶ Luonto-liitto. Tiedote. 26.2.1998. www-lähde.

vaikuttavamman ja pätevemmän. Kirjoittaja on käyttänyt tiettyjä sanamuotoja tekstissään tarkoituksellisesti, tiettyä retoriikan tyyliä noudattaen. Tämä tyyli vetoaa ihmisiin yksinkertaisilla sanamuodoillaan ja kaikkia kansalaisia innostavalla argumentilla, jonka mukaan luontoa suojellaan kaikkien ihmisten iloksi ja hyödyksi. Toisin sanottuna yhteiskuntamme olisi eheämpi, parempi ja tehokkaammin toimiva jos meitä ympäröisi kaikkialla monimuotoinen luonto.

Konikallion protestiliikkeen keskeinen aloitteentekijä sekä Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry:n puheenjohtaja Jouko Alhainen on todennut:

"Konikallion liito-oravien kohtalo ei saa toistua. Liito-oravasta ei saa tulla sijaiskärsijää, johon puretaan ylimääräisiä suojelupelkoja. Ympäristöhallinnon tulisi selventää ihmisille, että todellinen ongelma on se, että luonnontilaisia alueita on niin vähän jäljellä. Metsänomistajille pitää varata mahdollisuus saada todellista taloudellista tukea ja riittävä ohjeistus oman alueen luontoarviointiin. Liito-oravan ystäviltä on varmasti saatavissa vapaaehtoisapua. Ainakin YM:n lupaama määräraha liito-oravatutkimukselle tulee todella tarpeeseen."¹¹⁶

Sanamuodot ”sijaiskärsijä” ja ”ylimääräiset suojelupelot” ovat esimerkkejä politisointi retoriikan käytöstä kiistassa. Liito-orava politisoidaan käyttämällä sanoja, jotka saavat kyseisen lajin näyttämään uhatulta ja voimattomalta suhteessa ympäristöhallintoon. Alhainen luo argumentoinnillaan ympäristöhallinnosta negatiivista mielikuvaa, jonka mukaan ympäristöviranomaiset olisivat luonnonsuojelun pahimpia vastustajia. Hän politisoi liito-oravakysymyksen liittämällä sen koko Suomen kattavan ympäristönsuojelun ongelmaan syyttämällä viranomaisia omien velvollisuuksiensa laiminlyönnistä.

Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen puheenjohtaja on sanonut että, jos poliitikot ja virkamiehet tahtovat vähätellä liito-oravan uhanalaisuutta ja vanhojen metsien suojelun tarpeellisuutta Suomessa, voitaisiin yhtä hyvin hyväksyä Brasilian sademetsien hakkaaminen ja merien kalastaminen tyhjiksi.¹¹⁷ Hän haluaa tuoda esille ajatuksen siitä, että

¹¹⁷ Helsingin Sanomat, 17.12.2002.

kaikilla on globaali vastuu luonnon ja sen eliölajien säilymisestä tuleville sukupolville eikä vastuuta luonnon suojelemisesta voida siirtää muille tai lykätä tulevaisuuteen sellaisilla argumenteilla, joiden mukaan esimerkiksi liito-oravia elää Venäjällä niin paljon, että niitä ei tarvitsisi tiukasti suojella Suomessa.

Alhaisen argumentointi sitoo liito-oravat kappaleessa 2. esiteltyyn Beckin teoriaan yhteiskunnan refleksiivisestä modernisaatiosta.³ Tämän teorian tarkoitus on pyrkiä selittämään, millaisia uhkakuvia tulevaisuudessa on olemassa ja mitä pahimmassa tapauksessa voisi tapahtua tässä yhteydessä luonnon monimuotoisuudelle globaalisti. Liito-oravien kohdalla tämä tarkoittaisi sitä, että jos oravien elinalueet, vanhat metsät, tuhotaan, uhkaa se koko ekosysteemin tulevaisuutta ja samanaikaisesti luo positiivisen mielikuvankuvan metsien tuhoamisesta ja lajien uhanalaistumisesta Suomessa hyväksymällä vanhojen metsien hakkuut. Alhainen pyrkii tällaisella argumentoinnilla tekemään vanhoista metsistä ja liito-oravista ympäristökysymystä, johon kukaan ei voi varmasti vastata, mikä on paras toimintamalli lajin tulevalle kehitykselle. Hän korostaa ympäristöarvojen vaalimisen merkitystä, sillä poliittisella kulttuurilla ja vallitsevilla asenteilla on valtavasti merkitystä siihen, miten yhteiskuntamme suhtautuu luonnonsuojeluun. Alhaisen mielestä on siis parasta pelata varman päälle ja suojella liito-oravia ja vanhoja metsiä Suomessa tehokkaammin, sillä jos näin ei tehdä, voi Beckin mainitsemat tulevaisuusskenaariot Brasilian sademetsien tuhoutumisesta käydä toteen.

Edellisen kappaleen argumentointia voisi myös luokitella biosentriseksi ajattelutavaksi. Alhainen ei koe, että hänellä, tai kenelläkään muullakaan olisi minkäänlaista oikeutta käyttää luontoa hyväkseen, sillä luonto on arvokas ja kaikille välttämätön. Alhainen haluaa pyrkiä laajentamaan ihmisten moraalitajua suhteessa luontoon esittämällä biosentrisiä ajatuksiaan julkisuudessa.

7.1.2. Talous ja luonto tiukasti vastakkain

Konikallion kiistassa ovat vastakkain suuren yhtiön kivitարpeet sekä maanomistajien oikeudet että kyläläisten vaatimukset luontoarvojen säilyttämisestä.¹⁰¹ Toisaalla ovat ympäristöviranomaisten ja poliitikkojen argumentit, joiden mukaan liito-orava on liian tiukasti suojeltu laji ja suojeleminen on liian kallista ja aiheuttaa valtavat taloudelliset kustannukset maanomistajille sekä Suomen valtiolle sekä toisaalla luonnonsuojelijoiden argumentit, joiden mukaan liito-oravia ja vanhoja metsiä on todellisuudessa liian vähän Suomessa ja että niiden suojeleminen voidaan oikeasti arvioida vain ekologisin perusteluin. Samaan soppaan on myös tullut mukaan EU huomauttamalla Suomea luonnonsuojelulainsäädännön ristiriitaisuuksista ympäristödirektiivin kanssa. Luonnonsuojelulakia tulisi muuttaa EU:n mielestä, sillä vääristävä sanamuoto ”selvästi luonnossa havaittava” on antanut viranomaisille mahdollisuuden vedota tähän seikkaan, jos liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikkoja on tuhoutunut metsänhakuissa. Sana ”vedota” antaa implisiittisesti lukijalle sellaisen mielikuvan, että viranomaiset pyrkisivät tahallisesti tuhoamaan liito-oravien elinpaikkoja, jotta laji katoaisi Suomesta. Sanamuoto vääristää kokonaiskuvaa, sillä todellisuudessa yksi suurin ongelma liito-oravien suojeleminen varmistamisessa on juuri siinä, että laji on hyvin vaikeasti luonnossa havaittavissa ja siksi monesti käykin niin, että huomataan liito-oravia asustaneen metsäalueella, joka on ollut hakkuutoimenpiteiden alla, vasta sitten kun puita aletaan kaataa. Ympäristöviranomaiset eivät pyri aina tuhoamaan liito-oravien elinpaikkoja tahallisesti, vaan kyseessä on erehdyksiä ja vahinkoja, joita puolustajat pyrkivät omissa argumenteissaan toisinaan vääristelemään.¹¹⁸

Akatemiaprofessori Ilkka Hanski Helsingin Yliopistosta väittää, että luonnonsuojelu ja metsätalous voidaan sovittaa toisiinsa ja oikeastaan ne olisi pakko sovittaa toisiinsa jos tahdotaan säilyttää metsien monimuotoisuus Suomessa. Tällainen ratkaisu olisi ekologisesti ja eettisesti kestävä ratkaisu, joka ei Hanskin mukaan murentaisi teollisen metsätalouden perustuksia Suomessa. Ilkka Hanski johti Helsingin

¹¹⁸ Aamulehti. 19.1.2003.

yliopiston ekologian ja systematiikan laitoksella metapopulaatiobiologian tutkimusryhmää. Tutkimusryhmän tehtävänä on tutkia liito-orava populaatioiden kannan kehitystä ja muutoksia aikamittakaavassa. Hanskin argumentoi, että nykyiset metsien käsittelyohjeet ja metsäluonnon suojelutaso eivät riitä pitämään yllä metsiemme monimuotoisuutta. Hän huomauttaa, että näitä johtopäätöksiä tukevat sekä teoreettiset että empiiriset tulokset, joita on viime vuosina saatu eri tutkijoilta.⁷³

Hanskin mukaan luonnonsuojelijat kritisoivat ympäristöviranomaisia siitä, että he kärjistävät tilannetta laittamalla vastakkain luonnonsuojelun ja metsätalouden intressit luoden sellaisen mielikuvan, että jos suojellaan liito-oravia ja vanhoja metsiä, loppuu nykyisenkaltainen metsätalous maastamme. Mistään näin radikaalista uudistuksesta ei Hanskin mukaan kuitenkaan ole kysymys. Ilkka Hanski sanoo samassa haastattelussa, että kukaan luonnonsuojelijoista ei oleta, eikä halua, että suurteollisuus häviäisi maastamme. Kysymys on enemminkin metsän käytön muodoista. Oleellista olisi saada tehometsätalouden ulkopuolelle nykyistä oleellisesti enemmän metsäpinta-alaa, jossa pääpaino olisi mm. luonnonsuojelussa. Hanski kyseenalaistaa myöskin sellaisen ajatusmallin, jonka mukaan Suomessa tulisi olla absoluuttisesti mahdollisimman paljon metsämaata metsäteollisuuden käytössä, jotta yhteiskuntamme pysyisi pystyssä.

Hanski kritisoi haastattelussa sitä, että päätöksenteossa on tieteellisen tiedon merkitys syrjäytetty. Päättäjät eivät voi tehdä rationaalisia päätöksiä ennen kuin vasta sen jälkeen, kun heillä on käytössään paras mahdollinen tieto. Hanskin mukaan poliittinen taho, jonka mukaan monimuotoisuuden väheneminen pitää estää, on jäänyt vain puheiden tasolle. Hanskin argumentin voisi tulkita niin, että päätöksentekijät eivät halua vakavissaan katsoa, mitä seuraamuksia monimuotoisuuden säilyttämisestä aiheutuu metsätaloudelle. Hän on sitä mieltä, että juhlapuheista huolimatta ei voida välttyä ajatukselta, että olisi paljon eri tahoja, joita ei yksinkertaisesti kiinnosta, häviääkö monimuotoisuus vai ei. Hanskin mielestä monet kokevat sen vähämerkityksisenä osana kokonaisuutta.

Hanskin argumenteilla on Konikallion kaltaisessa kiistassa suurta merkitystä, sillä hän on tunnettu akateemikko ja tutkija, joka nauttii asiantuntija- statuksesta yhteiskunnassamme. Hänellä on siis paljon vaikutusvaltaa retoriikan näkökulmasta katsottuna. Se, mitä Hanski sanoo julkisuudessa, tulkitaan helposti totuudeksi, ilman että hänen rohkeitakaan argumentteja ruvettaisiin laajemmin kyseenalaistamaan. Edellä kappaleessa 5 esittelin lyhyesti käsitteen keskustelumaksiimi, joka sopii mielestäni hyvin Hanskin argumentaatioon.

Keskustelumaksiimit kuvaavat niitä, periaatteita, joita kuulija/lukija olettaa puhujan/kirjoittajan noudattavan ja implikaattorit kuvaavat niitä päätelmiä, joita kuulija tekee maksimien perusteella tekee.⁸³ Kun kuulija analysoi mielessään Hanskin argumentteja Suomalaisen ympäristöpolitiikan ongelmista, hän tekee johtopäätöksiä siitä informaation määrästä, jonka hän on Hanskin puheista saanut. Tämä keskustelumaksiimin periaate kuvaa siis sitä, että kuulija suhtautuu rationaalisesti puhujan argumentteihin ja siis olettaa puhujan antavan juuri oikean ja riittävän määrän informaatiota. Keskustelumaksiimilla voidaan siis määritellä sitä, miten kuulija ymmärtää Hanskin puheenvuoron. Mielestäni tässä tapauksessa kuulija ymmärtää väitteet totuudeksi ja oikeiksi väitteiksi sillä perusteella, millainen karisma ja asema Hanskillä on yhteiskunnassamme. Tämä esimerkki todistaa sitä, että keskustelumaksiimien tarkastelun avulla ei voida sanoa mitään itse puheenvuoroista, vaan ne osoittavat selitettäviä ongelmia, eli sitä, miten informaatio tulkitaan tiettyssä vuorovaikutustilanteessa. Esimerkiksi, jos Hanski ei olisi akateemisesti tunnettu tutkija ja sama haastattelu olisi vaikkapa julkaistu jossain iltapäivälehdessä, saattaisi lukija saada paljon populistisemmän ja epäuskottavamman kuvan hänen väitteistään ja tiedoistaan.

7.1.3. Tiede puolustajien valtaresurssina

Luonnonsuojelijat ovat pyrkineet vasta-argumenttinaan korostamaan sitä, että tieteellisen tiedon ja uutiskuplien välillä on suuri ero. Monet luonnonsuojelijat ja heidän kannattajansa vetoavat käynnissä oleviin liito-oravakannan tutkimuksiin ja niiden tuloksiin. Ympäristöministeriöllä on

meneillään kolmivuotinen liito-oravatutkimus, jonka viimeinen vuosi on nyt (2005) käynnissä. Ensimmäisen vuoden tutkimustulosten perusteella liito-oravia on maassamme paljon enemmän kuin on arvioitu, mutta tämä ei tarkoita sitä, että laji ei olisi uhanalainen. Liito-oravakartoituksia johtava eläinlääketieteen dosentti Ilpo K. Hanski sanookin, että virkamiehet ovat omissa lausunnoissaan aikaansa edellä, sillä mitään ei voida sanoa lajin määrästä tai uhanalaisuudesta ennen kuin tutkimus on päätetty. Ilpo Hanski korostaa myös sitä, että hän ei ole mitään sellaisia lausuntoja antanut, joiden perusteella liito-orava pitäisi poistaa EU:n uhanalaisten lajien listalta. Hänen mukaansa viranomaiset ovat vetäneet omat johtopäätöksensä liian varhain.¹¹⁹

Luonto-liiton edustaja Tapani Veistola on sitä mieltä, että kysymys lajin (liito-orava) suuruudesta on epäolennainen. Se, kuinka monta yksilöä elää Suomessa ei kerro siitä onko laji uhanalainen ja miten lajin kanta kehittyy. Uhanalaisuutta tutkitaan aika-mittakaavallisilla tutkimuksilla, joiden avulla voidaan kertoa kannan kehityksestä. Seurantaruuduilla on tutkittu Veistolan mukaan lajin kantaa ja niistä julkaistun tiedon mukaan liito-oravat olivat vähentyneet lähes kaikilla alueilla 20-38 prosenttia viimeisten 5-17 vuoden aikana.¹²⁰ Hänen mukaansa liito-orava kannan laskenta ei myöskään vielä kerro siitä, mikä on kannan muutos ja sen suunta. Keskeisintä on tarkastella sitä, miten liito-oravien kanta tulevaisuudessa kehittyy, väheneekö vai lisääntyykö yksilöiden määrä. Veistola sekä Hanski pyrkivät argumenttiensa kautta kyseenalaistamaan vastapuolen näkemykset ja käsitykset siitä, miten liito-oravakantaa mitataan. Tiede ja tieteellinen tieto ovatkin puolustajien vahvimmat voimavarat Konikallion kiistassa.

Keskeinen argumentti Konikallion suojelemisen puolesta on tullut Suomen luonnontieteellisen keskusmuseon asiantuntijoiden osalta. Luonnontieteellinen keskusmuseo on Suomen johtava biologisen tiedon instituutio. Argumentin vahvuutta ja puolueettomuutta korostaa se, että lausunnon Konikallion luonnonarvoista tilasi Korkein hallinto-oikeus 15.1.2002. KHO helpottamaan heidän päätöksentekoprosessiaan

¹¹⁹ Etelä-Suomen Sanomat. 25.10.2003.

¹²⁰ Maaseudun Tulevaisuus. 31.10.2003.

Konikallion suojelukiistassa. Luonnontieteellinen keskusmuseo sanoo lausunnossaan KHO:lle, että *Konikallion metsän suojeltavuus on pelkästään liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkana kiistaton*. Lausunnossa korostettiin myös Konikallion arvoa vanhana metsänä. Lausunnossa Luonnontieteellinen keskusmuseo kritisoi myös sitä, että Konikalliota ei ole hyväksytty Natura 2000-verkoston, vaikka Hämeessä on suojeltu metsäalasta vain 0,8%. Lausunnossa kritisoitiin myös sitä, että jonkin luonnonalueen suojelemattomuuden perusteena ei voi ainoastaan olla, ettei omistaja ole esittänyt aluetta suojeltavaksi.

Luonnontieteellinen keskusmuseo kritisoi lausunnossaan myös Ympäristöministeriön toimintaa Konikallion luontoarvojen kartoittamistyössä. Lausunnossa kuvaillaan Ympäristöministeriön suhtautumista Konikallioon ja liito-oravaan väheksyväksi ja Ympäristöministeriön lausuntoja Konikalliosta huomattavan puutteellisiksi.¹²¹

Luonnontieteellinen keskusmuseo kritisoi Ympäristöministeriön näkemyksiä liito-oravien elinympäristön tarpeista. Lausunnossa Ympäristöministeriön näkemystä liito-oraville sopivasta metsästä kuvataan seuraavalla tavalla:

*”Ministeriön mielestä avohakkuu, jossa jätetään muutamia harvoja puita hehtaarille sekä pesimistä varten yhden hehtaarin aukea nurkkaus, jossa pesimispuu törröttää melko yksinäisenä auringon paahteessa, katsottaisiin liito-oravan elinympäristön säilyttämisen minimitason täyttäväksi.”*¹²¹

Luonnontieteellisen keskusmuseon lausunnossa korostetaan myös Suomen erityisasemaa liito-oravien suojelussa, sillä liito-orava on direktiivilaji, jota ei muissa EU-maissa esiinny yhtä laajasti. Lausunnossa esitetään myös huolestuneisuutta liito-oravan kannan nopeaan taantumiseen. Luonnontieteellisen keskusmuseon mukaan neljännes kannasta taantuu parissakymmenessä vuodessa, mahdollisesti jopa 5% vuodessa. Lausunnossa ihmetellään Ympäristöministeriön päätelmiä, joiden mukaan laji ei olisi ”enää” uhanalainen. Lausunnossa todetaan selkeästi, että

¹²¹ Luonnontieteellinen keskusmuseo. Lisälausunto KHO:lle. 27.2.2002.

Konikallio reunametsineen tulisi suojella ja suojelun merkitystä korostaa se seikka, että Konikallion alue on tiettävästi laajalla alueella ainut liito-oravan pysyvä lisääntymispaikka. Konikallion alueella on lausunnon mukaan keskeinen asema liito-oravien paikallisessa populaatiossa.

Professori Heikki Hokkanen suoritti Konikallion metsäalueella arvioinnin liito-oravaesiintymistä sekä lajin suojelutilanteesta Linikkalan kyläläisten pyynnöstä vuonna 1998. Hokkasen havainnot ovat hyvin samanlaiset kuin KHO:n tilaaman luonnontieteellisen keskusmuseon tutkijoiden laatima raportti vuonna 2002. Tilanne Konikalliolla ei siis ole muuttunut huomattavasti näiden vuosien aikana, riippumatta siitä, kenen tilaama Konikallion metsäalueen tilasta kertova selvitys on. Hokkanen argumentoi hyvin selväsanaisesti ympäristöviranomaisten toimia kritisoidvasti sanomalla:

*” koska keinoja liito-oravakannan laskun pysäyttämiseksi ei ole voitu osoittaa (tai esitettyjä keinoja ei ole voitu/haluttu ottaa käytäntöön), ei ole mitään syytä tuudittautua siihen uskoon, että tilanne korjaantuu itsestään vain sen takia, että laji on edelleen varsin yleinen verrattuna useisiin muihin uhanalaisiin lajeihin”.*¹²²

Hokkasen mielestä lajin suojelemiseksi ei riitä vain se, että yksittäisellä esiintymisalueella pesäpuu säästetään hakkuilta: kukin liito-oravaperhe tarvitsee useita kolopuita, ravintopuita, sekä suojaa vihollisilta. Elinpiiriksi liito-oravalle riittää ”melko pieni” alue, naaraalle 3-8ha ja koiraalle jopa 120ha! Hokkasen mielestä kuitenkin, jotta populaatiota voidaan ylläpitää, kunkin liito-oravaperheen asuinsaarekkeesta pitää olla yhteys useiden muiden perheiden saarekkeisiin. Tätä hän perustelee sillä, että muuten kannan säilymiskyky heikkenee ja laji katoaa kyseisestä saarekkeesta. Hän vielä korostaa sitä, että laji häviää tietyltä saarekkeelta sitä nopeammin, mitä pienempi elinsaareke on.

7.2. Mitä puolustajat tahtovat Konikallion kautta sanoa?

Puolustajat tahtovat kyseenalaistaa vastustajien väitteet alueen vähäisistä luonnonarvoista tuomalla esille vastakkaisen tavan tarkastella Konikalliota. He tahtovat vakuuttaa oman erityisyleisönsä, joka koostuu eri virkamiehistä,

¹²² Konikallion kotisivut. Luettu 11.3.2005.

toimittajista ja vastapuolen kannattajista, luomalla sellaisen kuvan, että on yksinkertaisesti järjetöntä arvostella Konikallion merkitystä muilla kuin biologisilla perusteilla. Tästä esimerkkinä käy edellä (kpl. 7.1.) mainittu Ilkka Hanskin artikkeli. He pitävät keskeisenä arvona tiedettä ja rationaalisuutta sekä tukeutuvat voimakkaasti asiantuntijatietoon ja tieteellisin tutkimusten kautta havaittuihin faktoihin luonnosta. He pyrkivät antamaan itsestään kuvan asiantuntijoina, joilla on riittävästi tietoa ympäristöstä ja sen toiminnasta toisin kuin Konikallion alueen suojelua vastustavilla henkilöillä. Puolustajat siis haluavat saada vastustajat näyttämään tietämättömiltä ja puolueellisilta. Puolustajat pyrkivät puolestaan muuttamaan yleisöjensä käsityksiä ja asenteita ympäristöstä ja sen tilasta Suomessa sellaiseen suuntaan, että myös luonto itsessään määriteltäisiin ”oikeaksi” arvoksi heidän määrittelemien kriteerien kautta.

Konikallion kiistassa yksi keskeisin liito-oravien puolesta puhuja on ollut luonto-liiton Tapani Veistola. Hänen lisäksi on ollut myös muita puolustajia jotka ovat julkisuudessa profiloituneet liito-orava asiantuntijoiksi. Seppo Laakso argumentoi liito-oravien uhanalaisuudesta sanomalla, että

”Liito-oravan elinpiiri myös ilmentää piirteitä, jotka ovat tärkeitä elävälle metsälle ja laji voi näin opastaa meitä matkalla kohti monimuotoista metsää.”¹²³

Laakso tuntuisi haluavan, että hänen argumenttinsa kautta lukija saisi sellaisen mielikuvan, että liito-orava on se laji, jonka ehdoilla Suomen metsiä tulisi suojella. Laakso tuo omassa tekstissään myös esille tutkimustietoa liito-orava kannan taantumisesta Suomessa. Hän korostaa sitä, että tutkimustietojen perusteella tärkein liito-oravan esiintymistä selittävä tekijä on lajille sopivan elinympäristön määrä. Tällaiset sopivat elinympäristöt puuttuvat Laakson mukaan melkein kokonaan Etelä-Suomesta, jossa on jo nähtävissä pienten, eristyneiden kantojen ongelmat, jotka johtavat helposti lajin jälkien täydelliseen katoamiseen. Tämä argumentti tarkoittaa siis sitä, että laajojen avohakkuiden ja tehokkaan

¹²³ Laakso. 1996.165.

rakentamisen vuoksi on Etelä-Suomeen muodostunut eristyneitä luontosaarekkeita, joissa liito-oravat elävät vangittuina, sillä ne eivät pysty liikkumaan alueiden välillä suurten välimatkojen vuoksi. Oravat jäävät helposti auton alle ja eivät lisäänty pienillä luontosaarekkeilla, sillä ne tarvitsevat elämiseen noin. 8 ha kokoisen luonto-alueen.¹²⁴

Vastakkainasettelu utilismin ja biosentrismen välillä on keskeinen puolustajien ja vastustajien argumentoinnissa. Kiistan ytimessä on kaksi kilpailevaa näkemystä luonnon arvosta, ja kummankin puolen ”kannattajat” pyrkivät korostamaan vastakkainasettelua ja tekemään kiistasta mahdollisen mustavalkoisen. Tarkoitan tällä sitä, että Konikallion kiistassa ovat vastakkain luonto ja talous/teollisuus.¹²⁵ Arvoilla on keskeinen asema päätöksenteossa, joka on osasyynä siihen, miksi kiista on mielestäni kestänyt näinkin pitkään.

Konikallion puolustajat käyttävät argumentoinnissaan politikointiretoriikkaa. He kamppailevat vastustajien kanssa siitä, mikä olisi oikea tapa arvottaa Konikalliota ja millä tavoin alueen merkitystä tulisi määritellä: taloudellisin perustein vai biologisin ja eettis-moraalisin perustein? Poliitikassa tulokset ja tuotokset ovat aina ennakoimattomia ja tulkittavissa monella eri tavalla. Voidaan ymmärtää, että taito toimia poliittisesti muuttuvissa tilanteissa on Konikallion puolustajille elintärkeää, joten he pyrkivät käyttämään politikoinnin keinoja omaa sanomaansa vahvistaakseen. Puolustajat tahtovat tehdä politiikkaa ympäristöongelmilla ja tuoda laajemman yleisön tietoisuuteen muitakin ympäristön arvottamisen tapoja kuin siitä saatavat taloudelliset hyödyt. Konikallion suojelua kannattavat toimijat käyttävät luonnonaluetta symbolina, jonka avulla he yrittävät tuoda laajempaan julkisuuteen esille suomalaisessa ympäristöpolitiikassa piileviä ongelmia. Näitä ongelmia ovat mm. vanhojen metsien suojelun taso, EU:n ylikansallisen lainsäädännön noudattamatta jättäminen ja ympäristöviranomaisten muutosvastarinta. Tämä on nähtävissä selkeästi toimijoiden välisessä argumentoinnissa:

¹²⁴ Laakso. 1996. 166.

¹²⁵ Katso mm. Laakso.1996. Hokkanen. 1996. Paakkonen. 1989.

*”Liito-oravasta on kasvanut luonnonsuojeluriitojen symboli. On kokonaan eri asia, ansaitsisiko orava ihan sellaista huomiota kuin minkä se nyt on saanut”. Suomessa arvellaan olevan liito-oravia suunnilleen yhtä paljon kuin hirviä. Lisäksi tiedetään, että rajan takana Venäjällä on miljoonia samanlaisia liito-oravia. Suomessa esiintyy paljon harvinaisempia lajeja kuin liito-orava.*¹²⁶

Vastakkaisen näkökulman samaan asiaan ovat antaneet suomalaiset taiteilijat omassa metsävetoomuksessaan, jonka avulla he ovat tahtoneet tuoda esille oman näkökulmansa Etelä-Suomen metsien suojeluun:

*”Me, jotka kansalaisina ja luovan työn tekijöinä samaistumme voimakkaasti metsään, emme enää kärsi katsella metsäluontomme tärvelemistä. Missä tuhotaan luontoa, siellä tuhotaan myös kansallista kulttuuria ja identiteettiä, yhteistä perintöämme ja henkistä voimavaraamme”*¹²⁷

Puolustajat liittävät tässä argumentissa luontoon paljon mystiikkaa ja haluavat tuoda esille näkökulman, jonka mukaan luonto ja talous voivat elää samanaikaisesti Suomalaisessa yhteiskunnassa, mutta ei luonnon kustannuksella. Taiteilijoiden vetoomuksen taustalla on mielestäni näkemys, jonka mukaan vanhojen metsien tuhoaminen ja samalla vanhan metsän lajien elinympäristön tuhoaminen vahingoittaa myös tavallisten ihmisten tuottavuutta ja tehokkuutta pitkällä aikavälillä. Luonnolla on edellä mainitsemieni taiteilijoiden mielestä mystistä ”alkuvoimaa” jota ilman ihmiset eivät tule toimeen. Luonto on heidän näkökulmastaan arvokas siis itsessään ja se tuo ihmisille voimavaroja jaksaa eteenpäin, joten luontoa ei saa täysin tuhota. Tämän tyylinen argumentointi poikkeaa puolustajien argumentoinnista yleensä siinä, että tässä argumentissa ei ole vedottu tieteelliseen tietoon ollenkaan. Taiteilijat vetoavat luonnon filosofiseen puoleen.

Puolustajat käyttävät omassa argumentoinnissaan myöskin politisointiretoriikkaa hyväkseen. He pyrkivät laajentamaan poliittisen toimintatilan kenttää politisoimalla Konikallion tapauksen ja käyttämällä sitä uhkaavaa hävitystä esimerkkinä siitä, miten itsekkäästi ja eettisesti väärin virkamiehet ovat ympäristönsuojelutoimia Suomessa laajemminkin hoitaneet. Tämä ilmenee esimerkiksi uusien kysymysten tematisointina,

¹²⁶ Maaseudun tulevaisuus. 25.11.2002.

¹²⁷ Forssan Lehti. 14.5.2004.

vakiintuneen politiikan purkamisena tai sen potentiaalinen purkamisena. Esimerkiksi ympäristöministeriön asettaman liito-orava-työryhmän jäsen Antero Mäkelä on sitä mieltä, että

”Useissa otsikoihin nousseissa liito-oravakiistoissa on kyse voimassa olevan luonnonsuojelulain noudattamisesta/rikkomisesta ja siitä, uhrataanko korvaamattomia paikallisia luontoarvoja lakia uhmaten talouselämän alttarille. Jokaisella kansalaisella, olipa hän luonnonsuojelija tai ei, on täysi oikeus ja perustuslain (20. §) mukaan suoranaisten velvollisuus puuttua tällaisiin tapauksiin.”¹²⁸

Politisoidulla Konikallion kiistaa puolustajat pyrkivät luomaan uusia mahdollisuuksia ympäristönsuojelulle ja uusille tavoille suhtautua luontoon. Tämä tulee hyvin esille sanoista *velvollisuus* ja *oikeus* puolustaa liito-oravien elinympäristöjen säilyttämistä.

Puolustajat pyrkivät korostamaan puheenvuoroissaan Konikallion symbolista arvoa ja ottavat useasti puheissaan esille muitakin liito-orava kiistoja Suomessa. He pyrkivät sitomaan Konikallion laajempaan kontekstiin ja saada yleisönsä ymmärtämään, että tuhoamalla Konikallion, Suomi antaisi selkeän viestin maailmalle ja omille kansalaisilleen, että liito-oravat ja vanhat metsät eivät olekaan suojelemisen arvoisia. Esimerkki tällaisesta argumentoinnista on tällainen:

”Tieto papanoista saa tiesuunnittelijan repimään hiuksiaan, rakennusliikkeen omistajan kiehumaan raivosta, metsänomistajan kiroilemaan raskaasti. Ja luonnonsuojelijan myhäilemään. Papanat sen tekevät.”¹²⁹

Keskeisenä argumenttina tällaisessa keskustelussa on myös se, että Konikallion kiista on luonteeltaan ennakkotapaus Suomessa. Maanomistajan oikeus omaan maahansa tuntuu jääneen monien mielestä jalkoihin, kun pohditaan sitä, mitä liito-oraville pitäisi tehdä. Toisaalta, on pohdittava myös sitä, että minkälainen vastuu ihmisillä on muista lajeista ja luonnosta. Selkeää vastausta ei tällaiseen filosofiseen kysymykseen löydy ja myös KHO:n tuomarit totesivat Konikallion katselmuksessa, että tapaus oli

¹²⁸ Helsingin Sanomat. 27.1.2001.

¹²⁹ Helsingin Sanomat. 21.1.2001.

sillä hetkellä käsiteltävistä asioista vaikein Vuotos-kiistan jälkeen.¹³⁰ Tämä johtuu nähdäkseni juuri siitä, että edellä lainaamani argumentin tyyliin on mielipiteet jakautuneet kahtia niiden kahden näkökulman välillä, onko liito-oravien suojele turhaa ja kaikkien aikaa vievää kallista puuhaa vai välttämätöntä lajin säilymisen kannalta. Liito-oravasta on muodostunut monien mielestä Suomen luonnonsuojelun kiistelty tunnuseläin¹³¹. Korostus on hyvin paljon sanamuodossa *kiistellyin* eläin.

Kiistellyn lajin liito-oravasta muodostavat sellaiset argumentit, jotka väittävät, että luonnonsuojelijat käyttävät oravia vain välineenä muiden tavoitteidensa saavuttamisessa.

*”Jos metsänkaatajat vaikenevatkin liito-oravista, luonnonsuojelijat pitävät papanoiden tuottajista tarkoituksella kovaa ääntä. Otukset ovat käyttökelpoisia välineitä hakkuiden, teiden ja rakennushankkeiden vastustamisessa.”*¹³¹

Luonnon monimuotoisuutta eli biodiversiteettiä koskevat argumentit nousivat jo 1990-luvulla julkisuuteen, mutta Suomessa Konikallion kiista on vanhin julkinen kiista, joka koskee nimenomaan luonnon monimuotoisuuden säilyttämisestä käytyä kiistaa. Seppäsen mukaan biodiversiteetti muodostaa kentän, jossa poliittiset, taloudelliset ja tieteelliset intressit leikkaavat ja määrittelevät toinen toisiaan. Julkisuus on puolestaan vaikuttanut siihen, mitkä puolet biodiversiteetistä painottuvat ja miten ne tulevat yleiseen tietoisuuteen. Julkisuus on siis tärkeä osa biodiversiteetin tuottamista ja määrittelyä, niin sanottua biodiversiteetin politiikkaa.¹³² Tätä biodiversiteetin politiikkaa on käyty mittavasti Konikallion kiistan yhteydessä. Esimerkiksi biodiversiteetin politiikasta:

*”metsätalous on ajanut luhistumisen partaalle metsäluonnon, jota tieto ja kokemus koskevat. ... Vaikka mediakenttä on kyllästetty omahyväisellä, suomalaisen metsäosaamisen ylivertaista erinomaisuutta korostavalla puheella kestävästä metsätaloudesta ja sertifioiduista metsistä, on vanhat metsät ja niiden lajisto jo käytännöllisesti katsottuna hävitetty Etelä- ja Keski-Suomesta.”*¹³³

¹³⁰ Forssan Lehti. 26.6.2003.

¹³¹ Helsingin Sanomat. 21.1.2001.

¹³² Seppänen. 2002. 199.

¹³³ Helsingin Sanomat. 28.1.2001.

Koko Konikallion kiista voidaan mielestäni kulminoida kysymykseen biodiversiteetin säilyttämisestä ja sen merkityksestä Suomessa.

Puolustajat tavoittelevat uudenlaista toimintaa argumenteillaan. Perelmanin mukaan juuri argumentaatiolla tähdätään alttiuteen tai valmiuteen hyväksyä tietty väite ja johdattaa yleisö välittömään tai myöhempään toimintaan.¹³⁴ Konikallion suojelua puolustavat toimijat ovat perustaneet oman yhdistyksen (Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry) ja he ovat myös menneet Konikalliolle ilmaisemaan omia mielipiteitään suoran toiminnan keinoin. He ovat tahtoneet rohkaista ihmisiä puolustamaan periaatteitaan välittämättä viranomaisten ja poliitikkojen vastustuksesta. Puolustajat ovat pyrkineet vastarinnallaan korostamaan oman kamppailunsa periaatteita ja tavoitteita. Suojelutoimia kannattavat henkilöt ovat korostaneet ystävä- vihollinen vastakkainasettelua omalla toiminnallaan. He ovat halunneet ilmaista huolestuneisuutensa ja voimattomuutensa kamppailussa suojelua vastustavien toimijoiden kanssa. Puolustajien mielestä yhteiskunnassamme korostetaan liikaa individualismia ja utilismia luonnon kustannuksella. Havainnollistavan esimerkin tällaisesta argumentoinnista antaa Vesa Salonen:

”Tuntuukin kohtuuttomalta, että yhteiskunnan pitäisi nyt maksaa metsänomistajille huippukorvauksia siitä, etteivät he hävitä kansallisomaisuudeksi luokiteltavaa metsäluontoa hengiltä.”¹³⁵

Puolustajat ovat korostaneet oman asemansa vaikeutta ja omaa alisteista asemaansa suhteessa päätöksentekovallan omistaviin virkamiehiin. He ovat käyttäneet retoriikan keinoja psykologisena strategiana suojelua vastustavien toimijoiden argumentteja vastaan. Edellä esittelemäni viittaus Salosen argumentointiin tuo tämän hyvin esille. Mahtipontinen argumentointi sanamuodoilla ”kansallisomaisuus” ja metsien hävittäminen ”hengiltä” lisäävät yksittäisten toimijoiden argumenttien painoarvoa huomattavasti ja antavat lukijalle mielikuvan, jonka mukaan suomalainen metsäluonto olisi täysin yksittäisten metsänomistajien armoilla ja että

¹³⁴ Perelman. 1996.

¹³⁵ Helsingin Sanomat. 28.1.2001.

metsänomistajat yksiselitteisesti haluaisivat tuhota metsänsä taloudellisten voittojen saavuttamiseksi.

Luonnonsuojelijat ovat rinnastaneet liito-oravien kannan huiman vähenemisen Brasilian sademetsiä uhkaavaan häviämiseen ja näin pyrkineet hankkimaan omille väitteilleen yleisönsä hyväksyntää.¹³⁶ Puolustajat korostavat sitä faktaa, jonka mukaan liito-orava on vanhan metsän indikaattorilaji, jonka häviäminen luonnosta ilmentää laajempia luonnossa tapahtuvia muutoksia. Liito-orava ei siis ole suojelutoimia kannattavien henkilöiden mielestä ainut syy suojella Konikallion vanhaa metsäaluetta. Puolustajat käyttävät sellaisia argumentteja kuin esimerkiksi Dasmann, että

*”ihmisten on pyrittävä paremmin ymmärtämään ympäröivää luontoa ja unohtaa uskonnolliset myytit luonnon toiminnasta. Meidän on pyrittävä kasvattamaan omaatuntoamme suhteessa luonnon kohteluun, sillä ihmiskunnan tulevaisuus on riippuvainen biosfäärimme toiminnasta.”*¹³⁷

Puolustajat esittävät laajasti tutkimustietoa, jonka mukaan liito-orava on vanhan metsän indikaattorilaji, joka siis ilmentää sitä, että se asuu harvinaistuneissa metsissä. Tämän vuoksi puolustajien mielestä liito-oravat tulisi joka tapauksessa suojella luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseksi. Tämä argumentti vie Konikallion kiistan kokonaan eri tasolle. Liito-oravat ovat vanhan, koskemattoman luonnon symbolina, ja näiden oravien kohtalo kuvastaa koskemattoman luonnon tulevaa asemaa Suomessa ja Euroopan unionissa.

*”Tästä syystä sen (MMM) on turha mennä merta edemmäs kalaan ja esittää EU:lle ennenaikaisia direktiivien muutoksia. Ministeriön tulee ensin luoda liito-oravalle todelliset kotimaiset suojelukeinot ja kääntää lajin kanta nykyisestä syöksykierteestä nousuun.”*¹³⁸

Tämä laajempi taso Konikallion kiistalle selittää myös sitä, miksi kiista on kestänyt niin kauan, ja miksi alueen puolesta ja vastaan on niin voimakkaasti reagoitu. Kysymys on kamppailusta tulevaisuuden ympäristöpolitiikan määrittelyksi unionin jäsenmaissa. Ongelman toisen tason muodostaa vielä se, että Konikallion kiistassa ovat vastakkain

¹³⁶ Katso myös: Tucker. 1988. 118.

¹³⁷ Dasmann. 1988. 279.

¹³⁸ Helsingin Sanomat. 29.12.2002.

ympäristöviranomaiset ja luonnonsuojelua eri tavoin kannattavat toimijat. Edellä esittelemäni viittaus tuo hyvin esille tämän kahtiajaon, sillä Luontoliiton edustaja Tapani Veistola nimenomaan kritisoi Maa- ja Metsätalousministeriötä liito-oravien ja vanhojen metsien suojelukeinojen luomisen laiminlyönnistä.

Annetaanko vanhoille metsille erityinen suojelustatus vai ei? Ovatko liito-oravat todellisuudessa uhanalaisia ja vanhan metsän asukkeja, vai hyvin yleisiä kaikkien metsien asukkeja? Tämän tyylliset kysymykset ovat keskeisiä puolustajien argumenteissa. Näitä argumentteja puolustajat ovat tuoneet esille varsinkin julkisuudessa, esimerkiksi lehtihaastatteluissa ja televisiossa. Puolustajat haluavat nähdäkseni tuoda esille sellaista näkökulmaa, että kaikki ihmiset eivät ole passiivisesti hyväksyneet luonnon alisteista asemaa suhteessa talouden vaatimukseen. Puolustajat pyrkivät herättämään ihmisiä kriittisillä kysymyksillään, sillä heidän perimmäinen pelkonsa on, että ihmiset vain passiivisesti tottuvat ja hyväksyvät luonnon saastumisen ja häviämisen pitkällä aikavälillä. Puolustajat uskovat, että tästä voisi realistisesti pian seurata tilanne, jossa ihmiset pitäisivät luontoa normaalisti vain suojelluissa kansallispuistoissa olevan ihmeenä.¹³⁹

Jotta puolustajat saisivat hyväksyntää argumenteilleen, heidän on oltava varmoja, että heidän ja yleisönsä välillä vallitsee tietynlainen yhteisymmärrys keskeisistä arvoista ja eettisistä toimintatavoista suhteessa ympäristönsuojeluun. Jokainen väite on kyseenalainen, sillä aina voidaan esittää perusteluja joko väitteen puolesta tai sitä vastaan - ratkaisu jää riippumaan puhujasta. Tärkeintä on olla vakuuttava. Puolustajat ovat pyrkineet saamaan mielipiteilleen painoarvoa nojautumalla tiukasti tieteeseen.¹⁴⁰ He haluavat korostaa sitä, että Konikallion kiistassa ei ole kysymys pelkästään liito-oravasta, vaan siitä, että samalla kun liito-oravien elinpaikat tuhoutuvat, tuhoutuu myös monen muun vanhoissa metsissä elävän lajin elinmahdollisuudet ja elintila.

¹³⁹ Katso myös: Dasmann. 1988. 280.

¹⁴⁰ Esimerkiksi Heikki Hokkasen raportti Konikalliolta sekä Ilpo Hanskin kannanotot liittyen liito-oraviin sekä luonnontieteellisen keskusmuseon raportti Konikallion luonnonarvoista.

Hokkanen kritisoi implisiittisesti yhteiskuntamme keskeisiä ympäristöön liittyviä arvoja käyttämällä sanamuotoa ”on turha tuudittautua siihen uskoon, että ongelma ratkeaa itsestään”.¹⁴¹ Tällä Hokkanen pyrkii tuomaan esille näkemyksensä siitä, että ympäristöviranomaiset Suomessa ovat tuudittautuneet siihen uskoon, että kyllä liito-oravat pärjäävät, vaikka isoja avohakkuita metsänhoidossa suosittaisiinkin. Hokkasen argumenteista tulee lukijalle sellainen mielikuva, että ympäristöviranomaiset pyrkivät argumentaation keinoin ehkäisemään sitä yhteisymmärrystä, jota luonnontieteilijät erityisesti korostavat puhuessaan ympäristöongelmista – tällä hän tarkoittaa tieteen merkitystä ongelmien määrittelyssä. Perelmanin mukaan argumentaatiolla ei tavoitella pelkästään älyllistä hyväksyntää vaan varsin usein retoriikan tavoitteena on toiminta-altiuden luominen. Hokkanen pyrkii raportillaan nimenomaan luomaan tietynlaista toiminta-altiutta, käyttäen hyväkseen omaksumaansa tieteellistä tietoa.

Puolustajien suurimpana ongelmana mielestäni on se, että spesifi tieteellinen tieto ei uppoa helposti kaikkiin toimijoihin jotka ovat puolustajien yleisöä. Vastustajat pyrkivätkin puhumaan luonnonsuojelusta ja liito-oravista paljon ”kansanomaisemmin” ja yksinkertaistaen asioita. Helpot ja lyhyet virkkeet ja iskusanat jäävät helpommin yleisön mieleen kuin vaikeaselkoinen tieteellinen tieto. Esimerkiksi MTK:n Markku Tornbergin argumentointi luo hyvin selkeän kuvan Suomen liito-oravatilanteesta:

*”Suomessa pesii arvioiden mukaan kymmeniä tuhansia liito-oravia. Laji ei siten kuulu EU:n tiukasti suojelujen lajien listalle. Sen sijaan se voi edelleen jäädä kotimaisille silmällä pitoa vaativien lajien listalle, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi.”*¹⁴²

Tässä argumentissa on käytetty seikkaperäisiä tietoja, kuten ”arvioiden mukaan” vaikka lausunnosta ei ilmene, mitä nämä arviot ovat. Tornberg tekee hyvin pitkälle meneviä päätelmiä näistä arvioinneista, sillä hänen mielestään ne todistavat sen, että liito-orava ei ole uhanalainen laji. Tämä argumentti vaikuttaa kaikin puolin asialliselta, informatiiviselta ja perustellulta, mutta lähempää tarkastelua se ei kestä. Puheenvuorosta ei

¹⁴¹ Ongelmalla tarkoitetaan liito-oravien ja vanhojen metsien suojelusta käytävää kiistaa.

¹⁴² Maaseudun Tulevaisuus. 18.12.2002.

selviä mitään faktoja, jotka puhuisivat sen puolesta, että liito-orava ei ole Suomessa uhanalainen laji. Vuonna 2002 ei ollut julkisesti Suomessa julkaistu yhtäkään arviointia liito-oravista, vanhat arviot, ns. punaiset kirjat ovat vuodelta 1985 ja 1991 ja uusi liito-orava kartoitus on parhaillaan käynnissä ja se aloitettiin vuonna 2003. Vanhojen uhanalaisten lajien määrän arviointien kautta on vuonna 2000 tehty kolmas arviointi, joka täytti kansainväliset uhanalaisuuskriteerit. Ympäristöministeriön edustaja Pertti Rassi luonnehti, että tärkein uudistus uudessa luokituksessa on se, että uhanalaisuuden edellytyksenä ei enää pidetä vain ihmisen aiheuttamaa uhkaa, vaan pelkkä vähälukuisuus ja esiintymisalueen pienuus riittävät uhanalaisuuden perustaksi. Lajien suojelupykälät siis tiukentuivat entisestään vuonna 2000.¹⁴³

Tämä ei kuitenkaan ole tärkein asia retorisessa mielessä, sillä retoriikan perusidea on, että puhuja hakee hyväksyntää totuuksille eikä vain mielipiteille. Asiat esitetään sellaisessa muodossa, että kuulijalle tai lukijalle tulee sellainen mielikuva, että puhuja puhuu asiasta, josta todella tietää jotain, eikä vain esitä omia mielipiteitään. Se ei todellisuudessa ole niin merkittävä asia, onko yleisö varmasti kuullut totuuden jostakin asiasta, tärkeämpää valintoja tehtäessä on argumentoijan vakuuttavuus omassa puheessaan.

Vastakkaisia esimerkkejä liito-oravien merkitykselle löytyy puolustajien laajasta leiristä. Lounaisen Sisä-Suomen luonnonsuojeluyhdistyksen puheenjohtaja argumentoi liito-orava-keskusteluun näin:

”Metsälain (kansallisen) mukaan hakkuu (Konikalliolla) on mahdollista, mutta luonnonsuojelulaki menee metsälain ylitse. ... Luonnonsuojelulain nojalla pesäpuiden ja riittävän ympäristön säästäminen riittää. Jos tällainen lain tulkinta menee vielä Suomessa läpikin, niin ei kuitenkaan muualla maailmassa.”¹⁴⁴

Alhainen vertaa omassa argumentoinnissaan Suomea muuhun maailmaan ja on sitä mieltä, että muualla ei luontoa ja uhanalaistuneita lajeja kohdeltaisi näin kaltoin kuin Suomessa tehdään. Toinen tärkeä argumentti Alhaisella on

¹⁴³ Forssan Lehti. 26.7.2000.

¹⁴⁴ Maaseudun Tulevaisuus. 29.6.2001.

se, että hänen mielestään kaikista kamalinta koko kiistassa on se, että ympäristöviranomaiset tuntuvat olevan luonnonsuojelijoiden pahimpia vihollisia. Kritisoimalla suomalaisten virkamiesten toimintatapoja tuoda esille tätä ongelmaa myös julkisesti. Alhainen ei siis halua uskoa, että muualla maailmassa ympäristöviranomaiset toimisivat niin kuin Suomessa ja jättäisivät noudattamatta kansallista ja EU:n ympäristönsuojeluun viittaavaa lainsäädäntöä.

Konikallion kiistassa näkyvät selkeästi myös ympäristöön ja elämäntapaan liittyvät laatuksymykset. Ympäristöfilosofiset argumentit ovat olleet esillä Konikallion suojelua puolustavien toimijoiden puheissa ja kirjoituksissa vahvasti esillä:

”Hyviä tehometsiä ne (avohakatut metsät) ovat talouden kannalta, mutta metsään kuuluu muutakin kuin puuta.”¹⁴⁵

”Toimikunta (Metso-työryhmä) yrittää kieltää selvästi todetun suojelutarpeen. YM:llä on pinoittain papereita, jotka osoittavat suojelun riittämättömyyden. Samaan aikaan eteläisessä Suomessa hakataan vimmatulla vauhdilla suojelualueiden lähimetsiä.”¹⁴⁶

”Suurin ongelma näyttääkin olevan nykyisten arvojen sekä luonnon todellisten tarpeiden kohdatessa toisensa ja tässä pelissä luonto tuntuu ainakin toistaiseksi olevan alati häviäjän roolissa. ... Onko jonkun eläinlajin ensin kuoltava lähes täysin sukupuuttoon ennen kuin sen arvo ymmärretään?”¹⁴⁷

Toisaalta, Konikallion suojelua ja hakkuita vastustavien toimijoiden argumenteissa on myös ilmennyt ristiriitaisuuksia. Yksi Konikallion suojelua ajavista Linikkalan kylän asukkaista on pyrkinyt markkinoimaan alueen suojeluhanketta myös sillä, että sen toteutuminen hyödyttää metsänhakkaajia.

”Etelä-Suomessa on kova puute suojelumetsistä. Kun tämä toteutuu, niin niille isännille, jotka haluavat suorittaa voimaperäisiä metsätaloustoimia tulee enemmän vapauksia.”¹⁴⁸

¹⁴⁵ Forssan Lehti. 27.3.2001.

¹⁴⁶ Maaseudun Tulevaisuus. 15.4.2002.

¹⁴⁷ Forssan Lehti. 31.3.1998.

¹⁴⁸ Forssan Lehti. 13.3.2001.

Puolustajien joukko on siis laaja ja kirjava. Luontojärjestöt suhtautuvat suojeluun yleisesti aggressiivisemmin kuin tavalliset kansalaiset. Puolustajien joukko ei ole siis kovinkaan yhtenäinen vaan motiivit suojelulle ovat hyvinkin erilaisia. Linikkalan kyläläisillä on suuri halu suojella Konikallion alue mutta se ei tarkoita sitä, että tämän kylän asukkaat, joista suuri osa on metsänomistajia ja maanviljelijöitä, vastustaisivat kaikkia metsänhakkuita maassamme. Aktiiviset luonnonsuojelijat, luontoaktivistit, argumentoivat huomattavasti filosofisempaan sävyyn Konikallion tilanteesta ja pyrkivät vetoamaan yleisönsä tunteisiin pelottelulla, esimerkiksi ”kuinka monta oravaa pitää kuolla ennen kuin suojelutarve tunnustetaan”.

Retoriikan keinoin Konikallion puolustajat haluavat ohjata ihmisiä heidän mielestään järkeviin kannanottoihin ja arviointeihin ympäristöpolitiikassa. Loppupeleissä yleisö kuitenkin toimii puhujien väitteiden tuomarina, joka ratkaisee vastakkaisten väittämien väliltä paremman ja vakuuttavamman.

Tiede on Konikallion puolustajien tehokeino ja valtaresurssi, jonka avulla he pyrkivät osoittamaan, että suojelua vastustavien kanta on väärä. Vakuuttamiseen ei riitä pelkästään argumenttien kritisointi, vaan he ovat pyrkineet osoittamaan että heidän kantansa ei edusta utopiaa ja järjettömyyttä sillä heillä on perusteltua aihetta epäillä vallitsevaa mielipidettä luonnonsuojelun merkityksestä Suomessa. Suomen Luonnonsuojeluliitto on pyrkinyt aktiivisesti korostamaan sitä, että liito-oravan uhanalaisuutta arvioitaessa tärkein tieto on kannan kehitys, ei sen nykyinen koko.

”Seurantaruuuihin perustuvan tutkimuksen mukaan liito-oravat ovat vähentyneet lähes kaikilla alueilla, ja siksi nyt olisi tärkeintä vaikuttaa liito-oravan vähenemisen syihin.”¹⁴⁹

Vakuuttelu on useasti käytössä puolustajien puheenvuoroissa. Tutkimuksiin ja globaaleihin esimerkkeihin vedoten Konikallion suojelijat ovat halunneet todistella oman kantansa järkevyyttä ja realistisuutta.¹⁵⁰ Puolustajat kyseenalaistavat vallitsevan ajatusmallin, jonka mukaan Suomessa tulisi olla

¹⁴⁹ Forssan Lehti. 28.10.2003.

¹⁵⁰ esim. Brasilian sademetsät, liito-oravakannan lähes täydellinen puuttuminen muista EU-maista.

mahdollisimman paljon metsämaata metsäteollisuuden käytössä eikä toisin päin. Puolustajat perustelevat väitettään tukeutumalla tieteelliseen tietoon ja eettisiin toimintatapoihin. Heidän mukaansa on olemassa ihmisiä, joita ei vain yksinkertaisesti kiinnosta luonnon monimuotoisuuden merkitys tai joidenkin lajien säilyminen.⁷³ Perelmanin mukaan tällaisen totuuden tai argumentin asema ei kuitenkaan ole staattinen, vaan joku kuulijakunnassa voi kiistää tämän argumentin(kiinnostuksen puute monimuotoisuuteen), ellei puhuja voi osoittaa, että kriitikko on erehtynyt.¹³⁴ Mielestäni asiantuntijamielipiteet ja totuudet voidaan siis aina kyseenalaistaa, sillä mitään universaalia totuutta ei voida koskaan saavuttaa. Jotkut argumentit vain saavat enemmän painoarvoa kuin toiset ja siihen voi vaikuttaa moni argumentista täysin riippumaton tekijä, kuten puhujan sosiaalinen status, koulutus jne.

Taloudellisuusargumentti on ollut Konikallion kiistassa hegemonisessa asemassa mutta ympäristöargumentit ovat vahvistuneet kiistan edetessä. Taloudellisuus ja kustannukset ovat vastustajien keskeisin kritiikki suojelun lisäämisen vastustamiseksi.

”Täydellisen suojelun kustannukset olisivat mittavia ja ne tuntuisivat laajasti koko yhteiskunnassa. Suojelupinta-alan lisääminen voi olla myös ekologisesti ja taloudellisesti tehotonta.”¹⁵¹

Luonnon arvoilla on ollut Konikallion suojelijoille keskeinen merkitys. Luonnon arvot, liito-oravien suojelun tärkeys, Konikallion esteettiset arvot ja luonnonalueen sijainti keskellä asutusta ovat olleet Konikallion suojelijoiden arvoargumentteina. Nämä arvot eivät kuitenkaan ole yleispäteviä eivätkä kaikkien hyväksymiä. Arvot ovat yleispäteviä vain niin kauan kuin niitä ei pyritä määrittelemään. Heti kun arvoja pyritään määrittelemään, syntyy erimielisyyksiä ja vastakkainasetteluja. Tämä on Konikallion kiistan keskeinen ongelma. Luonnonsuojelijat pitävät Konikalliota tärkeänä metsänä, sillä se on alueen ainoa liito-oravien pesintäpaikka. Metsänomistajat ja metsäviranomaiset ovat puolestaan sitä mieltä, että liito-oravien suojelu ja hakkuut voidaan sovittaa yhteen.¹⁵²

¹⁵¹ Maaseudun Tulevaisuus. 20.2.2002.

¹⁵² Forssan Lehti. 12.5.2004.

Puolustajat ja vastustajat muodostavat yhteisissä tilaisuuksissa vahvasti kahtia jakautuneen kentän, joka tulee hyvin ilmi argumentoinnista:

”Eivätkö liito-oravat voisi käyttää kulkuyhteyksiä vähän niin kuin kaupunkilaiset suojateitä?”

”Kyllä tässä nyt pyritään ammattimaisesti hävittämään liito-oravat”

”Aina, kun metsässä tehdään jotakin, te löydätte liito-oravia.”

”Sinä se vain hakkaat koko ajan metsää, etkä turvaa liito-oravaa”¹⁵²

Kiistan eri osapuolet määrittelevät samat asiat eri tavoin. Vastustajien mielestä liito-oravia on todellisuudessa tarpeeksi ja metsiäkin on suojeltu riittävästi niiden merkitykseen nähden. Puolustajien mielipiteet ovatkin sitten täysin vastakkaisia. He arvottavat liito-oravien ja vanhojen metsien suojelun hyvin korkealle ja pitävät näitä asioita tärkeinä ja merkityksellisinä itsessään.

Puolustajat pyrkivät argumentoinnin keinoin tekemään Konikallion kiistasta ennakkotapausta, täysin uudenlaista ongelma-aluetta Suomalaisessa ympäristöpolitiikassa. Uuden ulottuvuuden ympäristöpolitiikkaan tuo ympäristöviranomaisten vastustus ja se, että liito-oravien suojeluarvosta ei ole kukaan yksittäinen kansalainen ennen Konikalliota ryhtynyt niin mittaviin vastustustoimenpiteisiin. Konikalliosta tuli 1990-luvun lopulla tärkeä ennakkotapaus kun kiista lopulta vietiin Korkeimpaan Hallinto-oikeuteen.¹⁵³ Lehdissä on koko kiistan jatkumisen ajan kirjoitettu siihen sävyyn, että Konikallio on ollut ponnahduslauta uudelle keskustelulle Suomalaisen ympäristöpolitiikan ongelmista. Esimerkiksi tämän tyylinen argumentointi on ollut lehdissä yleistä:

”Konikalliojupakka on antanut uutta potkua liito-oravien suojeluun. ... Rahahanat (ympäristöministeriön) aukesivat alun perin juuri Konikalliojupakan innoittamana. Konikallion liito-oravat ovat siis olemassaolollaan voineet auttaa muita kaltaisiaan, mutta niiden oma kohtalo on vaakalaudalla.”¹⁵³

¹⁵³ Forssan Lehti. 2.7.2000.

Edellisen viittauksen argumentit ovat todellisuuden rakennetta luovia ja vallitsevia käsityksiä rikkovaa argumentointia. Argumenteilla pyritään tekemään Konikalliosta malli tai eräänlainen symboli, joka kuvastaa Suomen ympäristöongelmia. Liito-oravan kannan uhanalaisuudesta käyty julkinen väittely Konikallion kiistassa on yksi esimerkki todellisuuden rakennetta luovasta argumentaatiosta. Puolustajat ovat sitä mieltä, että ympäristöviranomaiset eivät tiedä tarpeeksi liito-oravien kannanmuodostuksesta, eivätkä yleisestikään metapopulaatio-teorioista voidakseen tehdä todellisuuden rakenteeseen nojaavia päätöksiä.

Ennen Konikallion kiistaa ei liito-oravien asemasta Suomessa oltu juurikaan julkisesti keskusteltu, joten Konikallio on tuonut ympäristökeskusteluun uuden tason, jolla ympäristöpolitiikkaa joudutaan uudestaan määrittelemään.

Risto Willamon mielestä nykyihmisen maailmankuva on pirstaleinen ja koulutus on viety hyvin pitkälle erikoistuneiden spesifien ammattien opiskelun suuntaan. Tämä on hänen mielestään yksi syy nykyisenlaiseen ympäristökriisiin.¹⁵⁴ Mielestäni Willamon argumentti näkyy Konikallion kiistassa hyvin selkeästi. Luonnonsuojelijat ja poliitikot sekä virkamiehet puhuvat keskenään täysin eri kieltä, jonka vuoksi toimijoiden väliset näkemyserot ovat suuria.

Totuudet voidaan kuitenkin aina kyseenalaistaa, joten myös totuuden sisältö on riippuvainen sen tulkintaa sekä erityisesti sen kuvaamisessa käytettyjen termien sisältöä ja merkitystä koskevassa keskustelussa tehtävistä tulkinnoista. Puolustajat käyttävät puheessaan paljon tieteellisiä ja biologisia termejä, eli ympäristösanastoa kuten esimerkiksi termit biodiversiteetti, biosentrismi, ekologia ja metapopulaatioteoriat. He tahtovat luoda itsestään kuvan joukkona asiantuntijoita joilla on tarjottavana ”oikeaa” totuutta virkamiesten ja metsäteollisuuden edustajien epätieteellisiä argumentteja korvaamaan.

¹⁵⁴ Willamo, 1993. 97-98.

Konikallion suojelua kannattavat toimijat eivät ole tuoneet esille merkittäviä taloudellisia arvoja Konikallion suojelun perusteena vaan he ovat tahtoneet korostaa ihmisten eettis-moraalisia velvoitteita suojella muita lajeja ja luontoa. Puolustajien ongelmana on kuitenkin ollut koko kiistan ajan se, että tunnepohjaisia, avoimen arvosidonnaisia argumentteja ei yleisesti pidetä pätevinä yhteiskunnan suunnittelun perusteina.¹⁵⁵ Mutta suojelutoimia kannattavien esittämät argumentit ja faktat ovat vain osa totuudesta.

On mahdotonta yksimielisesti päättää milloin on kaikkien kannalta hyödyllisempää suojella jokin luonnonalue piittaamatta maanomistajan oikeuksista omaan maahansa ja mahdollisuuksista tehdä taloudellista voittoa omalla omaisuudellaan. Vastakkainasettelu ihmisen oman hyvinvoinnin ja ympäristön hyvinvoinnin välillä on moniselitteinen ja aina jonkin verran epätasapainossa. Voimme olettaa, että kaikki ihmiset Suomessa kannattaisivat luonnonsuojelua ja eläintensuojelua jossakin määrin ja pitäisivät näitä arvoja hyvinä niin kauan kuin ihmisten ei tarvitsisi itse luopua omasta hyvinvoinnistaan ja omasta tilastaan suojellakseen muita lajeja tai luontoa. On vaikea sanoa, onko Konikallion suojelua kannattavat henkilöt oikeassa vai onko luonnonalue sittenkin vain pieni, köyhä luontoarvoiltaan ja täysin merkityksetön koko laajaa Suomea tarkasteltaessa. Ympäristöpolitiikassa on aina kysymys ihmisten arvoista ja erilaisista määritelmistä niille. Kaikki ovat omasta mielestään totuuden asialla ja voittaja on se, kenen argumentointi on vakuuttavinta.

7.3. Vastustajien argumentit

Konikallion kiistan vastustajista näkyvimvät toimijat ovat Ympäristöministeriön ympäristöneuvos Pertti Rassi, Hämeen ympäristökeskus, Forssan kaupunki, Lemminkäinen Oy¹⁵⁶ sekä Konikallion alueen maanomistajat. Vastustajat koostuvat siis lähinnä virkamiehistä ja muista viranomaisista ja heillä on ollut täten paljon erilaisia valtaresursseja käytössään kamppailussa Konikallion suojelua vastaan. Viranomaiset nauttivat auktoriteettiasemaa, jonka avulla he ovat saaneet paljon

¹⁵⁵ Katso aiheesta lisää Willamo, 1993. 97-113.

¹⁵⁶ maa-aineksen ottamista koskevassa kiistassa

uskottavuutta ja painoarvoa omille argumenteilleen. Virkamiesten on myös ollut helpompaa saada äänensä kuuluviin medioissa ja heillä on eri viranomaiskanaviin omat verkostonsa. Konikallion kiistaan ovat ottaneet kantaa myös monet tunnetuista poliitikoistamme ja entinen pääministerimme Paavo Lipponen.

Vastustajien keskeisin argumentti on, että liito-orava ei ole todellisuudessa niin uhanalainen ja merkittävä laji kuin luonnonsuojelijat ja tutkijat väittävät eikä Konikallion metsäalueella ei ole mitään merkittäviä luontoarvoja jotka kertoisivat siitä, että se olisi harvinaista vanhan metsän aluetta. Hämeen-Uudenmaan metsäkeskuksen edustaja Erkki Kesämaa argumentoi Konikalliosta seuraavasti:

”Liito-oravien avulla yritetään saada alue hakkuukieltoon ja estää alueella olevan Konikallion louhiminen ja murskaaminen maanrakennusaineksi. ... Mitään laillista estettä metsätöiden aloittamiselle ei mielestäni ole.”¹⁵⁷

Sana ”yrittää” on hyvä esimerkki tavasta, jonka avulla vastustajat pyrkivät kyseenalaistamaan puolustajien motiiveja Konikallion liito-oravien suojeluun. Vastustajat haluavat antaa itsestään sellaisen kuvan, jonka mukaan he olisivat järkeviä ja lain mukaisesti toimivia henkilöitä ja puolustajat puolestaan yrittävät keinoja kaihtamatta estää heitä tekemästä työtään, ilman että puolustajilla olisi minkäänlaisia todellisia syitä tai todisteita omien vaatimustensa perustaksi.

Yksi Konikallion suojelua vastustavista toimijoista on Ympäristöministeriön neuvotteleva virkamies, ympäristöneuvos Pertti Rassi. Hänen oma henkilökohtainen käsityksensä on, että liito-orava olisi poistettava EU:n luontodirektiivin uhanalaisten eläinten listalta.¹⁵⁸ Pertti Rassi on argumentoinut koko Konikallion kiistan ajan tämän metsän suojelua vastaan. Hänen mukaansa liito-oravan tiukka suojelu on virhe ja hän sanoo myös kuulleensa, että Suomi olisi esittänyt vahingossa liito-oravaa suojeltujen lajien listalle. Rassin mukaan lajin tiukka suojelu on ”aika lähellä virhettä” ja luontodirektiivin ahdas tulkitseminen johtaisi hänen

¹⁵⁷ Aamulehti. 11.2.1998.

¹⁵⁸ Iltalehti. 25.10.2003.

mukaansa siihen, että yhtään metsän hakkuulupaa ei voitaisi antaa ilman kalliita ennakkotutkimuksia. Hänen mukaansa liito-orava ei edes todellisuudessa ole uhanalainen laji. EU:n komissio on moittinut Suomea turhaan liito-oravien suojeluasiassa, sillä hänen mukaansa komissio on tehnyt liito-oravasta liian vaateliaan lajin. Hänen mielestään on niukkojen suojelurahojen väärinkäyttöä panostaa enemmän liito-oravien suojeluun.¹⁵⁹

Rassi pyrkii omalla argumentoinnillaan kyseenalaistamaan liito-oravista julkisuuteen annettua kuvaa, jonka mukaan laji olisi suoranaisesti häviämässä maastamme ellei jotain tehdä nopeasti. Rassi pyrkii vahvistamaan yleisiä ennakkoluuloja ympäristönsuojelun tarpeellisuudesta. Rassin argumentointia voisi Plumwoodin¹⁶⁰ mukaan tulkita sovinniseksi ympäristöpolitiikaksi erotuksena feminiinisestä ympäristöfilosofiasta, joka korostaa immateriaalisten arvojen tärkeyttä. Tarkoituksena on passivoida ihmisiä ja saada yleisö ymmärtämään, että hyväksymällä kaikki luonnonsuojelijoiden vaatimukset Suomi joutuisi vakavaan taloudelliseen ahdinkoon. Rassi käyttää hyväkseen *polity* -retoriikkaa pyrkiessään vahvistamaan perinteisten toimintatapojen ja toimijoiden asiantuntijuutta ja riittävyttä. *Polity* -retoriikka tutkii juuri valtarakennelmien pysyviä osia ja ympäristöministeriö on yksi keskeinen osa suomalaista valtarakennelmaa. Esimerkki vakiintuneesta ympäristödiskurssista on Rassin kommentti, jossa hän sanoo, että jos liito-oravia ryhdytään suojelemaan niin tiukasti kuin EU:n luonnonsuojeludirektiivi vaatii, ei voitaisi yhtään metsää hakata ilman kalliita luontoarvotutkimuksia.¹⁵⁹

Taloudelliset kustannukset toimivat vastustajien argumentoinnin vahvimpana yleisön tunteisiin vetoavana tekijänä. Vastustajat haluavat vaikuttaa yleisöön, suomalaisiin, psykologisesti, sillä heillä ei ole tieteellisesti todistettavaa aineistoa, joka tukisi heidän argumenttejaan. Rassin näkökulma liito-oravien suojeluun on tieteellistä näyttöä laajempi. Hän haluaa korostaa tiukan suojelun kansantaloudellisia vaikutuksia ja yhteiskunnassamme vallalla olevia asenteita rahaa vievään suojeluun:

¹⁵⁹Suomen Kuvalehti, 24.1.03.

¹⁶⁰Plumwood. 1993.

”Näillä direktiivilajeilla (esim .liito-orava) on erittäin kova status, ja siinä suhteessa voisi väittää, että liito-orava on joutunut väärään porukkaan.”¹⁶¹

Rassi luo argumentoinnillaan negatiivisia tulevaisuusskenaarioita puolustajien vaatimuksista. Perelmanin mukaan retoriikka, joka pyrkii vain hankkimaan yleisön hyväksynnän kielellisin keinoin sanamaalailuilla ja mielistelyllä, sivuuttaen totuuden, edustaa ilmeisyyden tekniikkaa.¹⁶² Toisaalta, Rassi kuitenkin on julkisuudessa sanonut, että liito-orava kuuluu silmälläpidettäviin lajeihin, joka tarkoittaa sellaisia lajeja, joiden kanta on taantunut suuresti, mutta jotka eivät vielä ole vaarantuneita lajeja. Tämä argumentti antaa ristiriitaisen kuvan Rassin asenteesta liito-oravien suojelutoimenpiteisiin. Minulle herää kysymys, pitääkö jonkin lajin vaarantua ennen kuin sitä voidaan alkaa suojelemaan kunnolla vai mitä tarkoittaa käytännössä silmälläpidettävä laji. Mutta, kuten Rassi on itsekin sanonut julkisuudessa, Konikallion kiistassa on kyse vahvasta erimielisyydestä direktiivin tulkinnassa.¹⁶¹

Pertti Rassi kävi Vihreän Liiton internet-sivuilla olevalla Ylevi-postituslistalla 13.3.1998 julkisen keskustelun Konikallion kiistasta Luonto-Liiton edustajan Tuomas Rantasen kanssa. Kyseisessä keskustelussa Rassi kuvaili Konikallion aluetta ”geologisilta arvoiltaan todella vaatimattomaksi paikalliseksi kalliionnyppyläksi”. Hän on vierailut Konikallion alueella ja tehnyt omat arvionsa alueen luontoarvoista ja hänen mielestään alue ei ole vanhaa metsää eikä vain muutamaa liito-oravaa varten pitäisi ryhtyä massiivisiin suojelutoimiin. Hän viittaa myös maanomistajien oikeuksiin ja valtaviin taloudellisiin kustannuksiin, jotka suojelutoimet Suomen valtiolle ja maanomistajille aiheuttaisivat. Rassi oli nettikeskustelussaan Tuomas Rantasen kanssa hyvin varma siitä, että mihinkään suojelutoimiin Konikallion alueella ei tulla koskaan ryhtymään, sillä hän oli vakuuttunut siitä, että heidän tulkintansa luonnonsuojelulain 49. pykälästä oli oikea. Hän oli myös valmis lyömään ”isonkin vedon lopullisten ratkaisujen tuloksesta”. Rassi myös kyseisessä keskustelussa viittasi sellaiseen suuntaan, että

¹⁶¹ Ilta-Sanomat. 20.3.1998.

¹⁶² Perelman. 1996. 17-21.

paikalliset asukkaat olisivat tehneet valituksia ja rikosilmoituksia viranomaisille haittaamistarkoituksessa ja kiusallaan.¹⁶³

Tämän tyyppinen argumentointi on hyvin tehokasta pyrittäessä kumoamaan vastapuolen väitteitä. Rassin argumenteista tulee esille sellainen mielikuva, että kaikkia luonnonsuojelutoimia tulisi aina arvioida kaikista eri näkökulmista, niin taloudellisesta, poliittisesta kuin maanomistajan näkökulmasta. Liito-oravien suojelusta ei hänen mukaansa voida tehdä päätöksiä vain tieteellisin perusteluin sillä laajat suojelutoimet aiheuttavat kustannuksia ja seurauksia monelle eri yhteiskunnan osa-alueelle. Rassi kyseenalaistaa postituslistalla käymässään keskustelussa puolustajien väitteet Konikallion pienen luonnonalueen ehdottomasta suojelutarpeesta väittämällä, että hänen mukaansa alueella ei erityistä suojeluarvoa ole.

7.3.1. Tutkijat kiistelevät keskenään

Vastakkain ovat myös eri tutkijoiden ammattinäkökulmat siitä, kuinka uhanalainen liito-orava on. Toistaiseksi ei yksikään tutkija tai tutkimusryhmä ole voinut todistaa kiistattomasti, kuinka paljon liito-orava kanta on todella taantunut, ja mitkä ovat syyt siihen. Eri alojen tutkijat väittelevät aiheesta mutta kenenkään väitteitä ei voi täysin uskoa, sillä Konikallion kiistassa on käynyt ilmi, että tutkijatkin ovat sortuneet puolueellisuuteen puhuessaan liito-oravaan liittyvistä asioista julkisuudessa. Jotkut tutkijat väittävät, että liito-oravan uutena uhkana Etelä-Suomessa ovat runsastuneet metsänhakuut.¹⁶⁴ Toiset tutkijat puolestaan väittävät, että liito-oravat elävät myös nuorissa talousmetsissä ja jopa ihmisten pihapuissa.¹⁵³

Entinen pääministeri Paavo Lipponen on ilmaissut oman huolestuneisuutensa Liito-oravien uhanalaisuudesta käydyssä keskustelussa. Lipposen mielestä Liito-oravien uhanalaisuutta ollaan Suomessa liioiteltu turhaan. Lipposen mielestä Euroopan unionilla ei ole mitään oikeutta muodostaa Suomesta omaa ”luontoreservaattiaan” kun Venäjän puolella

¹⁶³ Vihreäliitto, Ylevi-postituslista, 1998.

¹⁶⁴ Forssan Lehti, 17.4.1999.

Suomen rajan läheisyydessä elää liito-oravia miljoonittain. Lipponen mielestä on ”mieltäkäöntävää” tarkastella liito-oravien suojelua sillä tavoin, että Suomi yksin joutuisi kärsimään tiukoista suojelutoimista aiheutuvat vahingot. Lipposen mielestä Euroopan unioni on tiukan suojelun osalta täysin väärässä ja hänen mielestään direktiivien laadinnassa ei saisi tuijottaa vain yhteen näkökohtaan. Entinen Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskela on ollut samoilla linjoilla entisen pääministerimme kanssa. Koskela on argumentoinut, että liito-orava tulisi ehdottomasti poistaa EU:n direktiivin uhanalaisten lajien liitteestä. Koskinen perusteli väitettään korostamalla Venäjällä olevia miljoonia liito-oravia. Koskien halusi myös korostaa kantaansa ottamalla esimerkikseen metsänhakkuiden ja rakennushankkeiden kärsimät vahingot kun hakkuu- ja rakennusalueilta on löydetty merkkejä liito-oravista.¹⁶⁵

Entinen liikenneministeri Kimmo Sasi on myös argumentoinut sen ehdotuksen puolesta, jonka mukaan liito-oravat tulisi poistaa EU:n uhanalaisten lajien listalta. Hänen mukaansa laji ei ole Suomessa harvinainen ja nykyisenkaltainen suojelu on nostanut erilaisten rakennushankkeiden kustannuksia huomattavasti. Sasin mukaan myös ympäristösyillä tehtyjen valitusten määrää tulisi rajoittaa, sillä valitukset voivat lykätä rakennushankkeita vuosia.¹⁶⁶

Ympäristöviranomaisten mielestä ei olisi järkevää suojella luontoarvoiltaan merkityksetöntä pientä maa-aluetta, jolla ei pesi kuin muutama oravayksilö. Pertti Rassin mukaan Konikallion muutama oravayksilö ei ole sen arvokkaampi kuin maamme 20 000- 30 000 muuta liito-oravaa.¹⁵⁹ Rassi ilmoittaa julkisesti hyvin vahvoja näkökulmia liito-oravakiistaan ja samalla myös tuo esille hyvin selkeitä mielipiteitä siitä, miten liito-oravista käytävä kiista tulisi ratkaista.

Entinen talousministeri Sauli Niinistö on myös kritisoinut Konikallion tapausta julkisuudessa. Hänen mielestään ”Konikallion esimerkki on uhkaava”. Niinistön mielestä on omituista, että jotkut ympäristöaktivistit

¹⁶⁵ Forssan Lehti. 22.11.2002.

¹⁶⁶ Helsingin Sanomat. 17.12.2002.

päätivät omavaltaisesti, että liito-oraville suunnitellut suoja-alueet eivät olleet riittäviä, vaikka ympäristöviranomaiset olivat antaneet hakkuusuostumuksen tarkastettuaan Konikallion luonnonarvot. Niinistön mielestä viranomaisten tekemissä päätöksissä tulisi pysyä vastustuksesta huolimatta.¹⁶⁷ Tämä argumentti on mielestäni mielenkiintoinen, sillä tämän voisi hyvin tulkita niin, että ympäristöviranomaisten päätökset pitäisi olla pysyviä ja lopullisia eikä kansalaisjärjestöille ja yksittäisille kansalaisille tulisi antaa mahdollisuutta kyseenalaistaa tai kritisoida viranomaispäätöksiä.

7.3.2. Vastustajat puhuvat metsäteollisuuden puolesta

Vastustajat ovat käyneet omaa liito-orava-kysymyksen määrittelykamppailuaan runsaasti sanomalehtien palstoilla. Suojelutoimia Konikalliolla vastustavien mielestä runsas puunkäyttö Suomessa on välttämätöntä ja ympäristöaktivistien ”tihutyöt” olisi saatava kuriin. Jyrki Tervo kritisoi Konikalliolla olleita ympäristöaktivisteja ja hänen mielestään oli järkevää, että Konikallion maanomistaja aloitti metsänhakkuut talvella 1998 keskellä yötä, jotta ”mielenosoittajien kettinkinäytelmiltä” oltaisiin välttytty. Tervon mukaan ympäristöaktivistit ovat omissa argumenteissaan hyvin kohtuuttomia ja epärealistisia. Hän kuvaa aktivistijoukkoa näin:

”pieneksi joukoksi ihmisiä, joiden mielestä maanomistaja ei saa kajota mihinkään, minkä liepeillä jonkin harvinaisen eläimen uskotellaan elävän”.

Tervo halusi tuoda esille liiallisia suojelutoimia vastustavien ihmisten näkökulman metsiin:

*”runsas puunkäyttö on metsien Suomessa maanomistajan etu ja myös yleinen etu, sillä puu työllistää tuhansia ihmisiä maassamme”.*¹⁶⁸

Vastustajille alueen suojeluun suostuminen olisi imagon kannalta haitallista. Myös Konikallion merkitys ennakkotapauksena Suomessa on toiminut motiivina vastustaa alueen suojelua. Konikalliolla on muokattu suomalaista ympäristöpolitiikkaa ja tämä tapaus on herättänyt kiivasta keskustelua

¹⁶⁷ Forssan Lehti. 1.4. 1998.

¹⁶⁸ Ilta-Sanomat. 21.3.1998

vanhan metsän arvoista ja liito-oravien uhanalaisuudesta. Esimerkki vastustajien tavasta kirjoittaa liito-oravakiistasta on myös tällainen:

”On luultavaa, ettei EY-tuomioistuimien kyselyistä huolimatta laita tikkua ristiin tämän Konikallion oravajutun vuoksi. Heillä kun on paljon muuta ja tärkeämpää tekemistä kuin moisten karvakorvien isompi häly ja hoito.”¹⁶⁹

Kaikki vastustajat eivät kuitenkaan ole valmiita argumentoimaan Konikalliosta liian kriittiseen äänensävyyn. Metsäeläintieteen dosentti Kari Löyttyniemi Helsingin Yliopistosta ratkaisisi liito-orava ongelman näin:

*”Koska liito-orava myös halukkaasti asettuu sille varta vasten asetettuihin pönttöihin, olisi niitä lisättävä talousmetsissä korvaamaan luonnonkoloja. (Tämä suojaisi liito-oravaa paremmin petojen kynsistä ja auttaisi kantaa elpymään) ... Mitään erityistä liito-oravan suojelualueita tai metsien käyttörajoituksia ei täten tarvita lajin luonnollisen säilymisen ja lisääntymisen turvaamiseksi”.*¹⁷⁰

Julkisuudessa Löyttyniemen teoria teulattiin puolustajien toimesta. Puolustajat käyttivät tehokkaaksi havaitsemaansa tekniikkaa näyttäytyä asiantuntijana julkisuudessa ja perustaa väitteensä tieteelliseen aineistoon.

”Pöllöjen ravintotutkimusten perusteella voidaan todeta, että liito-orava sattuu pöllön ruokalistalle aivan sattumanvaraisesti. ... On päivänselvää, etteivät petoeläimet yksin kykene aiheuttamaan liito-oravan taantumista Suomessa, vaan petoeläinkysymys on toisarvoinen seikka arvioitaessa liito-oravan tilaan vaikuttaneita tekijöitä maassamme.”¹⁷¹

Vastustajat ovat verranneet keskenään taloudellisia kustannuksia ja niiden merkitystä suhteessa pienen metsäalueen suojeluun ja maanomistajan oikeuksien sivuuttamiseen. He ovat halunneet tuoda esille kysymyksen siitä, missä kulkee raja luonnonsuojelun ja omistusoikeuksien välillä. Useiden vastustajien mielestä luonnonsuojelijat ovat liioitelleet oravan uhanalaisuutta ja vanhojen metsien määrän vähäisyyttä Suomessa. Vastustajien mielestä luonnonsuojelijat elävät omassa ulkopuolisessa maailmassaan, eivätkä kykene tunnistamaan yhteiskunnan realiteetteja ja markkinatalouden peruseriaatteita. Useat talouselämän ja metsäteollisuuden edustajat tahtovat korostaa myös sitä, että Suomi on

¹⁶⁹ Ilta-Sanomat. 7.4.1998.

¹⁷⁰ Helsingin Sanomat. 10.4.1998.

¹⁷¹ Helsingin Sanomat. 20.4.1998.

vahvasti metsätalouteen sitoutunut maa ja ”Suomi elää metsästä”-argumenttien avulla pyritään esittämään Suomen ja metsäteollisuuden suhde ikuisena kohtalonkysymyksenä.¹⁷²

7.4. Miksi suojelua vastustetaan?

Vastustajien yksi suurimmista ongelmista on ollut se, että heidän toimintansa Konikalliolla on vain vahvistanut Konikallion puolustajien kannatusta ja toimintaa. Paradoksaalisesti heidän pyrkimyksensä toimia luonnonsuojelijoiden kannan vastaisesti on vain vahvistanut luonnonsuojelijoiden toimintaa tukevia väitteitä ja antanut heille enemmän uskottavuutta.¹⁷³ Esimerkkinä tästä ovat vuoden 1998 tapahtumat Konikalliolla, kun joukko luonnonsuojelijoita marssi metsään protestoimaan metsän hakkuiden keskeyttämiseksi alueella. Suojelutoimia vastustavilla toimijoilla on kuitenkin myös vahva kannatus omille argumenteilleen. Varsinkin virkamiesten ja tunnettujen poliitikkojen vahva mukana olo Konikallion suojelun vastustamisessa on antanut vastustajille uutta puhtia ja julkisuutta. Vastustajien joukko ei kuitenkaan ole yhtenäinen, vaan hyvin laaja ja kirjava. Uuden ja mielenkiintoisen vastustajien joukosta tekee sen, että tähän joukkoon kuuluvat ympäristöviranomaiset. Tämä on mielenkiintoinen seikka ja se on osaltaan myös tuonut Konikallion kiistaa julkisuuteen.

Ympäristöministeriö, Maa- ja metsätalousministeriö ja Hämeen ympäristökeskus ovat tuoneet Konikallion suojelua vastustaville henkilöille paljon vaikutuskanavia ja verkostoja. Virkamiehet nauttivat auktoriteettiasemasta Konikallion kiistassa, sillä heidän tehtäviinsä kuuluu ympäristölupien myöntäminen ja suojeluasioissa päätöksien tekeminen. Virkamiesten on myöskin ollut helppoa saada oma ääni kuuluviin eri medioissa, kuten sanomalehdissä ja televisiossa sillä heillä on taustavoimanaan vahva instituutio ja Suomen lainsäädäntö. Konikallion suojelutoimia vastustavilla henkilöillä on vahva karisma suhteessa heidän yleisöön, sillä ihmiset yhdistävät virkamiesasemassa oleviin henkilöihin

¹⁷² Donner-Amnell, 1995. 203.

¹⁷³ Jokinen. 2001. 168-182.

tiettyjä ennakko-oletuksia. Virkamiestä pidetään sivistyneenä, demokraattisena ja lain kirjainta tiukasti noudattavana henkilönä, joka ei ota kiistatilanteissa puolueellista asemaa. Tällainen auktoriteetin mukanaan tuoma karisma on vahva valtaresurssi puhujalle. Konikallio on saanut suurta julkisuutta juuri siksi, että niin lukuisa joukko virkamiehiä ja poliittisia päättäjiä on mukana kiistassa liito-oravien suojelusta ja vanhojen metsien säilyttämisestä.¹⁷⁴

Konikallion suojelua vastustavien toimijoiden keskeisin argumentti on ollut, että liito-oravat eivät todellisuudessa olekaan niin uhanalaisia kuin on väitetty ja että vanhojen metsien suojeltu pinta-ala on Suomessa täysin riittävä. Vastustajat ovat halunneet kiistää suojelua kannattavien keskeiset argumentit Konikallion suojelulle ja he ovat pyrkineet sen tekemään vähättelemällä tieteellisen tiedon merkitystä määrittelykamppailussa luonnonalueen merkityksistä.

*”Se (Konikallio) ei ole vanhojen metsien suojelun periaatteiden mukainen alue. Siellä on vain pieniä tilkkuja metsää isojen peltojen keskellä. Lisäksi siitä kulkee maantie läpi.”*¹⁴⁵

Liito-oravien elinpiirejä tutkinut dosentti Ilpo K. Hanski sanoo myös, että:

*”Kukaan ei tiedä, kuinka paljon liito-oravia on Suomessa. Määrä on jatkuva kiistakysymys. ... Edes luotettavaa arviota ei ole.”*¹²⁹

Vastustajat ovat pyrkineet muodostamaan argumentaation keinoin jyrkän vastakkainasettelun taloudellisten argumenttien ja ympäristöargumenttien välille. Puhujat ovat pyrkineet yhdistämään yleisönsä itseensä korostamalla taloudellisten menetysten suuruutta luonnonsuojelutoimissa.

*”Liito-oravia pesii Suomessa huikea määrä. Miten käy, jos niiden kaikkien elinpiirit pitäisi suojella nykyistä käytäntöä paljon laajemmin? ... Entä mistä löytyisivät varat maanomistajille maksettaviin korvauksiin?”*¹⁷⁵

Suojelutoimia vastustaville Konikallion kiista on ollut myös poliittinen määrittelykamppailu metsätalouden ja ympäristöpolitiikan välillä ja vastustajien mielestä metsätalouden asemaa Suomessa ei tulisi pyrkiä

¹⁷⁴ Katso lisää kpl. 5.3. , Perelmanin retoriikka.

¹⁷⁵ Forssan Lehti, 7.9.2001.

tukahduttamaan liian kireällä ympäristöpolitiikalla. Hallitusneuvos Kaisa Leena Välipirtti tulkitsee liito-orava-kiistat näin:

*”eläimet sinänsä eivät ole syyllisiä luontokahakoihin. Niitä vain käytetään ihmisten kiistojen välikappaleina.”*¹⁷⁶

Välipirtin argumentointi kyseenalaistaa luonnonsuojelijoiden motiivit liito-oravan suojelemiseksi ja antaa yleisölleen sellaisen mielikuvan, jonka mukaan todellisuudessa kiistellään aivan muista asioista kuin liito-oravasta. Välipirtti sanoo, että

*”...syytä valituksille on monia. On omia etuja, naapurin vahinkoa ja on tietysti myös luonnonsuojelua.”*¹⁷⁶

Vastustajien mielestä EU:n vaatimukset liito-oravien elinpaikkojen tiukalle suojelulle ovat ”järjettömiä” ja ”epätaloudellisia”.¹⁷⁷ Tämän tyyliiset kriittiset argumentit EU:n ympäristölainsäädäntöä kohtaan toimivat yhdistävänä linkkinä Konikallion suojelua vastustavien toimijoiden ja heidän yleisönsä välillä. Heillä on eräänlainen ”esisopimus” siitä, että Euroopan unionin ympäristölainsäädäntö on mahdotonta toteuttaa käytännössä, joten virkamiesten ei tarvitse sitä noudattaa.¹⁷⁸ Suojelutoimia vastustavat tuovat argumenteissaan esille monia ”tosiasioita”, joiden perusteella EU:n vaatimukset sovittaa Suomen luonnonsuojelulain 49§ unionin ympäristölainsäädäntöön ovat järjen vastaisia ja epärealistisia. Keskeisin tosiasia on se, kuinka paljon metsien suojeleminen maksaa yhteiskunnalle ja kuka korvaa tappiot metsänomistajalle. Keskeisellä sijalla on myös ollut liito-oravan uhanalaisuuden kyseenalaistaminen.¹⁷⁹

Kun luonnon hyötykäyttö ja aineettomien arvojen hyödyntämiseen perustuva luonnon arvostaminen laitetaan vastakkain, tehdään niistä toisensa poissulkevia näkemyksiä. Vastustajat ovat nähneet usein Konikallion kiistan juuri tällaisena kokonaisuutena. Joidenkin vastustajien mielestä kiistassa on kyse valintatilanteesta, jossa ympäristöviranomaisten,

¹⁷⁶ Maaseudun Tulevaisuus. 22.10.2004.

¹⁷⁷ Turun Sanomat. 4.5.2002. Helsingin Sanomat. 17.12.2002. Maaseudun Tulevaisuus. 19.10.2001.

¹⁷⁸ Helsingin Sanomat. 30.8.2001.

¹⁷⁹ Talous-Sanomat. 26.3.2002.

KHO:den tuomarien ja median tulisi valita oma ”puolensa”, joko suojelua vastaan tai sen puolesta. Välimuotoihin eivät ole puolustajat ainakaan toistaiseksi olleet tyytyväisiä. Välimuotona on ehdotettu hakkuiden ulkopuolelle rajattavia alueita, joissa liito-oravien pesäpuut sijaitsevat. Puolustajat ovat tyrmänneet nämä ehdotukset ja sanoneet, että liito-oravan elinaluetta ei voida sektorisoida.¹⁸⁰

Ympäristöministeriön ympäristöneuvos Pertti Rassi on ollut koko Konikallion kiistan ajan yksi näkyvimmistä alueen suojelutoimien vastustajista, kuten jo edellä mainitsin. Rassi käyttää policy- retoriikkaa omassa argumentoinnissaan. Policy-retoriikkaa käytetään tilanteissa, joissa yleisön pitäisi valita useasta vaihtoehdosta paras/oikea vaihtoehto.¹⁸¹ Hän pyrkii luomaan yhden yhtenäisen linjan ”yleisestä mielipiteestä” jota vastaan suojelua kannattavat toimijat haluaisivat toimia. Hänkin korostaa vastakohta-avaruuden olemassaoloa ympäristöpoliittisissa kiistoissa. ”Yleisenä mielipiteenä” hän pitää sellaista asennoitumista luonnonsuojeluun, jonka mukaan luonnonsuojelutoimet eivät saisi mennä talouden vaatimusten edelle.^{158, 159}

Taloudelliset arvot ovat Rassin ”yleisessä mielipiteessä”¹³⁴ tärkeämpiä kuin ympäristönsuojelun arvot. Rassi haluaa luoda Konikallion kiistasta sellaisen kuvan, että kiista ei todellisuudessa ole mitenkään merkittävä tekijä Suomalaisesta ympäristöpolitiikasta käytävässä määrittelykamppailussa. Puolustajat ovat vain kehittäneet median avulla siitä sellaisen.¹⁸² Suojelun vastustajat pyrkivät omalla argumentoinnillaan tuomaan esille ”yleistä mielipidettä”, jota vastaan ”järjettömillä” argumenteilla suojelua kannattavat toimijat pyrkivät toimimaan.

Instituutiot korostavat myös yhteiskunnan ja luonnon ongelmallista suhdetta. Suojelutoimia vastustavien toimijoiden argumenteista voi saada sellaisen mielikuvan, että jonkun yhteiskunnan alueen on pystyttävä toimimaan vähemmällä, että yhteiskunnan tärkeimmät alueet toimivat

¹⁸⁰ Forssan Lehti. 11.10.2002.

¹⁸¹ Katso lisää klp.5.1.

¹⁸² Maaseudun Tulevaisuus. 26.2.1998.

kunnolla. Tässä yhteydessä vähemmällä toimeen tulevat alueet ovat luonnonsuojelutoimet ja tärkeimmät alueet ovat talouden eri alueet.

*”Pelkän liito-oravan perusteella luonnonsuojelualuetta ei lähdetä perustamaan. Suomessa on 20 000-50 000 liito-oravaa. Niiden kaikkien reviirien suojelemiseen eivät rahat riittäisi.”*¹⁸³

Tällaisista argumenteista voidaan tulkita, että Ympäristöministeriön ja Maa- ja Metsätalousministeriön edustajat arvioivat luontoa voimakkaasti suhteessa taloudellisiin arvoihin. Tästä ongelmallista tekee se, että Kari Palosen mukaan kaikki puhe arvioinnista ja pätevyydestä on suhteellista. Aina joudutaan kysymään suhteessa mihin?¹⁸⁴ Kukaan yksittäinen toimija tai instituutio voi päättää kumpi on tärkeämpää, raha vai luonto. Tällainen vastakkainasettelu on kestämaton, sillä kukaan ei voi tehdä tällaisesta asiasta yksimielistä päätöstä.

Rakenteet, toimijuus ja politiikka nivoutuvat yhteen Konikallion kiistassa. Tämä tarkoittaa sitä, että Konikallion tulevaisuus päätetään monella eri tasolla ja eri instituutioissa työskentelevien virkamiesten yhteisvoimin. Ongelmana päätöksenteossa ovat eriävät mielipiteet alueen luonnonarvoista ja liito-oravien suojelun tarpeellisuudesta. Virkamiehet ovat virallisten lähteiden mukaan tehneet kaikki tarpeelliset toimet Konikallion luonnonarvoja määritellessään, mutta näistä toimista huolimatta he ovat saaneet osakseen vastarintaa ja negatiivista julkisuutta. Vastustajat haluavat argumenteillaan kyseenalaistaa Euroopan unionin ympäristölainsäädännön asianmukaisuutta ja tuoda esille toisenlaista tapaa suhtautua ympäristöongelmiin. Vastustajat pyrkivät psykologisesti vaikuttamaan yleisönsä käsityksiin ympäristön tilasta Suomesta ja herättämään epäilyksiä ympäristöpolitiikan merkityksestä yhteiskunnan hyvinvoinnille.

Sasin mielestä ympäristövalitusten määrää tulisi rajoittaa, sillä ne ovat alkaneet hidastaa teiden- ja talonrakennusprojekteja. Sasi tahtoo tuoda selkeästi esille näkökannan, jonka mukaan julkisen infrastruktuurin rakennus- ja kehittämissuunnitelmat tulevat aina ennen

¹⁸³ Forssan Lehti. 2.6.2001.

¹⁸⁴ Palonen. 1987. 73.

ympäristönsuojelutoimia.¹⁶⁶ Arvoilla on vastustajillekin keskeinen merkitys. Tiukkoja suojelutoimia vastustavat henkilöt vain kannattavat eri arvoja kuin puolustajat.

Vastustajien argumenteissa ovat keskeisellä sijalla yhteiskunta ja sen keskeiset instituutiot, sekä niiden toiminnan jatkuvuudesta huolehtiminen. Tiukentuneet vaatimukset vanhojen metsien suojelemiselle ovat ajaneet metsäteollisuuden ahtaalle Suomessa ja myös koko EU:n alueella. Tällaista kehitystä vastustavat henkilöt näkevät erityisen tärkeänä korostaa omissa puheenvuoroissaan niitä menetyksiä, joita tiukemmilla suojelutoimilla olisi Suomalaiseen yhteiskuntaan. He korostavat argumenteissaan taloudellisia menetyksiä, työpaikkojen häviämisiä ja maanomistajan oikeuksien mitätöintiä tällaisina menetyksinä, jos metsiä aletaan suojelemaan siinä määrin kuin Euroopan unionin ympäristölainsäädäntö vaatisi.¹⁸⁵

Argumentaatio liittyy tiukasti valikointiin ja juuri valikointia vastustajat omissa argumenteissaan käyttävät. He antavat paljon painoarvoa taloudellisille menetyksille ja korostavat liito-oravien mitättömyyttä uhanalaisena lajina. Vastustajat pyrkivät esittämään toisenlaisen totuuden Konikalliosta ja kyseenalaistavat puolustajien väitteet luonnon arvoista. Konikallion suojelua vastustavat henkilöt kokevat yhteiskunnan ja luonnon suhteen ongelmalliseksi.

”Arvostus (liito-oravan) on nykyään tällaista. Paikoin ympäristöasioiden osuus rahoituksesta(moottoriteiden rakentamisessa) on noussut jopa 20 prosenttiin.”¹⁸⁶

Tämän tyylinen argumentointi voisi olla luokiteltavissa kvasiloogiseksi argumentoinniksi. Argumentoinnin keinoja hyväksi käyttäen vastustajat ovat luoneet ristiriita-asetelman luonnonsuojelun ja yhteiskunnan taloudellisen hyvinvoinnin välille. Argumentista tulee esille puhujan tyytymättömyys siihen, että rahoitusta yhteiskunnallisesti merkittäviin hankkeisiin saadaan enemmän jos hankkeeseen liittyy

¹⁸⁵ Maaseudun Tulevaisuus. 19.11.2003.

¹⁸⁶ Helsingin Sanomat. 26.6.2002.

ympäristönsuojelullisia arvoja. Puhuja haluaa korostaa sitä, että moottoriteiden rakentamiseen tulisi löytyä rahoitusta ilman, että alueelta johon tie on suunniteltu, löytyy esimerkiksi liito-oravia.

Puhuja luo vastakkainasettelun talouden merkityksen ja luonnon merkityksen välille ja tällä vastakkainasettelulla he saavat enemmän painoarvoa omille argumenteilleen ja pystyvät paremmin vakuuttamaan yleisönsä oman kantansa oikeellisuudesta. Tämän tyyppisiä argumentteja kutsutaan kvasiloogisiksi argumenteiksi, todellisuuden rakenteeseen perustuviksi argumenteiksi ja todellisuuden rakennetta luoviksi ja perustaviksi argumenteiksi. Kvasiloogiset argumentit ovat luonteeltaan sellaisia, että niissä edellytetään aina tiettyjen luonteeltaan ei-muodollisten väitteiden hyväksymistä, jotta argumentti voitaisiin hyväksyä.¹⁸⁷ Tässä tapauksessa ei-muodollinen argumentti voisi olla viittaaminen kommenttiin, jonka mukaan ”nykyään arvostus on tällaista”. Tässä siis ei-muodollinen väite, josta puhuja olettaa oman yleisönsä olevan samaa mieltä on se, että nykypäivänä on Suomalaisessa yhteiskunnassa mennyt asioiden arvostus ja tärkeysjärjestys sekaisin ja monilla päättäjillä on siis argumentoijan mielestä väärä arvomaailma.

Vastustajat ovat myöskin luoneet omaa ympäristöfilosofiaa, jonka mukaan ihmisen teot luonnossa ovat luonteeltaan luonnollisia ja kuuluvat luonnonhistoriaan siinä missä muutkin luonnon ilmiöt. Tämän filosofian sanomana on, että maanomistajien hakkuusuunnitelmat ovat luonnollista toimintaa, joka ei pyri automaattisesti luonnon tuhoamiseen, vaan päinvastoin metsiä harventamalla niitä pyritään hoitamaan.

”Eivät metsänomistajatkään sympaattista otusta vihaa ja tahallaan hävitä. He suovat sille elintilan, kunhan siitä ei aiheudu liian suuria vahinkoja.”¹⁸⁸

Vastustajat ovat tuoneet aktiivisesti esille näkökulmaa, jonka mukaan jos liito-oravat olisivat uhanalaisia niin niitä pitäisi ehdottomasti suojella tiukemmin, mutta Suomessa tilanne ei ole tällainen. Vastustajia eniten yhdistävä argumentti on aineistossani ollut se, että liito-oravien elinpaikat

¹⁸⁷ Perelman. 1996. 58-60.

¹⁸⁸ Maaseudun Tulevaisuus. 9.8.2002.

voidaan turvata samalla, kun suoritetaan hakkuita metsissä. Edellinen lainaus on hyvä esimerkki siitä, kuinka vastustajat rationalisoivat kiistan liito-oravista. Kaikkea voidaan suojella kunhan taloudelliset kustannukset eivät ylitä maanomistajan kipukynnystä. Missä tämä ”kipukynnys” menee, ei kukaan voi sanoa, vaan se on maanomistajien henkilökohtaisesti päätettävissä ja se myös selittää osaltaan metsänomistajien negatiivista suhtautumista liito-oravan elinalueiden suojeluun ilman taloudellisia korvauksia.

Konikallion suojelutoimia vastustavat toimijat ovat halunneet antaa sellaisen mielikuvan yleisölleen, että todellisuudessa tiede on vain yksi näkökulma jostakin asiasta eikä sen avulla voida saavuttaa absoluuttista totuutta. Tämän argumentin sanomana on, että tieteellinen tieto, johon luonnonsuojelijat nojaavat argumenttinsa Konikallion suojelemisen tärkeydestä, ovat vain yhden viiteryhmän havaintoihin perustuva selitys totuudesta. Todellisuudessa ihmiset ovat kovin erimielisiä siitä, mikä asioiden todellinen luonne on ja ihmiset ovat kuitenkin halukkaita korostamaan valikoivasti tutkimustuloksia omien etujensa mukaisesti. Tiede ei koskaan voi olla täysin harjoittajiensa intresseistä vapaata toimintaa, jossa kerättäisiin tietoja ilmiöistä, vaan tiedekin perustuu valikointiin.

8. EU:n kanta Konikallion kiistaan

Suomi on tällä hetkellä ainoa Euroopan unionin jäsenvaltio, jossa esiintyy liito-oravia laaja-alaisena populaationa. Lajille on kohdistunut uhka keskipitkällä aikavälillä hävitä luonnosta, sillä sen kannan on havaittu pienentyneen elinympäristöjen häviämisen, pirstoutumisen ja huonontumisen johdosta. EU pyrkii ympäristölainsäädännön avulla säilyttämään liito-oravakannan Suomessa vaatimalla jäsenmaita suojelemaan vanhoja metsiä ja luontotyyppisiä, joissa uhanalaiset eläinlajit elävät. Euroopan unioni pyrkii säilyttämään luontotyyppisiä ja luonnonvaraista eläimistöä luontodirektiiveillä. Luontodirektiiveistä yksi tärkeimmistä on direktiivi 92/43 luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta. Direktiivin tarkoituksena on

*” edistää luonnon monimuotoisuuden säilymistä suojelemalla luontotyyppisiä ja luonnonvaraista eläimistöä ja kasvistoa jäsenvaltioiden sillä Euroopassa olevalla alueella, jossa unionin perustamissopimusta sovelletaan ”.*¹⁰⁷

8.1. Ristiriitaiset ympäristölainsäädännöt

Komissio lähetti Suomelle virallisen huomautuksen 28.7.2000, jossa Suomen valtiota pyydettiin selvittämään ristiriidat kansallisen ja EU:n ympäristölainsäädännön välillä. Komission mielestä Suomen luonnonsuojelulain 49 pykälän 1 momentti on ristiriidassa EU:n luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan kanssa. Luontodirektiivi kieltää kaiken liito-oravaa koskevan tahallisen tappamisen ja häiritsemisen luonnossa. Myös oravien lisääntymis- tai levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on kiellettyä. Liito-oravat kuuluvat EU:n ympäristölainsäädännön mukaan tiukasti suojeltujen lajien piiriin. Oravista on tullut myös uhanalainen laji sillä perusteella, että sen kannan on havaittu pienenevän elinympäristön laadun heikkenemisen vuoksi. Lajin elinympäristöjä ovat komission mukaan vanhat metsät ja muut runsaasti lahoppua sisältävät nuoremmat metsät. Suurimpia uhkatekijöitä ovat juuri

metsien puulajisuhteiden muutokset, kuten esimerkiksi erilaisten laho- ja kolopuiden väheneminen metsistä ja avohakkuut.¹⁸⁹

Ensimmäisen tiedustelupyynnön Suomelle komissio lähetti 14.9.1998 koskien liito-oravien elinpaikkojen säilyttämistä. Komissio pyysi Suomen viranomaisia selvittämään, millä toimilla Suomi varmistaa, ettei liito-oravan elinolosuhteita heikennetä eikä hävitetä käytännössä esimerkiksi avohakkuiden yhteydessä. Vastauksessaan 23.11.1998 Suomi viittasi WWF:n johdolla toimineen liito-oravatyöryhmän laatimiin ohjeisiin, joita alueelliset ympäristökeskukset käyttävät metsien hoitoa koskevassa neuvonnassa. Saatuaan kuitenkin useita kanteluita liito-oravan suojelusta komissio esitti Suomelle uuden tiedustelupyynnön 20.5.1999. Komission mielestä ongelmallista oli erityisesti Suomen lakiin sisältyvä rajoittava määritelmä ”selvästi luonnossa havaittavat” (liito-oravat), vaikka EU:n ympäristödirektiivin 12 artiklan mukaan kaikkien oravien elinpaikkojen hävittäminen ja heikentäminen oli kiellettyä. Komissio pyysi Suomen viranomaisia selvittämään, kuinka kansallisen luonnonsuojelulain säännöstä olisi tulkittava ja takaisiko tämä tulkinta luontodirektiivin vaatiman tiukan suojelun toteutumisen Suomessa.¹⁹⁰ Tällaisessa tilanteessa komissio sai sellaisen kuvan, että Suomen viranomaiset pyrkivät lakitekstiin vedoten minimoimaan oravien suojelutoimenpiteet laillisin keinoin.

Vastauksessaan 23.7.1999 Suomi totesi, että luonnonsuojelulain 49 pykälän 1 momentin mukaisen kiellon soveltaminen käytännössä edellyttäisi sitä, että kaikki liito-oravien elinpaikat tunnistettaisiin ja tämä vaatisi runsaasti kallista asiantuntija-apua. Suomen mukaan sanamuoto ”selkeästi luonnossa havaittava” on pitänyt lisätä säännökseen, jotta liito-oravien elinpaikkojen tuhoamisesta voitaisiin todellisuudessa rangaista niitä henkilöitä, jotka ovat tietoisesti niin tehneet. Suomen mukaan ei voida todellisuudessa rankaista ketään liito-oravien vahingoittamisesta, sillä liito-oravien havaitseminen on äärimmäisen hankalaa. Komissio argumentoi Suomen vastausta huomauttamalla, että useimmissa tapauksissa liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat vaikeasti havaittavissa luonnossa, ja jos lajin kanta

¹⁸⁹ Komissio, 28.7.2000.2.

¹⁹⁰ Komissio, 28.7.2000, 3.

tahdotaan suojella, on lajin elinpaikkoja pakko kartoittaa asiantuntijavoimin ennen kuin tietyillä alueilla ryhdytään esimerkiksi metsän hakkuisiin. Luonnonsuojelulain rajoittava sanamuoto rajoittaa komission mukaan olennaisesti luontodirektiivin kieltoa, jonka mukaan kaikki liito-oravan elinpaikkojen hävittäminen on kiellettyä. EY:n tuomioistuin on luontodirektiiviä tulkitessaan myöskin todennut, että jäsenvaltioiden on toistettava omissa laeissaan direktiivin kiellosta poikkeamisen perusteet, sillä tarkka täytäntöönpano on erityisen tärkeää silloin, kun yhteisestä perinnöstä huolehtiminen on kansallisten viranomaisten tehtävänä.¹⁹¹

8.2. EU:n tiukka linja

Komission kanta on selkeä: EU ei pidä perusteltuna sitä, että luontodirektiivin 12 artiklan tiukan suojelujärjestelmän tavoitteen kannalta olisi järkevää noudattaa Suomen luonnonsuojelulain 49 pykälän mukaista rajoitusta liito-oravien suojelulle. Komission mukaan se, ovatko liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat ”selvästi havaittavia” vai eivät, ei liity mitenkään liito-oravan suotuisan suojelutason säilyttämiseen. Suomen argumentti komissiolle oli, että ilman rajoittavaa säännöstä, ei voitaisi hävittämiskieltoa käytännössä noudattaa tai valvoa. Komissio huomautti Suomelle tästä, että luontodirektiivin 12 artiklan 1 kohdan d alakohdan kiello ei koske vain yksityishenkilöiden hävittämistoimenpiteitä, vaan EU asettaa myös viranomaisille velvollisuuden toteuttaa tiukka suojelujärjestelmä, joka kattaisi myös tahattomien toimenpiteiden estämisen.¹⁹² Suomen laissa oleva rajoitus on aiheuttanut sen, että Suomen viranomaisilla, kuten esimerkiksi alueellisen tason ympäristöviranomaisilla, ei ole mitään lakiin perustuvaa velvollisuutta ryhtyä minkäänlaisiin toimiin muissa kuin ”selvästi luonnossa havaittavien” elinpaikkojen hävittämisen kieltämiseksi.

¹⁹¹ Komissio, 28.7.2000, 3-4.

¹⁹² Komissio, 28.7.2000, 4.

Suomen mukaan vastuu liito-oravien suojelusta on alueellisella tasolla toimivilla metsäkeskuksilla, joiden tehtävänä on valvoa, että metsänhoito edistää myös ympäristönsuojelua. Metsäkeskukset valvovat yksittäisten metsänomistajien tekemiä metsänkäyttöilmoituksia ja heillä on velvollisuus merkitä omaan liito-orava paikkatietojärjestelmäänsä kaikki tiedot liito-oravista siitä riippumatta, kuinka selkeästi ne ovat luonnosta havaittavissa. Mikäli jotain hanketta epäillään lainvastaiseksi, metsäkeskuksella on valta ja vastuu keskeyttää hakkuut. Paikallisella ympäristökeskuksella on lisäksi oikeus kieltää vahingolliset toimet metsissä. Komission mukaan liito-oravien suojelu voisi toteutua tehokkaasti, jos metsäviranomaiset ottaisivat huomioon päätöksenteossaan asiantuntijoiden ja tutkijoiden heille ilmoittamat liito-oravaesiintymät metsänhakkuuilmoituksia tarkastaessaan. Ongelmana on, että kyseisillä viranomaisilla ei ole mitään velvollisuutta suojelutoimiin, jos liito-oravat eivät ole selkeästi ympäristöstä havaittavissa. Komission mukaan olisi syytä olettaa, että Suomen luonnonsuojelulain mukainen toiminta voi aiheuttaa toimenpidelupia myönnettäessä riskin siitä, että liito-oravan elinpaikkojen suojelu jää Suomessa minimaaliseksi.¹⁹³ On pelättävissä, että liito-oravan elinpiiri otetaan huomioon vain, kun se on selkeästi havaittavissa ympäristössä ja että toimenpiteiden ulkopuolelle rajataan vain ne alueet havaituista lisääntymis- ja levähdyspaikoista, jotka ovat selvästi havaittavissa.

Yhtenä esimerkkinä tällaisesta toiminnasta komissio mainitsi Konikallion tapauksen. Komission mukaan Konikallion metsänhakkuulupa myönnettiin siten, että hakkuissa tuhoutui osa liito-oravien elinpiiristä. Forssan ympäristölautakunta oli todennut muun muassa, että maa-ainesten ottoalueella ”ei ollut selvästi luonnossa havaittavia liito-orava esiintymiä” . Komission tietojen mukaan Konikallion alueella olisi kuitenkin vierailut useita tutkijoita, jotka olivat todenneet kyseisen alueen liito-oravan esiintymisalueeksi.¹⁹⁴ Komissio on sitä mieltä, että Suomi ei ole noudattanut EU:n luontodirektiivin vaatimuksia liito-oravan tiukasta suojelusta. Ongelma direktiivin velvoitteiden noudattamisessa on Suomen

¹⁹³ Komissio, 28.7.2000, 4-5.

¹⁹⁴ Komissio, 28.7.2000, 5.

kansallisen luonnonsuojelulain ristiriitainen sanamuoto ”selkeästi luonnossa havaittavat”, joka estää lajin todelliset suojelutoimenpiteet. Komissio ei siis ole tyytynyt Suomen valtion toimiin ja on jatkanut valvontamenettelyä lähettämällä Suomelle perustellun lausunnon vaatien toimenpiteitä ja uhaten Suomea EY-tuomioistuinkäsittelyllä.

Suomi on ryhtynyt toimiin Euroopan unionilta saamansa kritiikin johdosta ja luonnonsuojelulain 49 §:stä poistettiin sanat ”selvästi luonnossa havaittavat”. Lainmuutos tuli voimaan vuoden 2003 lopussa. Suomi on myös selvittänyt alueellisten metsä- ja ympäristökeskusten avulla niiden alueiden tilan, joilla perustellussa lausunnossa väitetään hävitetyin tai heikennetyin liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Saadun selvityksen perusteella ilmeni, ettei mainituilla alueilla viranomaisten hallussa olevien tietojen perusteella ole tullut ilmi, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja olisi hävitetty tai heikennetty. Suomi siis kiisti Komissiolle lähettämässään vastauksessa rikkoneensa luontodirektiiviä tai YVA-direktiiviä.¹⁹⁵

Vuonna 2004 Euroopan unionin komissio päätti viedä Suomen EY-tuomioistuimeen. Kuitenkin, myöhemmin samana vuonna komissio päätti luopua valvontamenettelystä Suomea kohtaan, sen jälkeen kun Suomi ilmoitti virallisesti muuttavansa luonnonsuojelulain 49 § :län sanamuotoa.¹⁹⁶ Osaksi tämä on merkinnyt sitä, että liito-oravien juridinen asema on vahvempi nykyään Suomessa, mutta toisaalta, alueelliset ympäristöviranomaiset eivät ole vielä julkisesti ilmoittaneet, miten he aikovat taata sen, että mitään liito-oravan levähdys- ja lisääntymispaikkoja ei heikennetä tai hävitetä.

¹⁹⁵ EU-Ministerivaliokunta. 2003.

¹⁹⁶ Helsingin Sanomat. 21.12.2004.

9. Johtopäätökset

Pro Gradu- tutkielmassani olen eritellyt liito-orava kiistaa Konikallion tapauksen kautta. Lähdin näkemyksestä, jonka mukaan Konikallion kiistaan osallistuneet toimijat muodostavat ainakin väljästi jäsenyneen kokonaisuuden (puolustajat ja vastustajat) : kiistan eri osapuolet voidaan ymmärtää ja hahmottaa parhaiten keskinäisyhteyksistään. Olettamukseni siis oli, että Konikallion tulevaisuudesta käytyyn kiistaan osallistuneet toimijat voitaisiin karkeasti jakaa suojelun puolustajiin ja vastustajiin. Etsin olettamukselleni selittäviä todisteita kiistaan osallistuneiden toimijoiden argumenttien analysoinnin kautta. Argumenteista pyrin löytämään toimijoiden ajatusmaailmaan vaikuttavia arvoja ja merkityksiä, jotka toimisivat selittävinä tekijöinä Konikallion kiistan taustalla. Tutkimuskysymykseni oli miten ja miksi Konikallion suojelua on vastustettu ja puolustettu.

Erilaisten toimijoiden henkilökohtaisten mielipiteiden ja oman arvomaailman lisäksi Konikallion kiista ilmentää myöskin laajempaa yhteiskunnallis-kulttuurista prosessia, jolla on omat materiaaliset ehtonsa. Kiista Konikalliolla elävistä liito-oravista ja niiden arvosta ja merkityksestä kuvastavat yhtä viitekehystä yhteiskunnassamme olevista erilaisista arvoihin liittyvistä kamppailuista. Kiista liito-oravista on tuonut uusia ideologioita, arvoja ja kysymyksiä julkiseen keskusteluun ja yhteiskuntaamme ja muut yhteiskunnassa jo esillä olevat arvot ja toimintamallit myös muokkaavat ja ehdollistavat näitä uusia kysymyksiä. Tämä on mielestäni vastaus kysymykseen, miksi Konikallion luonnonaluetta on pyritty suojelemaan.

Tutkielmani pääaineisto on sanomalehdistä vuosina 1997-2005 kerätty tieto liittyen liito-oraviin, EU:n ja Suomen ympäristölainsäädännön ristiriitaisuuksiin ja ympäristöpolitiikkaan maassamme. Aineisto on kokonaan kvalitatiivista, sillä suurin osa lehdissä ja eri lehtien verkkojulkaisuissa esitetyistä jutuista ovat olleet mielipide,-kolumni tai

pääkirjoitus-tyyppisiä kirjoituksia. Aineistoni antaa kuvauksen Konikallion kiistan ominaispiirteistä, mutta myös kiistan eri puolten kytkeytymisestä toisiinsa.

Konikallion kiista on ollut luonteeltaan monitasoinen, sillä kiistan ytimen ovat muodostaneet ympäristökysymykset yleisesti, liito-oravan arvo ja merkitys, Suomen ja Euroopan unionin välinen ristiriita-asetelma sekä metsäpolitiikka Suomessa ja sen staattisen aseman murentumisen aiheuttama muutosvastarinta. Tämän lisäksi kaikissa näissä eri näkökulmissa on nähtävissä myös ympäristöfilosofinen puoli, joka on tuonut esiin erilaisia kysymyksiä luonnon arvosta, ihmisen vastuusta ja luonnon arvon määrittämisen ongelmallisuudesta.

Konikallion kiistan yhtenä tunnusomaisimpana piirteenä voidaan mielestäni pitää sen asiakentän laajuutta. Kiistan keskiössä ovat ympäristökysymykset laajasti ja liito-oravakysymys yksittäisenä asiakysymyksenä. Ympäristö on toiminut Konikallion kiistassa mobilisoivana yleistemana, jonka puitteissa liito-oravat ovat muodostaneet keskeisen yksittäiskysymyksen. Puolustajien ja vastustajien vahvat näkemykset ja innostus argumentoimaan julkisesti edustamiensa arvojen puolesta kertovat siitä, että toimijoiden toimintakulttuuri on korostanut kokonaisvaltaista suuntautuneisuutta Konikallion politisoimiin asiakysymyksiin.

Konikallion kiistan asiakenttä on rakentunut niin, että eri asiakysymyksiä edustavat toimijat ovat löytäneet toisensa saadakseen liittoutumisen voimaan ja laajuuteen liittyvät hyödyt. Esimerkiksi Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry. on perustettu Konikallion kiistan johdosta ja sen kautta puolustajat ovat voineet jatkaa omaa kamppailuaan Konikallion luonnonarvojen tunnustamiseksi. Yhdistystä on käytetty sosiaalisten, taloudellisten ja kulttuuristen resurssien kokoamiseen. Vastustajat eivät puolestaan ole muodostaneet niinkään yhtenäistä joukkoa kuin puolustajat. Vastustajia on ilmennyt hyvin erilaisia ja vastustuksen voima on vaihdellut huomattavasti. Voisi sanoa, että vastustajat eivät ole yhtä yhtenäinen joukko kuin puolustajat ovat. Vastustajien toiminta on ollut enemmän itsenäisten toimijoiden varassa ja yksittäisten toimijoiden argumentointia

sanomalehtien sivuilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vastustajat olisivat olleet ns. heikommassa asemassa Konikallion kiistassa. Media on vahva foorumi, jonka kautta voidaan ohjailta yleistä mielipidettä, ja media on toiminut vastustajilla tehokkaana foorumina. Konikallion kiista on ollut paljolti yksilötoimijoiden moniasialiikettä¹⁹⁷. Tämä on mielestäni vastaus siihen, miten Konikallion luonnonaluetta on pyritty suojelemaan tai sitä vastustamaan.

Lähtökohdan Konikallion kiistaan ovat antaneet toimijoiden subjektiiviset kokemukset asia-alueiden tärkeydestä ja merkityksellisyydestä. Konikallion kiista on muodostunut ennakkotapaukseksi maassamme ja se tuonut uuden tason suomalaiseen ympäristöpoliittiseen keskusteluun. Tämän lisäksi kiista synnytti uuden yhdistyksen, Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry:n. Konikallion kiistan omintakeisuuden ja erillisyyden on tuonut esille se, että kiistan kautta on suomalaiseen julkisuuteen tullut uusia asiateemoja. Erityisesti Konikallion kiista on tuonut julkisuuteen liito-oravakysymyksen ja kysymyksen vanhojen metsien tilasta Etelä-Suomessa. Myös Euroopan unionin merkitys suomalaisessa ympäristöpolitiikassa on joutunut tapetille Konikallion kiistan kautta.

Puolustajat ja vastustajat ovat julkisuudessa korostaneet liito-oravakysymyksen ja vanhojen metsien suojelutarpeen ylikansallista luonnetta. Toimijat ovat halunneet tuoda esille sen näkökulman, että Suomi ei enää päättä yksin mitä ympäristölleen tekee vaan se on koko unionia koskettava kysymys. Julkisuudessa on haluttu korostaa ympäristökysymysten ylikansallista luonnetta ja sitä, että ympäristöongelmilla on aina myös sosiaalinen ja oikeudenmukaisuuteen sekä kulttuuriin vaikuttava puoli. Tätä ovat korostaneet niin vastustajat kuin puolustajatkin, tosin argumentit ovat olleet erilaisia. Vastustajat ovat korostaneet laajoja yhteiskunnallisia vaikutuksia, mitä tiukoilla suojelutoimilla tulisi olemaan ja erityistä painoarvoa he ovat antaneet taloudellisille kustannuksille ja tappioille, joita suojelutoimista syntyisi.

¹⁹⁷ Konttinen. Peltokoski. 2004. 169.

Puolustajat ovat korostaneet enemmän ekosentrisiä ja biosentrisiä ”pehmeitä arvoja”. Puolustajat ovat pyrkineet tuomaan ympäristöongelmat henkilökohtaiselle tasolle ja he ovat pyrkineet käsitteellistämään näitä ongelmia kapitalismikriittisessä viitekehyksessä. Taloudellisiin arvoihin tiukasti rajoittumista puolustajat ovat kritisoineet ja heidän toimintansa motiivina voi tulkita olevan juuri talouden mahdin kritisointi. Puolustajien mielestä luonnon arvoja ei voida mitata taloudellisilla mittareilla ja he myös kyseenalaistavat sen, onko luonnolla todella itsessään taloudellista arvoa vai voidaanko luonnosta vain jalostamalla tehdä kannattavaa toimintaa.¹⁹⁸ Laajasta kulttuurisesta näkökulmasta tarkasteltuna puolustajat ovat määritelleet ympäristöongelmien lähteeksi yhteiskunnan kärjistyneen modernin vaiheen tavoitteet ja toimintatavat. Puolustajat määrittelevät tällaisiksi tavoitteiksi ja toimintatavoiksi yhteiskunnan välineellisen toimintalogiikan ja rakenteellisen organisoitumisen: jatkuva talouskasvu sekä markkinoiden yhä kasvava painoarvo maailmassa ovat ajamassa ympäristöä kriisiin.¹⁹⁹

Konikallion kiistan eri osapuolet ovat kokeneet oman toimintansa puolustautumisena oman elämäntapansa ja omien aatteiden ja uskomustensa puolesta. Puolustajat voitaisiin karkeasti jakaa kahteen ryhmään: aktivistit ja passiiviset kannattajat. Aktivisteihin kuuluu luonnonsuojelujärjestöt sekä Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry. sekä Konikallion alueen lähimmät rajanaapurit. Passiivisiin kannattajiin kuuluvat Linikkalan kylän muut asukkaat, jotka kirjoittivat vetoamuksen Forssan kaupungille sen puolesta, että se ei hakkaisi Konikallion luonnonalueen metsiä. Muita passiivisiä kannattajia ovat olleet erilaiset tutkijat ja asiantuntijat, jotka ovat tehneet omia tutkimuksia Konikallion alueella tai ovat muuten vain halunneet tuoda julkisuuteen oman näkökulmansa liito-oravakysymykseen, esimerkiksi kirjoittamalla sanomalehtien mielipidesivuille.

Puolustajien asenteet ja toiminta ovat vaikuttaneet vakiintuneen ympäristöliikkeen toimintatapojen mukaisilta. Suomalainen ympäristöliike on korostanut laillisuutta ja avoimuutta kaikessa vaikuttamisessa ja on

¹⁹⁸ Rolston. 1997.

¹⁹⁹ Konttinen. Peltokoski. 2004. 170.

piirtänyt sallitun toiminnan äärirajan avoimeen ja omaisuutta vahingoittamattomaan suoraan toimintaan. Puolustajat ovat toimineet edellä mainituiden periaatteiden mukaisesti ja kiistaa on lähinnä käyty lehtien palstoilla. Vain kerran ovat puolustajat käyttäneet suoraa toimintaa estääkseen metsänhakkuut Konikalliolla. Tämä oli talvella 1998. Puolustajien toimintamuodot ovat olleet hyvin perinteisiä ja rauhallisia ja ne ovat edustaneet hyvin perinteistä kansallista mielenosoitusperinnettä. Puolustajat ovat koko kiistan ajan toimineet niin, että heidän toiminnastaan on välittynyt rauhanomaisuus, avoimuus sekä tiedon ja argumentoinnin merkityksen korostus.²⁰⁰

Vastustajien asenteet ja toiminta Konikallion kiistassa on poikennut perinteisestä siinä, että vastustajien joukkoon ovat myös profiloituneet ympäristöviranomaiset. He ovat kritisoineet puolustajien argumentteja valtajulkisuudessa väittäen puolustajien motiiveja ja argumentteja epärealistisiksi ja epärehellisiksi. Epärehellisyyttä vastustajat puolustavat sillä, että puolustajat eivät olisikaan todella kiinnostuneita suojelemaan liito-oravaa vaan haluavat keinoja kaihtamatta suojella kaikkea luontoa ja käyttävät liito-oravakysymystä välineenä tässä projektissa. Puolustajien toiminnan päämäärien kritisointi on siis ollut keskeisessä asemassa vastustajien argumentoinnissa. Vastustajia on yhdistänyt yleisellä tasolla suhteellisen yhtenäinen yleiskehys. Tällä tarkoitan sitä, että asiakokonaisuudesta, niiden jäsenyyksestä ja yhteiskunnan tärkeimmistä osa-alueista on vastustajilla ollut suhteellisen yhtenäinen näkemys. Vastustajat ovat puolustaneet argumenteissaan modernia yhteiskuntaa, sen toimintaa ja tehokkuutta sekä metsäteollisuuden kansallista merkitystä.

Vastustajien ryhmä ei ole kuitenkaan monoliittinen. Yleiskehysten puitteissa on käyty paljon keskusteluja ja kamppailuja kehystenmuodostuksen osa-alueista. Olen kuvaillut tätä keskustelua tarkemmin toimijoiden argumenttien analyysi-kappaleessa 7. Lyhyesti sanottuna osa vastustajista on ollut sitä mieltä, että liito-orava tulisi poistaa kokonaan uhanalaisten lajien listalta ja osa on puolestaan ollut sitä mieltä,

²⁰⁰ Konttinen. Peltokoski. 2004. 172.

että suojelutoimissa on otettava huomioon myös maanomistajan oikeudet ja siksi olisi suositeltavaa, että hakkuiden ulkopuolelle jätettäisiin vain se osa, jossa liito-oravien väitetään asustavan. Tämä tarkoittaa siis sitä, että osa vastustajista kannattaa vain välttämättömän suojelun tai niukan suojelun periaatetta. Vastustajien kentässä ei ole muodostunut minkäänlaisia hierarkkisia rakenteita. Kenttä on koostunut useista suhteellisen itsenäisistä toimijoista, joita on vain yhdistänyt yhteinen yleiskehys, tässä tapauksessa Konikallion luonnonalueen rauhoittaminen.

9.1. Konikallion kiista prosessina

Tarkastelen tässä osassa johtopäätöksiäni laittamalla Konikallio-kiistan aika-mittakaavaan ja tarkastelen ilmiötä prosessina. Mallin aika-mittakaavaan olen ottanut Esa Konttisen ja Jukka Peltokosken tekemästä mallista.²⁰¹ Tarkastelen Konikallion kiistaa poliittisena liikkeenä, jossa on siis kaksi eri osapuolta, vastustajat ja puolustajat.

1. *Kehkeytymisen vaihe.* Aluksi Konikallion kiista oli Linikkalan kyläläisten ja Konikallion maanomistajien välinen ristiriita siitä, miten alueen luonnonvaroja saa käyttää. Aluksi kiistassa ei ollut kyse luonnonsuojelusta tai liito-oravista, vaan siitä, että paikalliset asukkaat eivät halunneet suurta kivenmurskaamaa keskelle omaa asuinalueitaan.

Ristiriita muodosti kaksi hajanaista leiriä, vastustajat ja puolustajat. Puolustajat eivät halunneet, että kylään tulee kivenmurskaamaa eivätkä he myöskään halunneet, että vanhaa metsäaluetta avo-hakattaisiin, sillä esteettiset haitat olisivat myös olleet heidän mielestään suuret. Paikalliset asukkaat saivat pian tukijoukoikseen aktiivisia luonnonsuojelijoita ja eri alojen asiantuntijoita, jotka puhuivat julkisuudessa Konikallion puolesta. Yhteisissä keskusteluissa ja väittelyissä muodostettiin näkemyksiä siitä, millaiset yhteiskunnalliset voimat tuottavat epätyydyttäviä asiantiloja ja kuinka vallitseva poliittinen kenttä toimii niiden suhteen. Samalla puolustajat ja vastustajat koettelivat eriäviä näkemyksiä toisiaan vastaan ja

²⁰¹ Konttinen, Peltokoski. 2004. 186-192.

kehiteltiin strategisia näkemyksiä siitä, miten näihin epäkohtiin voitaisiin puuttua ja niitä korjata. Tällainen vastakkainasettelu ja erilaisten toimintastrategioiden suunnittelu valmisti kumpaakin osapuolta laajempaa julkista kamppailua varten.

2. *Mobilisaation vaihe.* Konikallio-kiistan ns. huipentuma oli talvella 1998 kun joukko Konikallio-aktivisteja meni Konikallion metsäalueelle tarkoituksenaan estää alueella suoritettavia metsänhakkuita. Tämä mobilisaatio tapahtui jännitteisen tilan laukeamisen tuloksena. Tätä konfliktia voisi luonnehtia Konikallion kiistan avainkonfliktiksi, jossa räjähdyspisteeseen asti kasautuneet muutospaineet purkautuvat äkilliseksi toiminnaksi. Avaintapahtuman merkitystä kuvaa myös se, että siitä muodostuu usein koko liikettä tai vastarintaa kuvastava symboli.²⁰²

Vuoden 1998 konfliktin myötä syntyi myös uusia jännitteitä eri osapuolien välille, jotka johtivat myöhemmin uusiin jännitteisiin tilanteisiin. Toista kertaa ei kuitenkaan ole Konikalliolla vielä pyritty hakkaamaan metsää, joten samanlaista mielenilmausta ei ole tapahtunut. Onnistunut julkinen mobilisaatio saattoi liikkeelle mahdolliset emotionaalisen energian varastot²⁰². Siellä missä on kehkeytynyt herkkyyttä Konikallion puolustajien- ja vastustajien asiakysymyksille, mobilisoituminen ikään kuin avasi lopullisesti silmät: yhtäkkiä näyttää ilmeiseltä, että mieltä painaneelle asialle voidaan tehdä jotain konkreettista.

Edellä kuvaamani kehityskulku tuotti Konikallion kiistan eri osapuolille kollektiivisen identiteetin, jolla on emotionaalinen sekä moraalinen puolensa. Suuri merkitys identiteetin rakentumisessa on ollut juuri vuoden 1998 mielenilmauksella, sillä se vahvisti niin puolustajien, kuin vastustajienkin emotionaalista kokemista, huomion yhteistä keskittymistä kiistan kysymyksiin ja niiden kautta keskinäisen solidaarisuuden tuntemuksia. Mobilisaation välitön seuraus on kiistan asiakysymysten ja vallitsevan tilanteen entistä voimakkaampi kokeminen ja työstäminen.²⁰³

²⁰² Konttinen. Peltokoski. 2004. 187.

²⁰³ Konttinen. Peltokoski. 2004. 188.

Tämä on käytännössä tapahtunut niin, että eri toimijat ovat pyrkineet käsittelemään Konikallion kiistaa esimerkiksi järjestämällä keskustelutilaisuuksia, joissa on ollut läsnä puolustajia sekä vastustajia. Konikallion puolustajat tekivät myös Konikalliolle oman internet-sivuston²⁰⁴ ja osa puolustajista muodostivat yhdessä uuden yhdistyksen, Lounaisen Sisä-Suomen Luonnonsuojeluyhdistys ry:n.

Puolustajien ja vastustajien mobilisaation syille voidaan löytää suhteellisen samankaltaisia diagnostisia perusmäärittelyjä ongelmallisista yhteiskunnallisista tekijöistä. Tällainen suhteellisen yhtenäisyyden esiintyminen käy ilmi Konikallion kiistassa siten, että puolustajilla ja vastustajilla on hyvin erilaiset, mutta omassa viiteryhmässään yhtenäiset mielipiteet siitä, mitkä ovat yhteiskunnan ongelmallisia osia. Puolustajilla suurimman ongelman muodostaa talouden liiallinen arvostus ja vastustajilla suurimman ongelman puolestaan muodostaa liian tiukka luonnonsuojelu ja liian tiukka luonnonsuojelulaki.²⁰⁵

Useat asiakysymykset jotka tulivat Konikallion kiistan kautta julkisuuteen, olivat kuitenkin olleet olemassa jo ennen kyseistä kiistaa ja ennen vuoden 1998 konfliktia. Mobilisoituminen vain nosti esille ja tiiviimmin yhteen näitä asiakysymyksiä- ja kokonaisuuksia. Kiista Konikalliosta on laajentunut yhdensuuntaisten asiakysymysten kautta siten, että samanlaisia yhteiskunta-analyysin taustaoletuksia sisältäviä kysymyksiä on otettu mukaan argumentoinnin kautta.²⁰⁶ Esimerkiksi voisi mainita vanhojen metsien suojelutarpeen Etelä-Suomessa, Suomen ja EU:n suhteen ongelmat, liito-oravien ja muidenkin uhanalaisten lajien oikeudet ja merkitys, sekä maanomistajan oikeudet omaan maahansa. Tämän lisäksi Konikallion kiistan kautta on julkisuuteen myös tullut paljon kirjoituksia luonnon biodiversiteetistä, sen merkityksestä ja yleisesti siitä, mitä se tarkoittaa.

²⁰⁴ <http://www.saunalahti.fi/konik/index.htm>

²⁰⁵ Konttinen. Peltokoski. 2004. 189.

²⁰⁶ Konttinen. Peltokoski. 2004. 190-191.

3. *Vakiintumisen vaihe.* Mobilisoitumisen vaiheelle ominaista emotionaalisen latautumisen tilaa on vaikea ylläpitää vuosikausia. Laajaan toiminnallisuuteen yleensä väsyttään ja se myös menettää julkisuusarvoaan ja mielenkiintoaan. Yksi syy aktiivisen toiminnan rutinoitumiseen ja rauhoittamiseen on siinä, että puolustajat ja vastustajat ovat kokeneet saavuttaneen joitain tavoitteitaan ainakin väliaikaisesti.²⁰⁶ Puolustajat ovat saavuttaneet tällaisia välivoittoja useasti Konikallion kiistan aikana. Konikallion metsäalue on laitettu väliaikaiseen toimenpidekieltoon, kunnes alueen tulevaisuudesta päätetään virallisesti. Alue on siis turvassa nyt, mutta tulevaisuus on vielä avoinna.

Vuosien kuluessa on julkisuuteen työntynyt uusia kysymyksiä ja uusia alueellisia kiistoja, jotka ovat siirtäneet osan Konikallion saamasta mielenkiinnosta itselleen. Myös median logiikka vaikuttaa liikkeen muuttumiseen, erityisesti yksittäisten asiakysymysten ja toimintatapojen osalta. Mediahuomion saaminen vaatii jatkuvasti uusien keskustelunavausten tekemistä ja innovatiivisuutta.²⁰⁷

9.2. Konfliktista konfliktiin?

Olen tutkielmassani argumentoinut, että Konikallion kiista on sisältänyt ainutkertaisia piirteitä, mutta se on myös sijoittunut laajempaan yhteiskunnallisten kysymysten ryppääseen. Konikallion kiista on ollut osa ympäristöliikkeen jatkumoa, mutta siihen on sisältynyt olennaisesti uusia piirteitä, jotka ovat tulleet esille uusien aihealueiden politisoitumisena (liito-orava, Suomen vaikutusmahdollisuudet oman ympäristöpolitiikan muotoutumiseen EU-jäsenyyden jälkeen). Konikallion kiistan eri osapuolien toiminta on ollut arvorationaalista ja yleisen hyvän näkökohtia painottavaa toimintaa. Eri osapuolien arvot ja näkemys yleisestä hyvästä on vain hyvin erilainen. Kiista on tuonut suomalaisen ympäristöpoliittiseen keskusteluun uusia kulttuurimerkityksiä. Mediajulkisuus on ollut Konikallio-kiistan puolesta - ja vastaan puhujien taistelutanner.

²⁰⁷ Konttinen. Peltokoski. 2004. 192.

Verrattaessa Konikallion kiistaa aikaisempiin ympäristökiistoihin, tarkastelukulma on siirrettävä mikrotasolta makrotasolle. Olennaisesti esiin tulee ero siinä, että Konikallion kiistassa puolustajat ovat kritisoineet vallitsevaa suhtautumista moderniin yhteiskuntaan. Puolustajat ovat argumentoinnin kautta pyrkineet kyseenalaistamaan modernin yhteiskunnan arvorakennetta ja tavoitteita. Puolustajien mielestä moderni yhteiskunta on uhka itse ihmiselle itselleen. Kritiikki on kohdistunut erityisesti markkinavoimia, tehokkuustavoitteita metsätaloudessa sekä vallitsevia arvoja kohtaan. Tavallaan puolustajien argumentointi ja toiminta on myös verrattavissa aikaisempiin ympäristöliikkeisiin ja aikaisemmin esitettyyn kritiikkiin yhteiskunnan kestävämmistä arvoista²⁰⁸. Kritiikki modernia yhteiskuntaa ja sen tehokkuustavoitteita kohtaan sekä uusi ristiriita-asetelma Euroopan unionin kanssa ovat uusia tasoja, jotka ovat tulleet esille Konikallion kiistan kautta.

Konikallion kiista on Suomessa ennakkotapaus alueella elävien liito-oravien vuoksi. Suomen jäsenyys EU:ssa on ollut hyvin edullista puolustajille ja ongelmallista vastustajille. Nykyaikana modernin joutuminen kritiikin kohteeksi voidaan ymmärtää seuraukseksi modernin itsensä kypsymisestä tai kärjistyisestä. Markkinat ovat läsnä lähes kaikkialla asettaen ihmisiä ja muita luontokappaleita tavaran asemaan. Vastavoimana tulee esille yhteiskunnan ”tavaramuotoistumisen” kyseenalaistavia liikkeitä.³¹ Konikalliosta käyty kiista kuvastaa mielestäni myös tällaista kehitystä ja tuo esille yksittäisen henkilön toimintamahdollisuudet vastakohtana toimimiselle ympäristöliikkeissä.

Yksilöllisyys on näkynyt Konikallion kiistassa alusta alkaen. Yksittäiset henkilöt ovat toimineet itsenäisesti omien periaatteidensa puolustamiseksi, ilman että taustalla olisi vaikuttanut mitään organisoitunutta ympäristöliikettä. Samaistuminen puolustajiin ja vastustajiin on tapahtunut julkisuudessa esitetyn runsaan argumentoinnin välityksellä. Kulttuuriset ja

²⁰⁸ Katso lisää Massa. 1995. Haila. Jokinen. 2001.

yhteiskunnalliset arvot ja mielipiteet ovat ohjanneet ihmisiä ja median yleistä mielipidettä milloin mihinkin suuntaan. Välillä on tavallinen yksilö voinut saada hyvinkin negatiivisen mielikuvan liito-oravien puolustajista, ja välillä mielikuva on saattanut vaikuttaa ymmärtäväiseltä ja empaattiselta. Tämän näkökulmien vaihtuvuuden voi selittää sillä, että toiminta Konikallion kiistassa on ollut moniasiatoimintaa. Oikeudenmukaisuus ja luonnonsuojelun teema on aktualisoinut ongelmia monella eri yhteiskuntaelämän alueella.²⁰⁹

Kuvailisin Konikallion kiistaa moraalisesti ja kulttuurisesti suuntautuneeksi protestiksi, joka kuitenkin oli alussa hyvinkin intressisidonnaista protestointia. Puolustajat muodostuivat aluksi Linikkalan kylän asukkaista, jotka vastustivat omiin intresseihinsä vedoten kivenmurskaamoyrityksen perustamista Konikallion alueelle. Vuosien saatossa on puolustajien joukko kuitenkin kasvanut ja Linikkalan kylän asukkaatkin ovat laajentaneet omaa näkemystään luonnonsuojelun syistä saadessaan koko ajan uutta informaatiota siitä, mitä vanha metsä, biodiversiteetti ja liito-orava tarkoittavat.

Vastustajien toiminta Konikallion kiistassa on ollut hyvin intressisidonnaista mutta myös vastustajien joukosta voi poimia argumentteja, jotka määrittelevät suojelutoimien vastustamista sillä, että se ei ole tarpeellista eikä ”järkevää” Konikallion tapauksessa. Kaikki vastustajat eivät siis argumentoi niin, että talous ja metsäteollisuus tulevat yhteiskunnassamme ensin, sitten vasta luonnonsuojelu vaan vastustajista löytyy paljon sellaisia toimijoita, jotka pitävät luonnonsuojelua tärkeänä ja välttämättömänä. Konikallion kiista on siis ollut kummankin osapuolen edustajien puolesta moraalista protestointia, mutta se saattoi toki olla intressisidonnaista siinä mielessä, että se oli linjassa toimijoidensa yhteiskunnallisten etunäkökohtien kanssa. Toimijat eivät suoranaisesti ajaneet intressejään Konikallion kiistan kautta, mutta eivät toimineet omien etujensa vastaisestikaan.²¹⁰

²⁰⁹ Konttinen. Peltokoski. 2004. 197-198.

²¹⁰ Konttinen. Peltokoski. 2004. 199.

Konikallion puolustajat ovat sellaisen väestönsosan edustajia, joiden elämänmuodolle niin ympäristöarvot, eläinten oikeudet sekä yleinen toisten huomioonottaminen ja yhteiskunnallisten suhteiden esineellistymisen kritiikki kuin hajakenteinen ja medioitunut toimintatyylikin ovat olleet sopivia asioita. Tällainen elämänmuoto nousee jälkiteollisen yhteiskunnan viitekehyksestä. Vastustajat ovat puolestaan sellaisen väestönsosan edustajia, joille valtio, markkinatalous- ja teollisuuskeskeisyys ovat tärkeitä yhteiskuntaa koossapitäviä voimia.²¹⁰ Puolustajat ja vastustajat menevät kuitenkin sekaisin tai ”päällekkäin” jos ryhmittely toimijoiden välillä on näin tiukka. Kuten olen jo aikaisemminkin maininnut, on Konikallion kiistassa ollut kyse moniasiatoiminnasta ja nimenomaan yksilöiden toiminnasta erilaisissa asiakysymyksissä. Toimijat eivät ole verrastettavissa esimerkiksi radikaaleihin eläinaktivistiryhmiin tai muihin luonnonsuojelujärjestöihin, sillä tiivis ryhmäidentiteetti puuttuu kokonaan Konikallion kiistan eri osapuolilta.

Konikallion kiistasta voi myös tehdä laajemman havainnon, jonka mukaan nämä uuden osallistumisen tendenssit (yksilön moniasiatoiminta) voisivat viestiä muutoksesta siinä tavassa, jolla ympäristöongelmissa tullaan toimimaan tulevaisuudessa. Vaikka ympäristöprotesteja on ollut maassamme jo 1960-luvulta lähtien, ovat ympäristöön liittyvien kiistojen merkitykset ja asiakysymykset 1990-luvulla ja 2000-luvulla muuttuneet yhä monisyisimmiksi ja päällekkäisiksi.²¹¹ Yksi kiista voi samalla politisoida monta asiaa. Joidenkin tutkijoiden mukaan aiemmin melko säännöllinen aaltoliike ympäristökiistojen muodostumisessa ja kehittämisessä voi olla muuttumassa ilmiöksi, jota voisi paremmin kuvailla aallokko-metaforalla. Vakiintunut poliittinen järjestelmä olisi siten saamassa rinnalleen myrskyksi kasvavissa puhureissa yllätyksellisesti esiin tulevan vasta-aallokon, jonka voimasta tuo järjestelmä, Konikallion tapauksessa Suomen valtio, joutuu toisinaan tutkimaan kurssiaan, korjaamaan kulkuaan (Konikallion tapauksen myötä Suomi on joutunut muuttamaan luonnonsuojelulakiaan) ja jopa etsimään kulkukelpoisempia väyliä.²¹²

²¹¹ Katso lisää kappale 2. Mitä on politiikka?

²¹² Konttinen. Peltokoski. 2004. 199-200.

Lähdeluettelo:

Kirjallisuus:

Alasuutari, Pertti. 1999. *Laadullinen tutkimus*. 3. painos. Tampere. Vastapaino.

Beck, Ulrich. 1999. *Mitä globalisaatio on?* Tampere. Vastapaino.

Daly, Herman. 1977. *Steady-State Economics: The Economics of Biofysical Equilibrium and Moral Growth*. San Francisco. USA.

Dasmann, Raymond F. 1988. *Toward a Biosphere Consciousness*. Teoksessa: Worster, Donald. 1988. Toim. *The Ends of the Earth*. Cambridge University Press. USA.

Domner-Amnell, Jakob. 1995. *Metsäsektori, Suomalainen eliitti ja talouden lama*. Teoksessa: Massa, Ilmo. Rahkonen, Ossi. (toim.) *Riskiyhteiskunnan talous*. 198-236. 1995. Gaudeamus. Helsinki.

Doyle, Timothy. Dough, McEachern. *Environment and Politics*. 1998. Routledge. London.

Grice, H.P. 1975. *Logic and conversation*. Teoksessa: Cole, P. Morgan. 1975. (Toim.) *Syntax and semantics: Speech acts*. Vol. 3. New York Academic.

Haila, Yrjö. 2001. *Johdanto. Kenen Ympäristö?* Teoksessa: Haila, Yrjö. Jokinen, Pekka. (toim.) *Ympäristöpolitiikka- Mikä ympäristö, kenen politiikka*. 7-14. Vastapaino. Tampere.

Haila, Yrjö. Levins, Richard. 1992. *Ekologian ulottuvuudet*. Vastapaino. Tampere

- Haila, Yrjö. 2003. Toim. *Luonnon politiikka*. Vastapaino. Tampere.
- Hajer, Maarten A. 1995. *The Politics of Environmental Discourse – Ecological Modernization and the Policy Process*. Oxford University Press. England.
- Hokkanen, Heikki. 1996. *Liito-oravan kannankehitys ja sen seuranta*. Teoksessa: *Liito-orava Suomessa*. Maailman Luonnon Säätiön WWF Suomen rahaston raportteja Nro. 8. Helsinki.
- Jokinen, Ari. 2001. *Metsäammattilaisten dilemma: toiminta vahvistaa toimintaa vahvistavia instituutioita*. Teoksessa Haila, Yrjö. Jokinen, Pekka. (toim.) *Ympäristöpolitiikka- Mikä ympäristö, kenen politiikka*. 168-182. Vastapaino. Tampere.
- Jokinen, Pekka. 2001. *Ympäristöhallinto poliittisena toimijana*. Teoksessa: Haila, Yrjö. Jokinen, Pekka. (Toim.) *Ympäristöpolitiikka - Mikä ympäristö, kenen politiikka*. 86-87. Vastapaino. Tampere.
- Kajanto, Anneli. Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura. 1992. Toim. *Ympäristökasvatus*. Gummerus Kirjapaino Oy. Jyväskylä.
- Konttinen, Esa. Peltokoski, Jukka. 2004. *Ympäristöprotestin neljäs aalto*. SoPhi. Jyväskylä.
- Laakso, Seppo. 1996. *Liito-oravan metsä*. Teoksessa *Kauhajoen Metsien ja Soiden Kirja*. Teos sähköisessä muodossa: <http://www.kauhajoki.fi/metsiensoidenkirja/>. Toim. 1996. s. 165-169.
- Laine, Markus. Jokinen, Pekka. 2001. *Politiikan ulottuvuudet*. Teoksessa: Haila, Yrjö. Jokinen, Pekka. *Ympäristöpolitiikka- Mikä ympäristö, kenen politiikka*. 47. Vastapaino. Tampere.
- Laine, Markus. Peltonen, Lasse. 2003. *Ympäristökysymys ja aseveliakseli. Ympäristön politisoituminen Tampereella vuosina 1959-1995*. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenes Print. Tampere.

Leiwo, Matti. Pietikäinen, Sari. 1996. *Kieli vuorovaikutuksen ja vallankäytön välineenä*. Teoksessa: Palonen, Kari & Summa, Hilikka. Toim. 1996. Vastapaino. Tampere.

Maailman Luonnon Säätiön WWF Suomen rahaston raportteja. Nro. 8. 1996. *Liito-orava suomessa*. (Toim.) Liito-oravatyöryhmä. WWF. Helsinki.

Macnaghten, Phil. Urry, John. 1998. *Contested Natures*. SAGE Publications Ltd. London. England.

Massa, Ilmo. 1994. *Pohjoinen luonnonvalloitus. Suunnistus ympäristöhistoriaan Lapissa ja Suomessa*. Gaudeamus. Tampere.

Massa, Ilmo. 1995. *Epävarman yhteiskunnan ympäristöpolitiikka*. Teoksessa: Ilmo, Massa. Ossi, Rahkonen. (Toim.) *Riskiyhteiskunnan talous - Suomen talouden ekologinen modernisaatio*. 7. Helsinki. Gaudeamus.

Oksanen, Markku. 1997. *Esipuhe*. Teoksessa: Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. (toim.) *Ympäristöfilosofia*. 7-9. Gaudeamus. Tampere.

Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. 1997. Toim. *Ympäristöfilosofia. Kirjoituksia ympäristönsuojelun eettisistä perusteista*. Gaudeamus. Tammer-Paino. Tampere.

Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. 1997. Toim. *Ympäristöfilosofia. Kirjoituksia ympäristönsuojelun eettisistä perusteista*. Gaudeamus. Tammer-Paino. Tampere.

Paakkonen, Jouni. 1989. *Selvitys Liito-oravan esiintymisestä Helsingin alueella 1989*. Helsingin kaupungin ympäristönsuojelutoimisto. Helsinki.

Palonen, Kari. 1987. *Tekstistä politiikkaan. Johdatus tulkintataitoon*. Vastapaino. Tampere.

Palonen, Kari. Summa, Hilikka. 1996. *Johdanto: Retorinen käänne?* Teoksessa Palonen, Kari. Summa, Hilikka. (toim.) *Pelkkää retoriikkaa*. 10-14. Vastapaino. Tampere.

Passmore, John. 1974. 2. Painos vuodelta 1980. *Man`s Responsibility for Nature*. Duckworth. England.

Perelman, Chaim. 1996. *Retoriikan valtakunta*. Tampere. Vastapaino.

Pietarinen, Juhani. Jokinen, Pekka. Järvikoski, Timo. Hoffren, Jukka. Gustafsson, Jaana. 1997. (Toim.) *Ympäristönsuojelu ja yhteiskunta*. Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja A: 59. 2. Painos. Turku.

Rolston, Holmes. 1997. *Arvot luonnossa*. Teoksessa Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. (toim.) *Ympäristöfilosofia*. 205-218. Gaudeamus. Tampere.

Routley, Richard. 1997. *Tarvitsemmeko uutta ympäristöetiikkaa?* Teoksessa Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. (toim.) *Ympäristöfilosofia*. 145-146. Gaudeamus. Tampere.

Sairinen, Rauno. Viinikainen, Tytti. Kanninen, Vesa. Lindholm, Arto. 1999. *Suomen ympäristöpolitiikan tulevaisuuskuvat*. Gaudeamus Oy. Helsinki.

Seppänen, Janne. 2002. *Katseen voima. Kohti visuaalista lukutaitoa*. Vastapaino. 2. Painos. Tampere.

Simmons, I. G. 1993. *Interpreting Nature – Cultural Consturctions of the Environment*. Routledge. USA.

Taylor, Paul W. 1997. *Luonnon kunnioittamisen etiikka*. Teoksessa: Oksanen, Markku. Rauhala-Hayes, Marjo. (toim.) *Ympäristöfilosofia*. 250. Gaudeamus. Tampere.

Tucker, Richard P. 1988. *The Depletion of Indias Forest under British Impearialism: Planters, Foresters, and Peasants in Assam and Kerala*. Teoksessa: Worster, Donald. 1988. (Toim.) *The Ends of the Earth* . Cambridge University Press. USA.

Wallgren, Matias. 29.9.2003. *KHO:n vuosikirjaratkaisu 2003:38.* (Luonnonsuojelulain mukainen lajiensuojelu ja hakkuut) Oy Juridia Ab. Helsinki.

Worster, Donald. 1988. Toim. *The Ends of The Earth. Perspectives on modern environmental history.*

Worster, Donald. 1988. *The Vulnerable Earth.* Teoksessa: Worster, Donald. 1988. Toim. *The Ends of the Earth* . Cambridge University Press. USA.

Muut lähteet:

Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus. Metsänkätöilmoitus. 13.1.2003. Numero: 03-513-019C-01.

Euroopan yhteisöjen komission virallinen huomautus Suomelle. 2000/2156, 28.7.2000. Bryssel.

Hämeenlinnan Hallinto-oikeus. Välipäätös. Antopäivä 17.12.2003. Numero 03/0611/2. Diaarinumero 02491/03/3700. Hämeenlinna.

Helsingin yliopisto. Luonnontieteellinen keskusmuseo. Lisälausunto KHO:lle. Allekirjoitettu 21.2.2002. Annettu 27.2.2002. Numero: 1762 ja 2153/3/. Lokki, Juhani. Mikkola, Kauri. Helsinki.

Häme-Uusimaa Metsäkeskus. Tiedote. Lähettäjä: Jukka Matilainen. 29.1.2004.

Häme-Uusimaa Metsäkeskus. Ilmoitus Tammelan-Forssan metsänhoitoyhdistykselle. 26.1.2004. Lähettäjä: Lauri Pelto-Huikko. Metsäkeskus

Häme- Uusimaa: metsätalousneuvoja Erkki Kesämaa. Kirje. 15.10.1997. Forssa.

Eduskunnan apulaisoikeusmies. Päätös kanteluun Forssan Konikallion alueen metsänhakkuita ja liito-oravien suojelua koskevassa asiassa. Dnro 3130/02. 31.8.2004. Helsinki.

Ulkoasiainministeriö: EU-tuomioistuinasiat. EU-ministerivaliokunta. Ehdotus Suomen vastaukseksi Komission perusteltuun lausuntoon 2000/2156, 2001/4202. 3.7.2003 .Tuula Pynnä.

Sanomalehtilähteet:

Aamulehti. Uutinen. 11.2.1998. *Liito-oravista tulossa ympäristösota*. Jaakko Ritamies. Tampere.

Aamulehti. Artikkelit. 19.1.2003. *Liito-orava aiotaan heittää ulos tiukasta suojelusta*. Anja Mulari-Ikonen. Tampere.

Forssan Lehti. Uutinen. 3.6.1997. *Konikalliosta aiotaan ottaa 440 000 kuutiota kiveä*. Minna Ängeslevä. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 13.6.1997. *Konikallion naapurit jättivät oikaisuvaatimuksen: "Forssa myy maata pilkkahintaan"*. Taru Karrakoski. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 30.7.1997. *Valittajat väittävät kaupungin tietoja puutteellisiksi - Konikallion kaupoista valitukset lääninoikeuteen*. Minna Ängeslevä. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 6.2.1998. *Liito-oravia ilmeisesti myös hakkuualueilla*. Kai Sandberg. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 1.4. 1998. *Konikallio uhkaava esimerkki Niinistölle*. Petri Ojanen. Forssa.

Forssan Lehti. Mieli-pide. 31.3.1998. *Ajatuksen lentoa liito-oravan mailla*. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 26.7.2000. *Joka kymmenes Suomen eliölaji uhanalainen*. STT. Forssa.

Forssan Lehti. Artikkele. 2.7.2000. *Pieni pullosilmä pelasti Konikallion*. Piia Leino. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 2.6.2001. *Ympäristöministeriö arvioi Konikallion suojelehanke*. Pirkko Rantala. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. Kotimaa. 14.5.2004. *Taiteilijat vetosivat metsien puolesta*. STT. Forssa.

Forssan Lehti. Artikkele. 25.5. 2003. *Kuusi vuotta taistelua liito-oravan puolesta. Jännitys Konikalliosta tiivistyy*. Pirkko Rantala. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 26.6.2003. *KHO turvaa liito-oravan elinot Konikalliolla*. Pirkko Rantala. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 13.3.2001. *Konikallion ympäristö liian pieni alue suojelekohteeksi*. Kari Happonen. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 27.3.2001. *Ongelma ei pelkää Konikalliolla*. Ami Laaksonen. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 28.10.2003. *”Liito-oravan elinympäristöjä varjeltava”*. STT. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 12.5.2004. *Konikalliosta riidellään jälleen*. Marjo Katajamäki. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 22.11. 2002. *Liito-oravan suojele ihmeteltiin eduskunnassa*. STT. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 7.9.2001. *Metsärahojen loppuminen kertoisi töiden etenemisestä*. Jarmo Palokallio. Forssa.

Forssan Lehti. Uutinen. 11.10.2002. *Suomi pohtii jo luonnonsuojelelain muutosta*. Pirkko Rantala. Forssa.

Helsingin Sanomat. 17.12.2002. *Sasin ehdotus poistaa liito-orava suojelulistoilta suututti luontoväen*. Pyry Lapintie. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Mieli-pide. 27.1.2001. *Metsien hakkuut uhka liito-oraville*. Antero Mäkelä. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Artikke-li. 21.1.2001. *Papanoistaan tunnettu*. Heli Saavalainen. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Mieli-pide. 28.1.2001. *Metsien elämä on hakattu ja hukattu*. Vesa Salonen.

Helsingin Sanomat. Haastattelu. 29.12.2002. *Liito-oravalle todelliset suojelukeinot*. Haastateltu oli Tapani Veistola. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Artikke-li. 10.4.1998. *Liito-oravasta on tehty pyhä eläin*. Kari Löytty-niemi. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Mieli-pide. 20.4.1998. *Liito-oravasta tehty väärää johtopäätöksiä*. Pasi Reunanen. Mikko Mönkkönen. Oulun yliopisto. Ilpo K. Hanski. Helsingin yliopisto.

Helsingin Sanomat. Uutinen. 30.8.2001. *Liito-oravista tulossa iso kiista EU:n kanssa*. Juha Hietanen. Heli Saavalainen. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Uutinen. 26.6.2002. *Ympäristökeskus myönsi poikkeusluvan Helsingin-Turun moottoritielle*. Kirsi Tirkkonen. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Uutinen. 21.12.2004. *EU satisfied with Finnish measures to protect flying squirrels*. International edition. Luettu 14.10.2005. <http://www.helsinginsanomat.fi/english/print/1101978056852>

Ilta-Sanomat. Haastattelu. 20.3.1998. *Ympäristöministeriö: Liito-orava ei ole uhanalainen laji*. Tuomas Manninen. Helsinki.

Ilta-Sanomat. Mieli-pide. 7.4.1998. *Konikallion liitäjät*. Helsinki.

Kauppalehti Extra. 4 Ympäristö. 3.11.2003. *Säilyttäjä*. Timo Hämäläinen. Helsinki.

Etelä- Suomen Sanomat. 25.10.2003. *Liito-oravan kannoista ei vielä päteviä arvioita* N:o 292 (27415). Eila Väisänen. Lahti.

Kauppalehti Extra. 4 Ympäristö. 3.11.2003. *Säilyttäjä*. Timo Hämäläinen. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Mielipide. 31.10.2003. *Jäitä hattuun liito-oravakeskustelussa*. Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Pääkirjoitus. 25.11.2002. *Järki päähän liito-oravaasioissa*. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 15.4.2002. *Luontojärjestöt: Metso ei täytyä tehtävänsä*. Jarmo Palokallio. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 20.2.2002. *Uusia esityksiä metsien suojelusta*. Tarja Halla. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Artikkel. 22.10.2004. *Liito-orava on suuri työllistäjä*. Jouko Rönkkö. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 19.10.2001. *Korvaukseton käytäntö ontuu liito-oravan suojelussa*. Tarja Halla. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Artikkel. 26.2.1998. *Metsänomistaja joutui ristituleen hakkuu- ja louhintakiistassa*. Tarja Halla. Forssa.

Maaseudun Tulevaisuus. Kolumni. 19.11.2003. *EU kulkee kohti yhteistä metsäpolitiikkaa*. Martin Lillandt. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 18.12.2002. *Liikenneministeri Kimmo Sasi: Liito-orava ei kuulu EU:n suojelulistalle*. Jarmo Palokallio. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Pääkirjoitus. 9.8.2002. *Liikaa suojeltu*. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 24.9.2003. *Uusi laki tuo korvaukset Rauman liito-oravatontin omistajalle*. Ilkka Luukkonen. Helsinki.

Maaseudun Tulevaisuus. Uutinen. 29.6.2001. *Liito-oravan elinalueella saa hakata*. <http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/cgi-bin/weblehti.exe>

Iltalehti. Uutiset. 25.10.2003. *Liito-orava ei olekaan uhanalainen laji? Tuore selvitys löysi oravia moninkertaisen määrän*. Markku Haapio. Helsinki.

Suomen Kuvalehti. 4/2003, 24.1.2003. *Koloon hakattu kiista*. Petri Pöntinen. Helsinki.

Ilt-Sanomat. Kolumni. 21.3.1998. *Runsas puunkäyttö on Suomessa välttämätöntä*. Jyrki Tervo. Helsinki.

Helsingin Sanomat. Uutinen. 30.8.2001. *Liito-oravista tulossa iso kiista EU:n kanssa- Ympäristöministeriön mielestä laji turvataan nykyisellä lailla*. Juha Hietanen. Heli Saavalainen. Helsinki.

Turun Sanomat. 4.5.2002. Artikkel. *Suomi ei katso kohdelleensa liito-oravia väärin*. Erja Ilpala. Turku.

Talous-Sanomat. 26.3.2002. Artikkel. *Liito-oravan jäljillä*. Harri Kavén. Helsinki.

www-dokumentit:

http://europa.eu.int/pol/env/index_fi.htm. EU On-Line. Euroopan unionin toiminta: ympäristö. 26.11.2003. [www-dokumentti]

<http://saunalahti.fi/konik>. Konikallion kotisivut. Luettu 17.10.2005. [www-dokumentti]

<http://www.saunalahti.fi/konik/lausunto.htm>. Konikallion kotisivut: Euroopan yhteisöjen komission perusteltu lausunto 2.4.2003.

<http://www.kho.fi/tietopal/paatokset/2000/T3161.html>, 1.12.2000/3161.
Korkein hallinto-oikeus: päätös, rakentaminen - ja ympäristö. Luettu 11.1.2001.

<http://www.saunalahti.fi/konik/lausunto.htm>. Konikallion kotisivut:
Korkeimman hallinto-oikeuden päätös. 11.1.2001.

<http://www.kho.fi/tietopal/vuosikirja/2003/T1540.html>. Korkeimman
hallinto-oikeuden päätös KHO 2003/38. 25.6.2003. [www-dokumentti]

http://www.vihrealiitto.fi/yleviarkisto/1998/3_98/0233.html, Vihreän liiton
Ylevi - postituslista 13.11.1998: Konikalliosta. [www-dokumentti].

<http://ww2.yle.fi/pls/show/page?id=233889>, 28.10.2003. YLE24. Uutinen.
Luonnonsuojeluliitto kummastelee liito-oravakeskustelua. [www-
dokumentti]

<http://www.environment.fi/default.asp?contentid=251968&lan=fi>, 8.3.2004.
www.ymparisto.fi. Hämeen ympäristökeskus. [www-dokumentti]

<http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2002/1209/keke.html>, _____ 8.9.2005.
Opetusministeriön verkkolehti. Arkisto. *Kestävän kehityksen sanoja ja
tekoja.* Julkaistu 12.9.2002. [www-dokumentti]

<http://www.luontoliitto.fi/metsa/tiedotus/tied260298.html> Luettu 14.9.2005.
Luonto-liiton internet sivut. Arkisto. Luonto-liitto tiedottaa: *Luonto-liitto:
Forssan Konikalliolla käveltiin paikkakuntalaisten yli.* Uutinen. 26.2.1998.

Liite I

EU:n uhanalaisten lajien lista: liite 4, osa a. S. 1-4.

Directive 92/43/EEC

Treaty of Accession 2003

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/nature_conservation/eu_enlargement/2004/habitats/annexiv_en.pdf

Directive 92/43/EEC

Treaty of Accession 2003

Annex IV 1

ANNEX IV

ANIMAL AND PLANT SPECIES OF COMMUNITY INTEREST
IN NEED OF STRICT PROTECTION

The species listed in this Annex are indicated:

by the name of species or subspecies, or
by the body of species belonging to a higher taxon or to a designated part
of that
taxon.

The abbreviation "spp." after the name of a family or genus designates all
the species

belonging to that family or genus.

(a) ANIMALS

VERTEBRATES

MAMMALS

INSECTIVORA

Erinaceidae

Erinaceus algirus

Soricidae

Crocidura canariensis

Crocidura sicula

Talpidae

Galemys pyrenaicus

Directive 92/43/EEC

Treaty of Accession 2003

Annex IV 2

MICROCHIROPTERA

All species

MEGACHIROPTERA

Pteropodidae

Rousettus aegyptiacus

RODENTIA

Gliridae

All species except *Glis glis* and *Eliomys quercinus*

Sciuridae

Liite I

Marmota marmota latirostris

Pteromys volans (*Sciuropterus russicus*)

Spermophilus citellus (*Citellus citellus*)

Spermophilus suslicus (*Citellus suslicus*)

Sciurus anomalus

Castoridae

Castor fiber (except the Estonian, Latvian, Lithuanian, Polish, Finnish and Swedish, populations)

Cricetidae

Cricetus cricetus (except the Hungarian populations)

Microtidae

Microtus cabreræ

Microtus oeconomus arenicola

Microtus oeconomus mehelyi

Microtus tatricus

Zapodidae

Sicista betulina

Sicista subtilis

Directive 92/43/EEC

Treaty of Accession 2003

Annex IV 3

Hystricidae

Hystrix cristata

CARNIVORA

Canidae

Alopex lagopus

Canis lupus (except the Greek populations north of the 39th parallel; Estonian populations, Spanish populations north of the Duero; Latvian, Lithuanian, Polish, Slovak populations and Finnish populations within the reindeer management area as defined in paragraph 2 of the Finnish Act No 848/90 of 14 September 1990 on reindeer management)

Ursidae

Ursus arctos

Mustelidae

Lutra lutra

Mustela eversmanii

Mustela lutreola

Felidae

Felis silvestris

Lynx lynx (except the Estonian population)

Lynx pardinus

Phocidae

Monachus monachus

Phoca hispida saimensis

ARTIODACTYLA

Cervidae

Cervus elaphus corsicanus

Directive 92/43/EEC

Treaty of Accession 2003

Liite I

Annex IV 4

Bovidae

Bison bonasus

Capra aegagrus (natural populations)

Capra pyrenaica pyrenaica

Ovis gmelini musimon (*Ovis ammon musimon*) (natural populations – Corsica and Sardinia)

Ovis orientalis ophion (*Ovis gmelini ophion*)

Rupicapra pyrenaica ornata (*Rupicapra rupicapra ornata*)

Rupicapra rupicapra balcanica

Rupicapra rupicapra tatraica

CETACEA

All species